

„Cei care au privilegiul de a ști au datoria de a acționa.” — Albert Einstein

PULSUL GEOSTRATEGIC

Nr. 294 Ianuarie - Februarie 2024 | www.pulsulgeostrategic.ro

SITUAȚIA GLOBALĂ

Dezvăluirea politicii
angoleze: un interviu
exclusiv cu
Eduardo J. Chingunji

Pag. 47

EUROPA

De la Triunghiul
Weimer la
dodecagonul
București - numirea
Comisarului european
pentru apărare

Pag. 38

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

Inteligența artificială
în afaceri: strategii,
provocări și
perspective

Pag. 72

Relațiile eleno-române Istoric, actualitate și viitor

Pag. 22

CUPRINS

1. EDITORIAL

1. Anul 2024 – un an istoric din punct de vedere electoral, care va modela lumea și va decide viitorul democrației — **Pag. 4**

2. SITUAȚIA GLOBALĂ

2. Putem vorbi despre o coordonare pre și post-electorală între Putin și Trump? — **Pag. 6**

2. SITUAȚIA GLOBALĂ

3. Un nou Tribunal Internațional pentru crime de războaie cibernetice – necesitate pentru pacea și securitatea globală — **Pag. 11**

2. SITUAȚIA GLOBALĂ

4. Turcia, un stat asertiv membru al NATO, pune mai presus de toate conceptul de autonomie strategică — **Pag. 17**

3. EUROPA

5. Relațiile eleno-române: Istoric, actualitate și viitor — **Pag. 22**

3. EUROPA

6. De la Triunghiul Weimer la dodecagonul București – numirea Comisarului european pentru apărare — **Pag. 38**

3. EUROPA

7. Dezbateri aprinse în mediul politic și militar din Europa cu privire la viitoarele planuri ale Rusiei — **Pag.43**

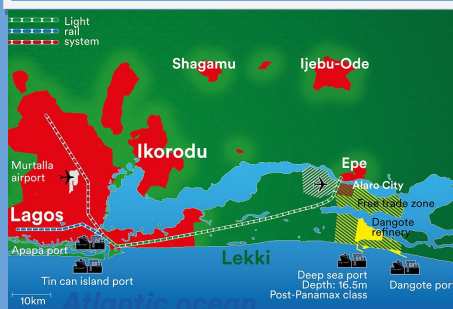
4. AFRICA

8. Politica angoleză: un interviu exclusiv cu Eduardo J. Chingunji — **Pag.47**

4. AFRICA

9. Conferința privind schimbările climatice (COP28). Nevoile Africii: provocări și oportunități — **Pag. 52**

CUPRINS

4. AFRICA

10. Implicațiile geostrategice ale rafinării Dangote: transformarea Nigeriei și modelarea dinamicii energetice globale — **Pag. 54**

5. ORIENTUL MIJLOCIU

13. Drumul către progres: Iranul și Pakistanul ocolesc sancțiunile SUA — **Pag. 70**

4. AFRICA

11. Complexitățile competiției strategice în Sahel: perspective și recomandări pentru România — **Pag. 56**

6. INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

14. Inteligența artificială în afaceri: strategii, provocări și perspective — **Pag. 72**

5. ORIENTUL MIJLOCIU

12. Prăbușirea lirei libaneze și colapsul economiei libaneze — **Pag. 58**

6. INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

15. Dincolo de programare: Zorii deciziilor autonome în domeniul inteligenței artificiale în contextul învățării automate — **Pag. 83**

1. EDITORIAL**Anul 2024 – un an istoric din punct de vedere electoral, care va modela lumea și va decide viitorul democrației***Dr. ing. Stelian TEODORESCU**”Convingerea este de multe ori mai eficientă decât forța”.**Esop*

Anului 2024 i s-au atribuit deja numeroase denumiri sugestive cum ar fi ”un super an electoral” sau chiar ”cel mai mare an electoral din istoria lumii”, acest lucru generând o și mai mare atenție pentru alegerile urmăriți îndeaproape în țări foarte populate și importante precum SUA, Rusia, Mexic, India și Indonezia și pentru multe alte state în care vor fi organizate diverse procese electorale în acest an. Pe parcursul anului 2024, în întreaga lume urmează ca peste 2 miliarde de alegători din 75 de entități să se îndrepte către urne.

Drept urmare, acest an 2024 este catalogat ca fiind un an electoral istoric, dar evoluțiile politice, economice, sociale și cele de securitate din ultimii ani au contribuit la actuala volatilitate geopolitică care este catalogată în mediile de analiză și prognoză internaționale ca fiind cea mai fragilă evoluție a situației regionale și mondiale și, implicit, prezentând cel mai mare risc identificat până acum.

La aproape un deceniu după ce pe rețelele de socializare au crescut capacitățile de influențare a rezultatelor proceselor electorale desfășurate în diverse părți ale lumii, folosirea în scopuri îndoielnice a progreselor tehnologice de astăzi, cum ar fi inteligența artificială, contribuie la apariția a numeroase noi provocări și la influențarea și accelerarea evoluției situației mondiale, toate acestea generând nevoia creșterii prudenței guvernelor mai mult ca oricând pentru a proteja desfășurarea alegerilor și a susține valorile democratice.

Este semnificativ a sublinia aici că, în 2024, vor avea loc alegeri generale, parlamentare (inclusiv alegeri parlamentare la nivelul Uniunii Europene), prezidențiale sau locale în 76 de entități, incluzând aici și UE cum am spus anterior (Africa-16, America-12, Asia-16, Europa-28 și Oceania-4). Pe lângă aceste scrutine desfășurate la nivel național, care au început cu cele din Bangladesh, în 07 ianuarie, și se vor finaliza, cel mai probabil, cu cele din Senegal, în 15 decembrie, incluzând aici alegeri parlamentare, prezidențiale și locale, se vor desfășura și alte alegeri la nivelul unor organizații internaționale.

Așadar, două procese electorale raportate pe scară largă au avut loc deja în luna ianuarie.

Sursa: <https://www.euronews.ro/articole/cinci-alegeri-care-vor-influenta-viitorul-europei-in-2024-miza-celui-mai-importan>

În Bangladesh, Sheikh Hasina, prim-ministru și lideră a Ligii Awami, care a câștigat 222 de locuri, a creat o problemă mult discutată în constituirea unei opoziții parlamentare, aceasta fiind criticată pentru nereguli în ziua alegerilor și pentru arestările anterioare a mii de membri ai opoziției, evoluție care a condus la concluzia că alegerile nu au fost libere și corecte. În același context, potrivit Anchor Change, doar 38% dintre alegerile planificate pentru 2024 ar putea purta această etichetă, în timp ce 75% sunt clasificate drept libere sau parțial libere. O altă entitate în care au avut loc alegeri deja a fost Taiwanul, care și-a ales un nou președinte, Lai Ching-te, dar în care a rămas la putere, Partidul Democrat Progresist, de centru-stânga.

Unele țări cu alegeri viitoare sunt, de asemenea, expuse riscului de dezinformare, această apreciere din urmă făcând referire la răspândirea deliberată a informațiilor false în scop politic sau de altă natură. Problema a fost votată drept cea mai mare amenințare pentru India din 34 de riscuri de către un grup de peste 1.000 de experți chestionați de Forumul Economic Mondial. A fost identificat ca fiind al șaselea cel mai mare risc din 34 în SUA și al 11-lea cel mai mare risc în Mexic și Regatul Unit. La începutul acestui an, premierul britanic, Rishi Sunak a declarat că, pe baza unei ipoteze de lucru, alegerile generale vor fi organizate în țara sa în cea de-a doua jumătate a anului 2024. Premierul britanic a subliniat acest lucru ca urmare a speculațiilor conform cărora s-ar fi pregătit să organizeze alegeri anticipate în lunile următoare.

Sunt și alte alegeri puse sub semnul întrebării. În Burkina Faso, recente lovituri de stat au ridicat mari semne de întrebare dacă alegerile generale planificate vor avea loc. Alegerile parlamentare din Ciad au fost deja reprogramate de mai multe ori înainte ca data actuală să fie stabilită pentru octombrie 2024. Alegerile prezidențiale, care însoțesc alegerile parlamentare, ar avea ca și candidat, care o să se confrunte cu oponenții, pe fiul președintelui decedat, Idriss Deby Itno, care venise la putere, la rândul său, print-o lovitură de stat. Alegerile prezidențiale din Mali sunt, de asemenea, la a doua încercare de a fi organizate și au fost din nou amânate. În timp ce alegerile parlamentare nu s-au desfășurat anul trecut așa cum era planificat, o nouă constituție a fost adoptată prin referendum. Președintele ucrainean, Volodimir Zelenski a declarat că nu va organiza alegeri în contextul legii marțiale sub jurisdicția căreia se află țara de la invazia rusă. Au loc alegeri și în Somaliland¹ o parte autonomă și relativ stabilă a Somaliei.

Așa cum am subliniat anterior, tot în 2024, vor avea loc alegeri și pentru Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite (ONU), la jumătatea anului 2024, în timpul celei de-a 78-a sesiuni a Adunării Generale a ONU, desfășurată la sediul din New York. Alegerile sunt pentru cinci locuri nepermanente în Consiliul de Securitate al ONU, pentru mandate de doi ani, începând cu 1 ianuarie 2025. În conformitate cu regulile de rotație ale Consiliului de Securitate, prin care cele zece locuri nepermanente ale CS al ONU se rotesc între diferitele blocuri regionale în care statele membre ale ONU se împart în mod tradițional în scopuri de vot și reprezentare, cele cinci locuri disponibile sunt alocate după cum urmează: unul pentru Africa (candidați Somalia și Mauritius) unul pentru Grupul Asia-Pacific (candidat Pakistan), unul pentru America Latină și Caraibe (candidat Panama) și două pentru Grupul Europei de Vest și alții (Danemarca și Grecia). Cele cinci state votate vor fi membri nepermanenți ai Consiliului de Securitate, în perioada 2025-2026.

Aceste procese electorale care sunt mai multe ca niciodată planificate pe parcursul unui an, vor avea loc în unele state cu democrații consacrate, în alte state în curs de dezvoltare, iar altele se vor desfășura efectiv în diverse state cu autocrații, dar în care există puține opțiuni reale din care să aleagă electoratul. Cu toate acestea, pe fondul preocupărilor și analizelor crescânde cu privire la faptul că democrațiile în ansamblu lor sunt în retragere – apar continuu îngrijorări exprimate la nivel internațional că alegerile din acest pachet mixt de națiuni reprezintă un an decisiv pentru conceptul de democrație în sine și, implicit, pentru noua ordine mondială care a început să se prefigureze de ceva vreme.

De la creșterea violenței etnice până la măsuri care vizează slăbirea controalelor judiciare și de altă natură asupra puterii executivului, amenințările la adresa democrației sunt reale, spun foarte mulți experții la nivel mondial. Cu toate acestea, nu trebuie să ne pierdem optimismul în contextul în care popularitatea democrației în rândurile opiniei publice internaționale rămâne ridicată. Un sondaj realizat în rândurile a peste 36.000 de respondenți din 30 de țări, realizat de Open Society Foundations, în 2023, susține acest lucru. Peste 80% dintre respondenții la sondaj au spus că vor să trăiască într-o democrație, dar trebuie să recunoaștem că această poziție pozitivă exprimată se confruntă acum cu cel mai dur test al întregii lumi care va avea loc în perioada unui singur an, deoarece acest amplu proces electoral din întreaga lume, dar mai ales alegerile cheie din anumite state, din 2024, ar putea modela lumea și viitorul democrației, în contextul actual al evoluțiilor în plan politic, economic, social și de securitate la nivel mondial.

¹Somaliland este o regiune autonomă ce face parte din Somalia. Autodeclarația de independență a acestei regiuni nu este recunoscută de nici un stat sau organizație internațională. Somaliland se învecinează cu Etiopia în sud și în vest, cu Djibouti în nord-vest, cu Golful Aden în nord și cu regiunea autonomă Puntland, din Somalia, la est.

2. SITUAȚIA GLOBALĂ

Putem vorbi despre o coordonare pre și post-electorală între Putin și Trump?

Dr. ing. Cristian-Marcel FELEA

”Gloata va cere mereu să fie condusă de un «om puternic», de «marele lider». Pentru că gloata urăște societatea din care se simte exclusă.”

Hannah Arendt – ”Originile totalitarismului”

La ora la care scriu, n-au trecut nici douăsprezece ore de când autoritățile ruse au făcut public anunțul decesului în detenție a dizidentului, Alexei Navalnîi, în colonia penitenciară cu regim special, ”Lupul polar”, din Harp, Iamal-Neneția. Cu zece zile înainte de tristul anunț, Vladimir Putin îl primise la Kremlin pe jurnalistul american Tucker Carlson, pentru un interviu care, formal, își propunea să acopere un presupus ”vid de informație” din perspectiva opiniei publice occidentale, văduvită de ascultarea celeilalte părți care – s-a afirmat – ar fi demonizată public din motive ideologice.

A fost moartea lui Alexei Navalnîi un accident nedorit, având în vedere că era încă tânăr (47 de ani) și că în imaginile înregistrate cu o zi înainte de anunțul decesului (o audiere la instanță prin videoconferință) părea fizic sănătos și cu moralul ridicat, iar autoritățile penitenciarului ar fi trebuit să se asigure de integritatea sa fizică și psihică?

Moartea lui Alexei Navalnîi nu a fost accidentală ci amănunțit planificată. Spre finele anului 2023, șeful Serviciului Federal al Penitenciarelor, Arkadi Gostev, a vizitat personal coloniile penitenciare din Iamal, pregătindu-i intransigentului dizident transferul la colonia ”Lupul polar”¹. Înaintea lui Navalnîi, în anii 2005 – 2006, pe la ”Lupul Polar” a trecut și Platon Lebedev, partenerul de afaceri al lui Mihail Hodorkovski, la Yukos. S-a întors de acolo în viață, dar despre condițiile dure, de exterminare din coloniile penitenciare cu regim special din Iamal se dusesse vestea.

Realitatea este aceea că în campania electorală pentru alegerile prezidențiale din martie a.c., puterea de la Kremlin s-a asigurat că niciun oponent al actualului regim nu va tulbura idilicul parcurs care-i va aduce lui

Sursa: <https://www.bursa.ro/interviul-cu-vladimir-putin-realizat-de-tucker-carlson-46758152>

¹<https://moldova.europalibera.org/a/stropit-cu-apa-pe-ger-naprasnic-ce-se-stie-despre-colonia-de-la-cercul-polar-unde-a-fost-transferat-navalnii/32749554.html>

V. Putin un nou mandat. Disparația fizică a lui A. Navalnîi – oricâte semne de întrebare ridică printre rușii obișnuiți, nu foarte multe, totuși, pentru că pedepsele în astfel de situații sunt grele – nu poate decât să-i fie pe plac lui V. Putin.

V. Putin, candidatul victorios

V. Putin are practic următorul mandat de președinte în buzunar, așadar era cu adevărat nevoie ca A. Navalnîi să dispară fizic? Ei bine, chiar dacă pare un nonsens, din perspectiva lui Putin și a cercului său de putere, răspunsul este da. Alegerile prezidențiale din Rusia nu reprezintă, ca în statele democratice, punctul culminant al unui proces electoral, în care alegătorii sunt chemați să-și exprime voința colectivă, ci o demonstrație de putere, la care cetățenii sunt chemați să consimtă. O demonstrație care trebuie să producă victime ce pot fi expuse ca trofee ale victoriei, dovezi ale omnipotenței regimului.

Să facem puțină istorie. În anul 2018, V. Putin a obținut un nou mandat prezidențial de șase ani, fiind ales cu ceva mai mult de 76% din voturile exprimate. Cel mai important contracandidat al său de atunci, Pavel Grudinin, din partea Partidului Comunist, a obținut circa 13% din voturi, iar naționalistul Vladimir Jirinovski a primit aproximativ 6% dintre voturi. În 7 mai 2018, V. Putin a preluat pentru a patra oară funcția de președinte al Rusiei și l-a invitat pe Dmitri Medvedev să formeze guvernul. În fine, în 25 mai 2018, Putin anunța public că nu va candida pentru funcția de președinte, în anul 2024, în condițiile în care prevederile constituționale nu-i mai permit acest lucru.

În primăvara anului 2020, în Rusia s-a organizat un referendum pentru validarea revizuirii textului constituțional și, ca o "surpriză" pe deplin așteptată, pe ultima sută de metri a fost introdus un amendament care a resetat numărătoarea mandatelor prezidențiale, permițându-i președintelui în exercițiu să candideze – dacă își dorește – pentru alte două mandate de câte șase ani. Cu alte cuvinte, se creaseră premisele ca V. Putin să rămână la putere în Rusia până în 2036, când va împlini 83 de ani.

Inițial, Putin a refuzat să anunțe dacă își mai dorește să candideze sau nu, lăsând impresia că își caută un succesor, pe care, eventual, să-l ghideze din umbră, după modelul lui Mao Zedong. Dar planurile sale erau cu totul altele și, pentru cei care au urmărit cu atenție politica Kremlinului, acestea au început să se contureze cu mai multă claritate odată cu manevrele prilejuite de exercițiul militar comun cu Belarus, "Zapad 2021": invadarea militară a Ucrainei. Ținta era arestarea conducerii democratice aleasă de la Kiev, ruperea statului în două părți: vestul – o Ucraină tampon, după modelul Belarusului și o Novorossia, de la Odessa și Gurile Dunării în vest, la Donbass în est – un stat creat artificial (după planuri creionate pe vremea țarinei Ecaterina a II-a), care în timp urma să solicite integrarea în Federația Rusă.

Ce a urmat, cunoaștem acum foarte bine: 24 februarie 2022, V. Putin dă ordinul de începere a invaziei – planurile operative anticipau căderea Ucrainei în 18 zile, după arestarea președintelui Volodimir Zelenski și a guvernului său. Dacă planul ar fi reușit, până la finele anului 2022 am fi asistat la divizarea Ucrainei; V. Putin ar fi părăsit scena în glorie și își putea asuma rolul de Mao Zedong al unei Rusii care a învins Occidentul în Ucraina și care, oricând, poate face următoarea mișcare: recuperarea Europei de Est până la Elba și avansul în Balcani, către Mediterană.

După cum știm, Ucraina i-a rezistat; mai mult, în vara anului 2022 a reușit să recupereze o parte a teritoriului ocupat în primele două luni de război. În mod evident, a trebuit încropit rapid un plan de rezervă. Acest al doilea plan impunea obținerea unui nou mandat prezidențial în 2024, și nu oricum, ci în urma unui marș triumfal, care să arate susținerea populară pentru cauza "denazificării" Ucrainei și lupta cu Occidentul.

În prima parte a lunii februarie ac., Biroul Electoral Central al Federației Ruse a validat înregistrarea a patru candidaturi, ultima din listă ("cu voia dumneavoastră") fiind a actualului președinte, care îi va avea drept contracandidați pe: Vladislav Davankov, vicepreședinte al Dumei de Stat, pe Leonid Slutski, liderul Partidului Liberal Democrat, ultranaționalist și loial Kremlinului și pe candidatul Partidului Comunist, Nikolai Haritonov. Boris Nadejdin, singurul candidat care nu are profilul unui "iepure", a fost respins de Comisia Electorală Centrală, sub motivul că s-au identificat "nereguli în strângerea semnăturilor" pentru susținerea candidaturii.

Apoi a fost dat semnalul începerii marșului puterii către victoria în alegeri, pe care, de fapt, nimeni nu o poate contesta. Prin vocea lui Dmitri Peskov, purtătorul de cuvânt al Kremlinului, V. Putin a anunțat că nu va participa la nicio dezbatere electorală. Totodată am asistat la: arestarea și condamnarea jurnalistului disident, Vladimir Kara Murza, acuzat de trădare și astăzi pierdut într-o colonie penitenciară prin Siberia și eliminarea ritualică a dizidentului "trădător" A. Navalnîi, mesajul fiind clar: "Cine continuă să se opună, să știe că va fi condamnat, iar închisoarea înseamnă de fapt o condamnare la moarte!" În fine, armata i-a făcut cadou, după un an de lupte intense și pierderea a zeci de mii de soldați, sute de blindate, tehnică de aviație și așa mai departe, ocuparea localității Avdiivka, iar V. Putin a salutat "marea victorie".

Interviul

”Omul acesta [*Vladimir Putin, n.m.*] este crud. El este un ofițer KGB, nu un politician. Prin urmare, ne putem aștepta la orice de la el”, spune scriitoarea bielorusă Svetlana Alexievici². ”Ar putea părea imposibil să-l ucizi pe principalul adversar, pe opozant, pe politician. O personalitate puternică nu permite acest lucru. Ea apreciază un adversar puternic. Iar cea slabă face ceea ce vedem.” De fapt, avertizează S. Alexievici, cadavrele semănate ritualic în ultima vreme³ în calea victoriei pe care și-o dorește Putin ar putea să însemne mai mult decât atât: ”Dictatorii învață unii de la alții. Moartea lui Navalnii a deschis un abis de permisivitate pentru dictatorii din întreaga lume (...). Acum ne putem aștepta la orice. Autoritățile au primit o astfel de îngăduință. Se dovedește că ele pot face orice și lumea va fi neputincioasă. Acesta este cel mai rău lucru.”

O stranie fascinație față de liderul V. Putin poate fi regăsită printre liderii lumii, din Europa în SUA și până în Asia. Și nu numai. Oameni simpli aleg să creadă cântecul de sirenă care vine de la Moscova tocmai pentru că există personaje ca Donald Trump, Narendra Modi, Prabowo Subianto (Indonezia) sau Viktor Orbán – ca să nu mai vorbim de Xi Jinping – care prin atitudinea lor cauționează ca legitimă atât politica revizionistă a Kremlinului, cât și regimul criminal pe care l-a impus în țară pentru a-și păstra puterea.

În discursul său recent despre starea națiunii⁴, V. Orbán le-a vorbit susținătorilor săi despre cum anul 2024 ar trebui să aducă – prin alegeri mai mult, mai puțin sau deloc democratice – schimbarea dorită de acest ”club” care își vrea să conducă autoritar lumea către o nouă paradigmă, profetită de Xi Jinping în urmă cu circa șapte sau opt ani, atunci când (în totală opoziție cu tezele lui Francis Fukuyama, din anii ‘90 ai secolului trecut) declara că democrația liberală își contemplă sfârșitul, nefiind capabilă să țină piept asaltului noului tip de democrație – autoritarismul (sau după definiția lui V. Orbán – iliberalismul).

”Scena politică mondială va arăta complet diferit la sfârșitul anului și, dacă Dumnezeu ne ajută, spațiul de manevră al Ungariei va crește într-o măsură nemaîntâlnită de mult timp”, clama V. Orbán; ”Nu putem avea un cuvânt de spus în alegerile din alte țări, dar ne-ar place foarte mult ca Donald Trump să se întoarcă, să facem pace aici, în jumătatea de est a Europei” a continuat el. ”Încă mai putem vorbi despre pace în Ucraina...”, afirma Putin în interviul acordat de curând jurnalistului Tucker Carlson; ”Dacă mă întorc la Casa Albă, în 24 de ore pun capăt războiului din Ucraina”, sună unul din mesajele electorale ale lui D. Trump.

În ziua de 3 februarie ac., T. Carlson, – un jurnalist care între anii 2016 și 2023 a fost (la ”Fox News”) gazda talk show-ului ”Tucker Carlson Tonight”, unde s-a remarcat ca un exponent al conservatorismului populist republican, numit și ”trumpism”, ca promotor al unor teorii conspiraționiste și, desigur, ca un critic al Kievului (al lui V. Zelenski personal, pe care l-a numit mereu dictator), cauționând implicit motivațiile lui V. Putin privind legitimitatea invadării militare a Ucrainei; în cele din urmă, în aprilie 2023, cei de la ”Fox News” au decis să-l concedieze, oprind producția talk show-ului – a aterizat la Moscova, pentru a-i lua un interviu lui V. Putin.

Vreau să prezint lumii și varianta rușilor, pentru că regimul de la Moscova este demonizat în Occident, iar jurnaliștii se fereșc să-i ia interviuri lui Putin, a declarat Carlson la plecarea spre Moscova. S-a dovedit însă că și alți jurnaliști au cerut Kremlinului să aprobe interviuri cu V. Putin, dar au fost refuzați, așa cum a ținut să precizeze Dmitri Peskov: am aprobat interviul cu Tucker Carlson pentru că ”poziția sa este diferită”⁵. Declarația lui Peskov a venit după ce jurnalistul american a confirmat că în 6 februarie a înregistrat interviul la Kremlin și că-l va difuza pe canalul său de social media (platforma ”X”), unde își continuă talk show-ul pe care ”Fox News” a refuzat să-l mai găzduiască.

Deci Carlson este ”diferit” și ceea ce-l face diferit în ochii Kremlinului este tocmai genul de jurnalism care l-a consacrat: partizanatul politic fățiș, fidelitatea față de D. Trump, adversitatea față de Kiev și admirația pentru Putin, aplecarea spre teoriile conspirației (conspiraționism)⁶. Un astfel de jurnalist, au considerat – și nu au greșit – strategii Kremlinului, nu îi va pune probleme lui V. Putin, dimpotrivă, îi va oferi tribuna de care are nevoie înainte de alegerile din martie să își reafirme tezele privind răstălmăcirea istoriei, conflictul nedorit, dar necesar cu Occidentul, necesitățile ”de securitate” care au impus invadarea Ucrainei, dorința de pace și așa mai departe.

²<https://www.hotnews.ro/stiri-international-26913929-laureata-nobel-svetlana-alexievici-spune-moartea-lui-navalnii-arata-vladimir-putin-nu-opri-nu-politician.htm>

³Poetul Lev Rubinstein, fotografii Dmitri Markov, pilotul dezertor Maxim Kuzminov, Ivan Secin, fiul lui Igor Secin de la Rosneft – morți care nu vor fi probabil niciodată elucidate.

⁴<https://www.hotnews.ro/stiri-international-26910557-viktor-orban-placea-donald-trump-intoarca-casa-alba-facem-pace-aici.htm>

⁵<https://mediastandard.ro/multi-jurnalisti-au-incercat-sa-l-intervieze-pe-putin-de-ce-carlson-a-fost-singurul-acceptat/>

⁶https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/coronavirus-response/fighting-disinformation/identifying-conspiracy-theories_ro#ce-sunt-teoriile-conspira%C8%9Bioniste-de-ce-cap%C4%83t%C4%83-propor%C8%9Bii

Nu îmi doresc să intru în amănunte, pentru cine nu a văzut interviul sau nu l-a parcurs, acesta poate fi regăsit în limba engleză, în versiunea autorizată de Kremlin, pe pagina de internet a Președinției Federației Ruse⁷. S-a vorbit despre istoria care demonstrează că Ucraina nu există de fapt, este parte a Mamei Rusia, despre lovitura de stat de la Kiev, susținută de Occident la începutul anului 2014, despre guvernul nazist de la Kiev, despre imposibilitatea ca Ucraina să înfrângă Rusia pe front și să-și recupereze teritoriile pierdute după 2014, despre cum Occidentul, lăsând Kievul fără sprijin, poate obține pacea în câteva zile sau săptămâni și despre negarea oricărei intenții de a ataca vreun stat NATO în viitor. Întrebat despre jurnalistul Evan Gershkovich, arestat și acuzat de spionaj în Rusia, V. Putin a insistat că nu se poate pune problema că ar fi altceva decât un spion și că eliberarea sa depinde de Washington, printr-un schimb ca în vremea Războiului Rece.

”Motivele lui Carlson sunt destul de evidente: un interviu cu Putin a fost un gest provocator menit să ofere satisfacție publicului său, dintre care mulți sunt oponenți ai președintelui american, Joe Biden. Avertismentele că Putin l-ar putea folosi ca instrument de propagandă nu l-au descurajat pe Carlson” scrie Tatiana Stanovaya, creșetător la Carnegie Russia Eurasia Center. ”De două ori în timpul întâlnirii, Putin l-a acuzat pe Carlson că nu a pus întrebări suficient de serioase. Merită să urmărim interviul doar pentru a vedea cum Putin a făcut să apară grimase chiar și pe figura neamenințătoare a lui Carlson. Pentru a fi corecți, Carlson a încercat să întrerupă prelegerea interminabilă de istorie, dar Putin în mod repetat nu i-a permis să o facă.”

”Problema a fost că, chiar și atunci când a vorbit cu un jurnalist ”prietenos” precum Carlson, lui Putin i-a fost greu să obțină ceea ce se pare că și-a propus. A fost inflexibil și obtuz și s-a concentrat pe teme care par să reprezinte mize personale. Carlson nu a reușit să obțină răspunsuri la multe dintre întrebările sale. Spectacolul celor doi bărbați vorbind unul peste altul este simptomatic: războiul din Ucraina și consecințele sale teribile au împins Rusia într-un impas ideologic raportat la Occident și au convins Kremlinul că este angajat într-o luptă existențială. Având în vedere contextul mai larg, chiar și un dialog între Rusia lui Putin și America conservatoare va fi un obiectiv extrem de dificil de atins.”⁸

După difuzarea interviului, acuze grele i-au fost aduse lui Tucker Carlson pentru non-combatul său activ, cu mingile ridicate la fileu și afirmațiile aiuritoare ale lui Putin lăsate fără replică, concluzia aproape unanimă fiind aceea că ”misiunea” sa la Moscova a fost ”interpretarea rolului de idiot util”. Și în timp ce Carlson încerca să se apere de acuzații, de la Kremlin s-au auzit altele similare, chiar din partea lui V. Putin: ”Sincer să fiu, am crezut că se va comporta agresiv și va pune așa-zise întrebări tăioase. Nu doar că eram pregătit pentru acest lucru, ci mi-am dorit acest lucru, pentru că mi-ar fi dat ocazia să răspund în același mod. Sincer, nu am obținut satisfacție deplină din acest interviu.”⁹

”Legende [întemeietoare, n.m.] îi atrag pe cei mai buni dintre noi, la fel cum ideologiile îi atrag pe oamenii obișnuți, iar zvonurile despre puteri secrete și conspirații de culise îi atrag pe cei mai răi dintre noi” scria Hannah Arendt în ”Originile totalitarismului”. Un scenariu kafkian? Cu siguranță. Dar și un avertisment cinic pentru toți ”idiotii utili” care cântă în struna unor personaje ca V. Putin ori Donald Trump (la care Viktor Orbán ar face bine să ia seama).

”Fuziunea ideilor” și avatarurile ”noii lumi”

”Dincolo de a-i oferi lui Putin o platformă pentru a-și repeta minciunile obișnuite despre istorie, extinderea NATO și războiul din Ucraina pentru o audiență globală, interviul [acordat de Putin lui Carlson, n.m.] a subliniat (...) alinierea strânsă a intereselor lui D. Trump cu cele ale Kremlinului” crede Samantha de BERN, cercetător Chatham House.¹⁰ ”Ca un exemplu din multe altele, Putin a sugerat că foștii președinți americani au fost descurajați de consilierii lor să integreze Rusia în NATO sau să stabilească un sistem comun de apărare antirachetă cu Europa. Carlson a profitat de moment pentru a promova narațiunea Trump – MAGA¹¹ conform căreia democrația din SUA este subminată, remarcând: ”v-ați referit la președinți americani ale căror decizii sunt viciate de propriile lor agenții. Pare că descrieți un sistem care de fapt nu este condus de cei pe care-i alegem?”

”Carlson a îmbrățișat viziunea ostilă a lui Putin despre NATO și a dat din cap aprobator la afirmațiile lui Putin că CIA a modelat obiectivele politicii externe a SUA pentru a submina pacea mondială. Această

⁷<http://en.kremlin.ru/events/president/news/73411>

⁸<https://carnegieendowment.org/politika/91614>

⁹<https://www.digi24.ro/stiri/externe/rusia/putin-e-nemulțumit-de-interviul-cu-tucker-carlson-nu-sunt-pe-deplin-satisfacut-2688127>

¹⁰<https://www.chathamhouse.org/2024/02/putins-carlson-interview-shows-links-between-trump-talk-and-russian-messaging>

¹¹<https://www.britannica.com/topic/MAGA-movement>

atitudine pare că îndreptățește avertismentele analiștilor că o viitoare președinție a lui Trump ar revizui radical politica externă a SUA, relațiile Statelor Unite cu NATO și va aplica un control prezidențial puternic asupra funcției publice și agențiilor guvernamentale, inclusiv CIA. V. Putin a ținut să sublinieze și că războiul din Ucraina s-ar termina în câteva săptămâni dacă SUA ar înceta să ofere arme Ucrainei – ceea ce pare să completeze afirmația lui Donald Trump că odată ce va deveni președinte, războiul se va termina în 24 de ore.”

”A fost greu după interviu să nu rămâi cu senzația că, Carlson, un susținător puternic al lui Trump, și V. Putin combat în aceeași echipă” a conchis Samantha de BERNARD. ”Acest lucru este deosebit de îngrijorător, deoarece sondajele sugerează că Trump nu va câștiga doar nominalizarea republicană la viitoarele alegeri prezidențiale, ci și președinția în sine.”

Două zile după publicarea articolului din care am citat, la un miting de campanie din Carolina de Sud, D. Trump prezenta în fața susținătorilor săi o viziune tranzacționistă asupra viitorului NATO, care dintr-o alianță menită să apere democrațiile aliate, ar trebui să devină o corporație care ar putea asigura protecția doar celor cu ”cotizația la zi”: ”Unul dintre președinții unei țări mari s-a ridicat și a spus: ”Ei bine, domnule, dacă nu plătim și suntem atacați de Rusia, ne veți proteja?” Am spus: ”Nu ai plătit. Ești delinvent.” El a zis: ”Da, să spunem că s-a întâmplat.” Nu, nu te-aș proteja. De fapt, i-aș încuraja să facă orice dracu’ își dorește!”¹²

Afirmațiile lui Donald Trump, fie ele și electorale, vin să confirme o serie de avertismente care, altminteri, erau combătute ca fiind hazardate și rău voitoare. CNN a difuzat apoi opiniile unor foști colaboratori ai lui Trump de la Casa Albă, care avertizează – bazându-se pe antecedentele fostului președinte – că dacă va obține un nou mandat, ar putea decide să revizuiască toate angajamentele de securitate ale SUA, izolând America.

John Bolton, care a fost consilier de securitate în administrația Trump, crede că ”NATO ar fi cu adevărat în pericol”. Iar generalul în retragere, John Kelly, care i-a fost șef de cabinet lui Trump, consideră că odată ajuns din nou la Casa Albă, va lua decizii dramatice: ”Ideea este că el nu a văzut absolut niciun rost în NATO. El era pur și simplu categoric împotriva faptului de a avea trupe în Coreea de Sud, din nou, o forță de descurajare, sau de a avea trupe în Japonia, o forță de descurajare. El credea că Putin era un tip de treabă și Kim era un tip de treabă, că am împins Coreea de Nord într-un colț. Pentru el, era ca și cum i-am fi provocat pe acești tipi. Dacă nu aveam NATO, atunci Putin nu ar fi făcut aceste lucruri.”¹³

Putem fi de acord, în fața evidenței, că există o concordanță între viziunea lui V. Putin despre lume și cea a lui D. Trump; că există posibilitatea ca acea negociere la care Boris Elțin l-a provocat, fără rezultat, pe Bill Clinton – ”... îți cer un singur lucru. Dă Europa Rusiei. Statele Unite nu sunt în Europa. Europa ar trebui să fie treaba europenilor. Rusia este jumătate europeană și jumătate asiatică. (...) Poți lua toate celelalte state și să le oferi securitate. Eu voi lua Europa să-i ofer securitate. Sigur, nu eu. Ci Rusia. (...) În Rusia avem puterea să protejăm toată Europa”¹⁴ – să fie reluată de Donald și Vladimir, de această dată cu alte rezultate: ”Vladimir, fă-le ce dracu’ dorești!” Nu putem exclude o astfel de perspectivă.

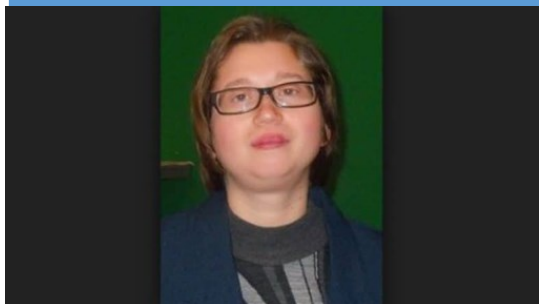
Doar că, dacă V. Putin poate fi sigur că va rămâne la Kremlin și după alegerile din martie, nu se poate spune același lucru cu siguranță și despre D. Trump. V. Putin a lăsat să se înțeleagă, cu șiretenie, că ar prefera ca alegerile să fie câștigate de Joe Biden, care este un lider ”previzibil”; doar că marioneta europeană a lui Putin – V. Orbán - afirmă cu totul altceva, că este nevoie ca D. Trump să câștige alegerile, pentru ca lumea să arate cu ”totul diferit” după 2024. Și, dacă va fi ca avertismentele lui John Bolton și John Kelly să se împlinescă, atunci cu siguranță că lumea va deveni cu totul diferită de cea pe care o cunoaștem de astăzi.

¹²<https://romania.europalibera.org/a/trump-putin-aliati-nato-europa-/32817752.html>

¹³<https://www.digi24.ro/stiri/externe/trump-va-retrage-sua-din-nato-daca-va-castiga-alegerile-avertizeaza-un-fost-consilier-aliana-ar-fi-cu-adevarat-in-pericol-2685357>

¹⁴<https://cursdeguvernare.ro/iti-cer-un-singur-lucru-da-europa-rusiei-atunci-s-a-transat-si-soarta-romaniei.html>

2. SITUAȚIA GLOBALĂ

Un nou Tribunal Internațional pentru crime de război cibernetice – necesitate pentru pacea și securitatea globală

Mona AGRIGOROAIEI

”În secolul XXI, biții și octeții pot fi la fel de amenințători ca gloanțele și bombele.”

William J. Lynn, fost Secretar adjunct al apărării SUA¹

Abstract

Concepând atacurile de război cibernetic - care nu sunt în apărare - ca pe o amenințare pentru pacea și securitatea omenirii, reglementările internaționale ar trebui să teoretizeze un nou concept de ”crime de război cibernetice” care să le incrimineze și să le pedepsească într-un nou Tribunal Internațional pentru Crime de Război Cibernetic. Conceptele sunt aproximativ noi pentru domeniile securității cibernetice și dreptului penal internațional (fiind la intersecția acestor domenii) și acest eseu - care va fi dezvoltat mai în profunzime în tezele ulterioare - încearcă să teoretizeze o argumentare nu numai că principiile internaționale existente ar trebui aplicate războiului cibernetic, dar și ca acest gen de fenomen să intre în domeniul dreptului penal internațional. Apoi analizăm ce ar trebui să conțină conceptul de ”cyber-crime”. Credem că lipsa acestor noi concepte de ”tribunal cibernetic” și ”infrațiuni cibernetice”, devenite obligatorii pentru state, este încă un regres pentru pacea și securitatea globală.

Sursa: <https://blog.ilegis.ro/9-actualitate/100-atacurile-cibernetice-primele-sanctiuni-impuse-de-ue>

Cuvinte cheie: securitate cibernetică, război cibernetic, crime de război cibernetic, Tribunalul internațional pentru crime de război cibernetic, dreptul războiului

Introducere

În secolul XXI, omenirea practic nu poate trăi fără computere și digitalizare. Lumea noastră pare dependentă de tehnologie și cu toții folosim computere - care au o latură bună: ne ușurează viața, dar ar putea reprezenta și o amenințare dacă sunt folosite de agenți dăunători - cum ar fi statele inamice, hackeri, organizațiile teroriste etc.

¹Observații privind strategia cibernetică a Departamentului de Apărare, rostite de secretarul adjunct al Apărării William J. Lynn , III, 14 iulie 2011, în Marco Roscini , *Cyber Operations and The Use of Force in International Law* , Oxford University Press, Oxford, 2014.

Domeniul cibernetic a devenit acum un domeniu esențial al securității naționale și ar trebui abordat, deoarece infrastructura cibernetică este o infrastructură critică. În cazul unui atac cibernetic, și vitalitatea economică poate fi direct afectată de numeroasele amenințări care pot pune în pericol integritatea și funcționalitatea unui stat.

Amenințarea există mai ales atunci când are loc un atac cibernetic împotriva civililor și statul atacator nu ține cont de reglementările internaționale privind legile războiului. Prin utilizarea biturilor și a computerelor, statele necinstite ar putea dăuna în mod deliberat bărbaților, femeilor, copiilor dintr-un alt stat, făcându-i, de asemenea, să moară de foame, lovind infrastructura critică sau, în alte cazuri, provocându-le răni și moarte. Acest lucru face lumea noastră mai nesigură.

Am conceput acest eseu, gândindu-ne că responsabilitatea statelor - de fapt reglementată în mod obișnuit - în cazul atacurilor cibernetice ilegale comise de state necinstite, nu este singura care ar trebui reglementată. Ca și în cazul crimelor de război, umanitatea trebuie să abordeze această problemă **într-un mod mai dur**, prin incriminarea unei noi categorii de crime internaționale - "*crimele de război cibernetic*", tot în dreptul penal internațional și prin condamnarea celor responsabili la planificare, comandă și executându-i la... ceea ce merită, în general, un criminal, fie el și un șef de stat, un prim-ministru, un conducător militar sau un executor al acestor crime...!

Numai așa, va fi mai mult spațiu pentru relațiile de prietenie între toate statele, într-o societate internațională în care, să spunem așa, parafrazând expresia celebrului Hobbes din lucrarea "*Despre cetățean*", "*omul este lup pentru om*"².

Ipoteza

Ipoteza noastră este că atacurile cibernetice dăunătoare, ilegale conform dreptului internațional, comise de diferite state agresive/organizații non-statale reprezintă o mare amenințare la adresa păcii și stabilității internaționale globale și ar trebui să intre sub incidența dreptului penal internațional. Atacurile cibernetice constituie un act de violență care ar trebui considerat "*crimă de război cibernetic*", asemănătoare cu crimele de agresiune (incriminate deja de CPI), dar care nu sunt incluse în a doua categorie și ar trebui aduse în fața justiției de către un nou înființat "*Tribunal internațional pentru crime de război cibernetic*".

Dreptul internațional aplicabil domeniului războiului cibernetic - noi abordări

Hugo Grotius, a scris în "*De jure belli ac pacis*" (1625) că: "*Bărbații se grăbesc la arme pentru cauze ușoare, sau pentru nicio cauză, iar odată luate nu mai există nici un respect pentru lege, divină sau umană.*" Din acest motiv și pentru a reglementa acest domeniu, el a stabilit niște reguli de conduită împărțite și în prezent în regulamente *jus ad bellum* și *jus in bellum*. Contribuția lui Hugo Grotius în dreptul internațional al războiului a fost uriașă și este încă considerat de unul dintre părinții fondatori ai acestui domeniu.³

Spre deosebire de epoca lui Grotius, în epoca post-modernă, războaiele pot fi purtate și cu arme cibernetice, deși noul război din Ucraina poate fi considerat că are o componentă cibernetică. Nu am ajuns până la acel punct periculos să luptăm în războaiele cibernetice, dar trebuie să gândim și să găsim reguli de conduită pentru situația în care ar putea fi în vigoare un război cibernetic.

Ceea ce face ca în zilele noastre un război să fie un război, conform Cartei ONU, este cazul unui **atac armat**⁴. Carta ONU nu definește în continuare că este cu adevărat un atac armat; nici chiar NATO. Spre deosebire de acum un secol, când războaiele au fost începute cu declarații de război, în epoca noastră ele încep cu aprecierea victimei, de obicei declarată public că a fost subiectul unui act de război și revendicarea dreptului la autoapărare.

Știm cu toții că atacurile cibernetice sunt privite de NATO drept al cincilea domeniu al războiului. Este un domeniu în care anonimatul și surpriza pot declanșa un atac dintr-un punct al globului, la mii de mile depărtare împotriva unei ținte situate pe alt continent. Dar ceea ce determină un act de război este în efectele

²Hobbes în lucrarea "*Despre cetățean*" este "*homo homini lupus*" ("omul este lup pentru om"), atribuit inițial lui Asinaria the Plaut (195 î.Hr.), vezi "*Despre cetățean*" (Cambridge Texts in the History of Political Thought) (R. Tuck & M. Silverthorne, Eds. .). Cambridge: Cambridge University Press.

³Hugo Grotius, Stephen C. Neff, *Hugo Grotius on the Law of War and Peace: Student Edition*, Cambridge University Press, 2012, p.8.

⁴Articolul 51 din Carta ONU prevede de fapt doar că, în cazul unui atac armat, victima are dreptul la autoapărare. "Nimic din prezenta Cartă nu va aduce atingere dreptului inerent la autoapărare individuală sau colectivă dacă are loc un atac armat împotriva unui membru al Națiunilor Unite, până când Consiliul de Securitate nu va lua măsurile necesare pentru menținerea păcii și securității internaționale." (https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_16937.html).

lui. Dacă efectele unui atac cibernetic ar fi comparabile cu un atac convențional sau nuclear, atunci ar putea fi considerat un potențial atac armat și o situație de război cibernetic.

Dar, rămâne întrebarea, care ar fi legea aplicabilă în cazul unui război cibernetic?

După cum a afirmat Marco Roscini: *dacă o "crimă cibernetică", adică infracțiunile împotriva confidențialității, integrității și disponibilității datelor și sistemelor informatice, comise de persoane fizice sau entități private pentru câștig personal, este în esență o chestiune de drept intern, activitățile cibernetice desfășurate de către state împotriva altor state intră în sfera dreptului internațional. Paradigma juridică aplicabilă, deci, depinde în primul rând dacă operațiunea este sau nu atribuibilă unui subiect de drept internațional.*

Tratatele prezente nu menționează operațiuni de război cibernetic, dar așa cum se precizează în cartea lui Roscini într-un aviz consultativ al Curții Internaționale de Justiție (și anume Aviz consultativ privind consecințele juridice pentru statele prezentei continue a Africii de Sud în Namibia (Africa de Sud-Vest), fără a aduce atingere Rezoluției Consiliului de Securitate 276 (1970), CIJ, a constatat că *"un instrument internațional trebuie interpretat și aplicat în cadrul întregului sistem juridic existent la momentul interpretării"*. Astfel, legislația aplicabilă și pentru atacurile de război cibernetic este, drept consecință următoarea: Convențiile de la Haga din 1899 și 1907, tratatele jus ad bellum și jus in bello din Carta Națiunilor Unite (1945) și Convențiile de la Geneva, privind protecția victimelor războiului (1949), dar și cele două protocoale adiționale ale acestora.

*"... în ciuda atributelor unice ale tehnologiilor informației și comunicațiilor, principiile existente ale dreptului internațional sivesc drept cadru potrivit pentru a identifica și analiza regulile și normele de comportament care ar trebui să guverneze utilizarea spațiului cibernetic în legătură cu ostilitățile"*⁵ (cum ar fi opiniile SUA transmise Secretarului General al ONU).

Deoarece atacurile cibernetice ale unui stat agresiv împotriva altui stat ar putea produce pagube foarte mari - cum ar fi distrugerea infrastructurii critice pentru o întreagă populație a statelor atacate (un astfel de act ar fi interzis prin Manualul de la Tallin), acestea pot fi privite ca un act de forță, comparabil cu un act de agresiune, atunci când *"scala și efectele lor sunt comparabile cu operațiunile non-cibernetice care se ridică la nivelul utilizării forței"*. (Regula 10, Definiția utilizării forței, din Manualul Tallinn).

Dar, în ciuda faptului că în dreptul cutumiar, statele pot fi considerate responsabile pentru un atac cibernetic ilegal, acest lucru nu a oprit atacurile cibernetice din partea diferitelor state necinstite. Lumea noastră a rămas încă nesigură sub amenințarea constantă a atacurilor cibernetice ilegale. În consecință, teza noastră este că legea aplicabilă în acest domeniu nu trebuie să se limiteze la normele actuale ale dreptului internațional și **ar trebui dezvoltată în continuare**. Pe lângă aplicarea tratatelor actuale și a principiilor dreptului internațional, **trebuie să se încadreze dreptul penal internațional**. Și în același mod în care principiul neagresiunii din Carta ONU a produs incriminarea infracțiunii de agresiune, dacă un atac cibernetic este ilegal și cu încălcarea legilor războiului, atunci ar trebui inclus în categoria *"crime de război cibernetic"*.

Dreptul cutumiar trebuie să fie codificat într-un tratat semnat de statele lumii trebuie scos la lumină, în care să se precizeze care ar fi substanța "crimelor de război cibernetic" (luând în considerare "Jus in Bellum". Fațetele "Jus ad Bellum" ale manualului Tallinn – care este o sursă de drept cutumiar din care ar putea fi derivate definițiile ulterioare ale "crimelor de război cibernetic" și în care țările ar trebui să convină asupra dorinței lor de a impune un nou Tribunal Internațional pentru Crime de Război Cibernetic (CCIT), care ar putea aduce în fața justiției și condamna pe cei care planifică, comandă, atacă sau execută crime de război cibernetic.

Legătura dintre securitatea cibernetică și dreptul penal internațional este un domeniu care trebuie descoperit în continuare. Aceasta este doar o scurtă încercare de a face acest lucru.

Definirea crimelor de război cibernetic

Crimele de război cibernetic se referă la acțiunile întreprinse de actorii cibernetici în contextul conflictelor și războiului. Aceste crime includ utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor pentru a ataca infrastructura cibernetică a unui stat, organizație sau individ, în scopul de a cauza daune materiale, întreruperi de servicii, furt de date, propagandă, șantaj sau influențe dăunătoare asupra relațiilor internaționale.

Pentru a oferi o definiție mai completă a crimelor de război cibernetic, este important să se descrie câteva acțiuni posibile, cum ar fi:

1. *Atacuri cibernetice*: Acestea sunt acțiuni care vizează atacul și distrugerea sistemelor cibernetice.

⁵ONU Doc A/66/152, 15 iulie 2011, p. 18, în M. Roscini, op.cit., p. 21

Acestea pot include atacuri DoS (denial of service) pentru a bloca serviciile, exploatarea vulnerabilităților cunoscute ale securității pentru a intra în sisteme și pentru a distruge datele, instalarea de programe dăunătoare pentru a controla și deteriora rețelele și sistemele cibernetice.

2. *Spionaj cibernetic*: Acest tip de crimă implică obținerea informațiilor importante și sensibile din sistemele cibernetice ale unui stat sau organizații. Aceste acțiuni pot include spargerea sistemelor de securitate, exploatarea breșelor de securitate pentru a intra în rețele și a fura informații valoroase, instalarea de programe ascunse pentru a monitoriza și a colecta date, precum și utilizarea altor tehnici sofisticate pentru a descoperi informații sensibile.

3. *Propaganda și manipularea informațiilor*: Aceste acțiuni includ răspândirea dezinformării, propagandei și manipulării informațiilor prin platforme online. Propaganda poate include răspândirea știrilor false, teoriilor conspiraționiste, propagandei politice sau apelurilor la ură și violență. Manipularea informațiilor poate include modificarea datelor pentru a crea confuzie și a influența gândurile și atitudinile oamenilor.

Crimele de război cibernetic sunt îngrijorătoare datorită influenței lor dăunătoare asupra securității naționale, economiei și stabilității lumii înconjurătoare.

Nevoia unei curți pentru crimele de război cibernetic

Nevoia unei curți pentru crimele de război cibernetic este foarte importantă pentru a aborda provocările și încălcările legii în domeniul cibernetic în contextul conflictelor și războiului. O instanță specializată în crimele de război cibernetic ar putea îndeplini mai multe funcții cheie:

1. *Competență specializată*: O instanță specializată în crimele de război cibernetic ar avea cunostinte profunde și competențe specializate în domeniul securității cibernetice, tehnologiei informației și aspectelor legale ale acestor probleme. Această instanță ar putea aborda provocările complexe ale criminalității cibernetice și ar putea oferi decizii cu baze legale și tehnice solide.

2. *Investigarea și urmărirea penală a criminalilor cibernetici (lideri cu responsabilitate penală)*: O instanță specializată ar facilita investigarea și urmărirea penală eficientă a criminalilor cibernetici în contextul conflictelor și războiului. Aceasta ar include identificarea autorilor, colectarea de dovezi și pedepsirea responsabililor pentru atacurile și acțiunile cibernetice dăunătoare.

3. *Cooperarea internațională și jurisdicția*: O instanță specializată ar dezvolta mecanisme eficiente de cooperare internațională pentru a aborda crimele de război cibernetic. Această instanță ar coordona acțiunile cu alte state, organizații internaționale și alte entități pentru a asigura asistență în investigarea și urmărirea penală a criminalilor cibernetici. De asemenea, ar fi important ca această instanță să aibă jurisdicție globală pentru a aborda atacurile și acțiunile cibernetice în întreaga lume.

4. *Impactul și prevenirea*: O instanță specializată în crimele de război cibernetic ar avea un impact în distrugerea culturii de impunitate și în creșterea conștientizării internaționale cu privire la aceste provocări. Această instanță ar putea stabili reguli și standarde clare de securitate cibernetică și ar putea pregăti decizii care să îmbunătățească protecția cibernetică.

5. *Stabilirea de precedente legale*: O instanță specializată în crimele de război cibernetic ar avea potențialul de a stabili precedente legale în domeniul securității cibernetice și al justiției penale. Deciziile luate în această instanță ar crea o bază legală clară și comună pentru a aborda cazurile similare ale criminalilor cibernetici în viitor.

6. *Sensibilizare și educație*: Instancele specializate în crimele de război cibernetic au potențialul de a influența conștientizarea instituțiilor, indivizilor și organizațiilor cu privire la riscul criminalilor cibernetici. Promovând informațiile și conștientizarea legate de provocările securității cibernetice și de implicarea acțiunilor cibernetice dăunătoare în contextul războiului, această instanță ar ajuta la prevenirea crimelor de război cibernetic în viitor.

7. *Protejarea drepturilor individuale și organizaționale*: O instanță specializată în crimele de război cibernetic ar fi capabilă să apere drepturile și interesele individuale și organizaționale afectate de atacurile cibernetice. Această instanță ar asigura că toate procedurile și procesele legale urmate sunt în conformitate cu standardele drepturilor omului și ale securității juridice.

O instanță specializată în crimele de război cibernetic ar aduce o valoare semnificativă în lupta împotriva acestei forme de criminalitate. Ar asigura eficiența și justiția în investigarea, urmărirea penală și pedepsirea criminalilor cibernetici. De asemenea, ar îmbunătăți cooperarea internațională și conștientizarea cu privire la provocările securității cibernetice.

Componentele cheie ale unei curți pentru crimele de război cibernetic

Pentru a aborda eficient crimele de război cibernetic, trebuie să fie creată o instanță pentru crimele

cibernetice cu jurisdicție, structură și funcții clare. Jurisdicția sa ar trebui să se extindă asupra tuturor crimelor de război cibernetic comise dincolo de granițele naționale, permițând cooperarea internațională în investigații și urmări penale. Curtea ar trebui să fie compusă din judecători, experți legali și specialiști tehnici capabili să gestioneze războiul cibernetic, asigurând capacitatea curții de a înțelege și de a urmări penal crimele de război cibernetic.

O scurtă prezentare a câtorva componente cheie ar fi:

1. *Jurisdicția:* Curtea ar trebui să aibă jurisdicție definită pentru a trata crimele de război cibernetic, inclusiv atacurile, furturile, sabotajele, distribuțiile de informații și activitățile dăunătoare legate de sfera cibernetică. Jurisdicția sa ar trebui să fie internațională pentru a aborda atacurile comise pe teritoriul altor state și pentru a îmbunătăți cooperarea internațională în investigații și urmări penale.

2. *Structura organizațională:* Curtea ar trebui să aibă o structură organizațională adecvată, inclusiv judecători specializați în domeniul războiului cibernetic, avocați specializați în justiția penală și dreptul în domeniul securității cibernetice, precum și specialiști tehnici cu cunoștințe profunde în domeniul securității cibernetice și tehnologiei informației.

3. *Proceduri legale:* Curtea ar trebui să urmeze proceduri legale definite pentru investigarea, judecarea și pedepsirea criminalilor cibernetici. Aceasta ar include obținerea de probe, ascultarea martorilor, argumentarea apelurilor și apărarea drepturilor acuzaților.

4. *Cooperare internațională:* Curtea ar trebui să aibă capacitatea de a coopera cu autoritățile și instanțele judiciare internaționale pentru a împărtăși informații, a urmări și a ajuta în investigații comune și pentru a extrăda persoanele acuzate de crime de război cibernetic.

5. *Independența și neutralitatea:* Curtea ar trebui să fie independentă și imparțială, acționând în conformitate cu principiile justiției și ale legii. Ar trebui să fie capabilă să apere drepturile și interesele individuale.

Aceste componente sunt esențiale pentru o instanță specializată în crimele de război cibernetic și vor ajuta la eficiența și capacitatea sa de a investiga, urmări penal și pedepsi persoanele responsabile de atacurile și activitățile dăunătoare în domeniul cibernetic.

În timp ce combaterea crimelor de război cibernetic este esențială, asigurarea justiției și unui proces corect pentru cei acuzați este de asemenea esențială. Crearea unei curți pentru crimele de război cibernetic ar trebui să respecte drepturile acuzaților, asigurând un proces echitabil, acces la reprezentare legală și prezumția de nevinovăție până când vinovăția este dovedită. Măsuri de protecție ar trebui să fie impuse pentru a preveni abuzul de putere sau încălcarea drepturilor individuale în procesul de urmărire pus în operă în justiției.

Abordarea crimelor de război cibernetic necesită cooperare internațională și schimbul de informații între state. Un tribunal pentru crimele de război cibernetic ar servi ca platformă pentru a încuraja cooperarea și asistența reciprocă în combaterea amenințărilor cibernetice. Ar facilita schimbul de informații, de probe și de cele mai bune practici între state, consolidând astfel răspunsul colectiv la crimele de război cibernetic. Ar trebui să fie create mecanisme puternice pentru schimbul de informații și cooperare pentru a crește eficacitatea instanței.

Rolul Curții pentru crimele de război cibernetic în prevenire

Crearea unei curți pentru crimele de război cibernetic ar juca un rol crucial în prevenire. Existența unei instanțe dedicate concentrată pe crimele de război cibernetic ar trimite un mesaj clar că aceste acte nu vor fi tolerate și vor fi întâmpinate cu consecințe grave. Acest efect de descurajare ar putea influența semnificativ comportamentul statelor și actorilor non-statali implicați în războiul cibernetic.

Menținându-i pe criminalii de război cibernetic responsabili pentru acțiunile lor, curtea ar crea un precedent care subliniază gravitatea crimelor de război cibernetic. Frica de urmărirea penală și consecințele legale posibile ar acționa ca un factor de descurajare, îndepărtând actorii de la implicarea în agresiuni cibernetice. Acest factor de descurajare este crucial pentru menținerea stabilității și securității domeniului cibernetic.

În plus, capacitatea curții de a atribui atacurile cibernetice actorilor specifici și de a stabili responsabilitatea ar crește riscurile și costurile asociate cu războiul cibernetic. Statele implicate în agresiuni cibernetice ar trebui să ia în considerare consecințele legale posibile ale acțiunilor lor, inclusiv prejudicierea reputației, sancțiunile economice și posibila intervenție internațională. Acest risc suplimentar ar contribui la prevenirea activităților de tranzacționare cibernetică.

Concluzii

Nu știm cum s-ar duce un război cibernetic în viitor, dar credem că omenirea trebuie să fie întotdeauna pregătită pentru următoarea etapă în elaborarea instrumentelor de drept internațional, iar justiția trebuie făcută. De aceea trebuie dezvoltate noi instrumente de drept internațional și în domeniul securității cibernetică și de aceea trebuie să fim pregătiți în eventualitatea unui război cibernetic pentru a penaliza excesele eventualelor crime de război cibernetic. Nu trebuie să așteptăm să se întâmple acele excese și apoi să acționăm, trebuie să folosim o acțiune preventivă în conceperea și dezvoltarea viitoarelor instrumente de combatere a crimelor care ar putea dăuna diferitelor părți ale speciei umane prin utilizarea disproporționată, ilegală și criminală. a armelor cibernetică.

Având tangență cu un master academic în domeniul securității și diplomației mă simt personal responsabilă în găsirea și dezvoltarea acestui tip de noi instrumente de drept internațional, ca Tribunalul Internațional pentru Crimele de Război Cibernetic conceput, pentru că viitorul umanității trebuie să fie sculptat și prin gândirea din zilele noastre și logica găsirii de noi reguli. Suntem responsabili nu numai pentru noi înșine, ci și pentru viitorul noilor generații care vor popula această planetă sau poate și spațiul și trebuie să ne gândim acum la cum va fi lumea noastră.

2. SITUAȚIA GLOBALĂ

Turcia, un stat asertiv membru al NATO, pune mai presus de toate conceptul de autonomie strategică

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

"Oriunde te îndrepti, indiferent de vreme, adu cu tine întotdeauna strălucirea propriului tău soare."

Anthony J. D'Angelo

Începând din 24 februarie 2022, războiul a revenit în Europa, punându-se de fapt capăt liniștii generate de inițiativele internaționale care din 1945 au protejat continentul de o confruntare generalizată. În această perioadă lungă de 77 de ani, au existat totuși și evenimente majore care au avut loc în perioada menționată la Budapesta, Praga și în fosta Iugoslavie, în timp ce Zidul Berlinului și Cortina de Fier au căzut și ele. Totuși, trebuie menționat aici că niciunul dintre aceste câteva evenimente nu a readus pe scenele politice ale statelor spectrul unui război la nivel european. Acum, lucrurile s-au schimbat drastic, din cauza a ceea ce a fost declanșat ca urmare a punerii în operă a unei așa numite "operații militare speciale" de Rusia împotriva Ucrainei, evoluție care acum poate fi definită în mod clar ca o confruntare la nivelul civilizației mondiale, așa cum afirmă în discursul său chiar președintele Rusiei, Vladimir Putin, în 09 mai 2023: "Civilizația se află din nou într-un moment decisiv, critic. Un adevărat război a fost lansat din nou împotriva patriei noastre."

Invazia Ucrainei poate fi astfel încadrată în mod clar într-un context mult mai larg, adică o bătălie declanșată împotriva NATO, a Uniunii Europene (UE), a SUA și deci împotriva civilizației occidentale. Sprijinirea politică și militară a Ucrainei fără a intra într-o confruntare directă cu Rusia a devenit prioritatea covârșitoare a guvernelor UE, Regatului Unit, SUA și a majorității aliaților din NATO.

În timp ce impactul profund al războiului declanșat în estul Europei este o preocupare majoră pentru liderii Europei de Vest, narațiunea politică a Turciei, este dominată de obiectivul de a deveni o putere

Sursa: <https://evz.ro/turcia-recep-tayyip-erdogan.html>

autonomă și de ambiția de a fi un stat cooperant cu Moscova, mediator între Rusia și Ucraina, dar și un stat membru NATO, care sprijină Kievul.

Astfel, efectele generate de poziția asertivă¹, dar și lipsa consultărilor politice la nivel înalt între Turcia și alte țări occidentale cheie putem spune că joacă un rol covârșitor în întârzierea apariției unei evaluări comune a actualei situații regionale și globale.

Drept urmare, putem afirma fără rezerve că după procesul electoral desfășurat în 2023, se poate observa că Turcia dezvoltă o politică externă asertivă, așa cum am subliniat și anterior. Această opțiune aleasă de Recep Tayyip Erdoğan este din ce în ce mai vizibilă prin implicarea și intervențiile în războiul civil din Siria, sprijinul acordat pentru Azerbaidjan în disputa cu Armenia, privind Nagorno-Karabakh, sprijinul pentru forțele guvernamentale din Libia, tensiunile crescute cu Grecia și Cipru, în estul Mediteranei, în special cu privire la drepturile de foraj, susținerea liderilor ciprioți turci în favoarea unei soluții cu două state și în respingerea modelului susținut de ONU al unui Cipru federal unificat și, nu în ultimul rând, rolul Turciei în medierea conflictului declanșat de la invadarea Ucrainei de către Rusia.

Deși s-a alăturat altor state membre NATO pentru a condamna invazia declanșată de Moscova și a furnizat echipamente militare Ucrainei, Turcia nu a impus însă sancțiuni Rusiei. În iulie 2022, Turcia a intermediat un acord care permite exporturile de cereale și alte produse agricole ucrainene și rusești pe anumite trasee pe Marea Neagră.

Mai mult, în luna mai 2023, R. Erdoğan a declarat că Turcia are o relație specială cu Rusia și cu președintele V. Putin. Într-un astfel de context, Turcia a dat naștere unui mare suspans și prin respingerea inițială a cererii Suediei de aderare la NATO, susținând la acea vreme că statul menționat oferă un refugiu sigur pentru teroriștii kurzi, dar Turcia a făcut din nou dovada că îmbrățișează o politică asertivă și a ratificat în cele de urmă decizia de integrare a statului suedez în Alianță, chiar și înaintea de decizia unui ultim stat membru NATO, Ungaria.

Pe baza narațiunilor specifice campaniei electorale, a discursurilor politice și a declarațiilor noilor membri ai cabinetului, dar și a gesturilor, pozițiilor și deciziilor adoptate, putem spune că prioritățile Turciei pot fi identificate după cum își pune în practică propriile interese și strategii.

Mai presus de orice altceva este conceptul de **"autonomie strategică"**, care se aplică tuturor intereselor Turciei, inclusiv și mai ales industriei de apărare, aprovizionării cu resurse energetice și fluxurilor comerciale, această poziție adoptată în sistemul de relații externe fiind acum elementul definitoriu al poziției politice a acestei țării membră a NATO. Autonomia strategică este un scop legitim în sine, dar fiind aplicat la o țară caracterizată printr-o capacitate limitată de resurse naturale și deficite structurale ale balanței de plăți, va fi nevoie de timp pentru a se ajunge la îndeplinirea integrală și cu succes a obiectivelor stabilite.

S-au realizat progrese remarcabile în industria de apărare (drone, nave, rachete, vehicule și tancuri). Rezultatele și perspectivele în domeniul dronelor militare sunt deosebit de impresionante și ilustrative pentru noua influență internațională a Turciei, chiar dacă pe termen scurt rămân lacune în domenii critice precum motoarele și sistemele de navigație.

În același context multidisciplinar, subliniem și faptul că un zăcământ de gaze din Marea Neagră va deveni operațional și va constitui un alt pas spre obținerea autonomiei și din punct de vedere energetic. Centrala electrică nucleară de la Akkuyu² va deveni operațională, dar arhitectura legală aleasă "Rusia construiește, deține și operează centrala" va îmbunătăți în mod clar propriile capacități de producere de energie electrică, dar în același timp va crește vertiginos dependența politică de Moscova.

Drept urmare, imaginea clară a evoluțiilor la nivelul regiunii Mării Negre, va deveni una extrem de importantă, dacă nu predominantă, fiind pusă din ce în ce mai intens întrebarea: *cum este folosită Turcia de*

¹Prin comportament asertiv, înțelegem "un comportament ce îi permite unei persoane să acționeze cât mai bine în interes propriu, să își apere punctul de vedere fără o anxietate exagerată, să-și exprime sentimentele în mod sincer și să se folosească de propriile drepturi fără a le nega pe ale celuilalt" - J.Cottraux (<https://www.clinicadefericire.ro/articole/asertivitatea---model-de-comunicare>) - A fi asertiv înseamnă a găsi echilibrul potrivit între pasivitate (a nu fi suficient de asertiv, a "lăsa" de la tine) și agresivitate (comportament furios sau ostil).

²A fi pasiv înseamnă a-i lăsa pe alții să decidă pentru tine. A fi agresiv înseamnă a decide pentru alții. A fi asertiv înseamnă a decide singur. - Dr.Edith Eva Eger (<https://www.reginamaria.ro/articole-medicale/asertivitatea>).

³Centrala nucleară Akkuyu este o centrală nucleară mare din Turcia și este în construcție la Akkuyu, în Büyükeceli, provincia Mersin. Se preconizează că va genera aproximativ 10% din energia electrică a țării când va fi finalizată. În mai 2010, Rusia și Turcia au semnat un acord conform căruia o filială a Rosatom va construi, deține și opera o centrală electrică la Akkuyu, cuprinzând patru unități VVER1200 de 1.200 MW. Construcția primului reactor a început în aprilie 2018. În februarie 2013, compania rusă de construcții nucleare Atomstroyexport (ASE) și compania turcă de construcții Özdoğu au semnat contractul de pregătire a șantierului pentru propusa centrală nucleară de la Akkuyu.

către Rusia în contextul invaziei sale asupra Ucrainei? Încercarea de folosire de către Rusia a Turciei ca un instrument pentru a penetra NATO nu este o politică nouă și necunoscută în procedurile Moscovei. De fapt, repunerea în operă a unor astfel de planuri a început la 8 august 2016, imediat după tentativa de lovitură de stat din 15 iulie 2016, când R. Erdoğan l-a vizitat pe V. Putin, la Sankt Petersburg, iar acesta din urmă și-a exprimat un sprijin puternic pentru primul. Cu câteva zile înainte de această întâlnire crucială, a fost posibil să se lanseze ca ipoteză "că Rusia poate face o mișcare pe termen lung care să schimbe jocul și să ademenească Turcia departe de Occident, ca parte a unei reconfigurări geopolitice mai ample". Această ipoteză s-a materializat în mare măsură în ultimii șapte ani: ceea ce a fost uneori numit o "căsătorie de conveniență" s-a transformat într-o alianță complexă, amestecând comoditatea reciprocă cu obiective divergente.

De la începutul invaziei Ucrainei, în februarie 2022, Turcia a implementat o politică dublă. În mai multe cazuri, a votat împreună cu aliații săi occidentali în Adunarea Generală a ONU și a adoptat concluziile reuniunilor ministeriale ale apărării și afacerilor externe în NATO. În conformitate cu rolul său în temeiul Convenției de la Montreux³ și cu politica sa tradițională în acest sens, liderii turci au închis și strâmtorile Bosfor și Dardanele după începutul războiului, împiedicând astfel o a doua flotă rusă să se regrupeze cu Flota Mării Negre, cu sediul la Sevastopol, și cu întăririle trimise la începutul lunii februarie din Flotele din Marea Baltică și Marea Nordului. De asemenea, a sprijinit ONU în implementarea unui acord temporar și regenerabil pentru exportul de cereale din Ucraina pe Marea Neagră și a participat la negocierea schimburilor de prizonieri de război între Rusia și Ucraina. De asemenea, se pare că Turcia a furnizat Ucrainei drone militare, muniție și transportoare blindate. În mod similar, Turcia a angajat trupe ca parte a poziției de descurajare și apărare a NATO pe frontul său de est, care "în orice moment, pot fi dislocate în grupurile de luptă sau staționate în țările lor de origine cu capacitatea de a se desfășura rapid, dacă este necesar."

Acum, când războiul ruso-ucrainean a intrat în cel de al treilea an, se pare că fluxurile globale de gaze naturale au fost remaniat în mod distinct, ceea ce a dus la crize de aprovizionare și penurie accentuată, așa cum a văzut și a simțit Europa în mod pronunțat în 2022. În acest context, sectorul offshore devine un domeniu critic pentru a contracara penuria de gaze.

Astfel, nu ar trebui să fie surprinzător că sectorul offshore al Mării Negre este în centrul atenției Turciei. Națiunea turcă poate fi catalogată acum ca un producător de gaze de adâncime prin zăcămintul de gaze din Sakarya (descoperit în 2020); se crede că deține cele mai mari rezerve de gaze din Marea Neagră, conform diverselor surse. Pentru a fi clar, cursa pentru extragerea gazelor offshore se extinde la nivel global și peste granițele geopolitice, ca rezultat direct al dependenței în creștere față de resursele energetice a tot mai multor state.

De pildă, pe lângă TurkStream⁴, o altă conductă subacvatică separată, cunoscută sub numele de Blue Stream⁵, leagă Rusia și Turcia, demonstrând și mai mult modul în care cele două state au un interes comun în exploatarea fluxurilor de gaze din regiune. Cu toate acestea, atât fluxurile TurkStream, cât și Blue Stream au fost întrerupte anterior prin închidere (din diverse motive). În mod critic, Rusia a oprit brusc fluxurile de gaz către Germania prin conducta Nord Stream 1, anterior operațională (înainte de dezmembrare). A fost identificat un risc geopolitic în care conductele subacvatice din Rusia până în Turcia pot spori influența Rusiei.

³Convenția de la Montreux (Elveția) este un acord din 1936, prin care Turcia obține controlul asupra strâmtorilor Bosfor și Dardanele. Conferința a avut loc între 22 iunie — 21 iulie.

La ea au participat Turcia, URSS, Marea Britanie, Franța, Bulgaria, România, Grecia, Iugoslavia, Australia și Japonia. Conferința a fost convocată de către Turcia în scopul revederii acordului strâmtorilor, adoptat la Conferința de la Lausanne din 1922-23. Convenția de la Montreux a conferit Turciei dreptul de a militariza zona strâmtorilor în situație de conflict armat. Astfel este garantată libertatea de trecere pentru toate navele civile în timp de pace, iar navele militare sunt supuse unor limitări, cum ar fi: obligativitatea transmiterii unei notificări cu 8 zile (pentru statele riverane), respectiv 15 zile înaintea tranzitului, către autoritățile turce, care, la rândul lor, trebuie să informeze părțile la convenție; limitarea tipului, numărului și tonajului navelor de luptă aparținând altor țări decât cele riverane Mării Negre, staționarea acestor nave fiind limitată la 21 de zile consecutiv; nu este permis accesul portavioanelor și submarinelor. În situații de război și Turcia este neutră, nici o navă de luptă aparținând țărilor beligerante nu poate traversa strâmtorile Bosfor și Dardanele, excepție făcând doar situația în care acestea se întorc în portul de plecare. De asemenea, pe timp de război, Turcia are dreptul să ia deciziile pe care le consideră potrivite și poate autoriza tranzitul oricărei nave.

⁴TurkStream (fostul nume: Turkish Stream) este o conductă de gaze naturale care pornește din Rusia până în Turcia. Pornește de la stația Russkaya, lângă Anapa, în regiunea Krasnodar din Rusia, traversând Marea Neagră până la terminalul de recepție de la Kiyiköy. Unele gaze circulă mai departe către UE.

⁵Blue Stream este un gazoduct prin care Rusia furnizează Turciei gaze naturale. Gazoductul leagă cele două țări prin Marea Neagră și este format din două conducte paralele. Blue Stream pornește din Izobilny, Rusia, ajunge la litoral în stația de compresare Beregovaya traversează Marea Neagră, ajunge în Turcia în Samsun și se oprește în Ankara. Blue Stream a fost construit de compania rusească Gazprom și cea italiană Eni și are o capacitate de 16 miliarde metri cubi pe an. Gazoductul asigură 65% din necesarul de gaz al Turciei.

În acest context, unul din cazurile concrete care poate fi analizat în detaliu ca și exemplu poate fi catalogat cel al SUA care, în ciuda faptului că a impus sancțiuni împotriva Venezuelei, Washingtonul se angajează să facă scutiri pentru a permite Trinidad și Tobago⁶ (T&T) să importe gaze din sectorul offshore al Venezuelei. Ministrul energiei al T&T, Stuart Young, din 2022, s-a concentrat pe creșterea resurselor de gaze, deoarece națiunea din Caraibe are capacități de export de GNL. Este important a sublinia că, dacă conflictul ruso-ucrainean persistă, acest lucru va amplifica și nevoia lumii de aprovizionare cu gaze.

Este semnificativ de menționat aici că, în 2019, și România a luat o decizie esențială în Marea Neagră, când autoritățile de la București au adoptat o decizie finală de investiție și au aprobat 400 de milioane de dolari pentru exploatarea resurselor energetice la Midia. În același context, nu trebuie să omitem a introduce în analizele noastre strategice faptul că Rusia se confruntă cu problema distribuției resurselor sale de gaze, în prezent blocate din punct de vedere geopolitic, această situației fiind și mai mult exacerbată de dezmembrarea infrastructurii subacvatice Nord Stream și de blocajele și reticența anumitor state de a se mai angaja în tranzacții de gaze cu Rusia. Acest lucru contribuie la intensificarea apelului Rusiei făcut pe diverse direcții pentru a căuta rute alternative și pentru a-și muta distribuția de gaze în alte regiuni.

Drept urmare, putem vorbi din nou de o Turciei asertivă deoarece Rusia îi distribuie deja gaze Turciei prin conducta subacvatică TurkStream. Conducta menționată se întinde pe mai mult de 800 de km, din Rusia până în Turcia, peste Marea Neagră. Noțiunea de hub al Rusiei este încă în fazele sale incipiente; cu toate acestea, războiul a arătat nivelul de dinamism geopolitic care poate apărea din accelerarea evenimentelor și proiectelor, în timp ce hub-ul turcesc nu face excepție.

A devenit foarte clar că Turcia se poate inspira din succesul României prin promovarea producției autohtone de hidrocarburi pentru a-și consolida securitatea energetică. În plus, dacă rezervele Turciei din Marea Neagră se dovedesc clar a fi cele mai mari descoperite prin includerea unei producții pronunțate, acest lucru poate cataliza transformarea și progresul semnificativ al acestei Turcii asertive. Drept urmare, în următorii ani, va fi esențial să urmărim îndeaproape evoluțiile Turciei în zona Mării Negre și efectele pe care le poate avea în regiune și în întreaga lume.

Este foarte adevărat că, această "autonomie strategică" necesită, de asemenea, o economie dinamică și durabilă, acest lucru însemnând că întreaga evoluție a Turciei s-a mutat de la o temă de campanie electorală la un element cheie de politică externă, al cărui succes nu se va baza doar pe atingerea excelenței în diverse domenii sau pe conducerea politică, ci și pe un mediu macropolitic favorabil. Atât actuala poziție echidistantă adoptată, cât și așa numita și dorită "politică echilibrată" între NATO și Rusia va rămâne în mod clar un pilon al politicii externe a Turciei. Acest concept, legitim în vremuri normale, exista înainte de invazia declanșată de către Rusia în Ucraina, dar acum a devenit strâns legat de viitorul rezultat al războiului care se află în plină desfășurare. Spunem acest lucru deoarece Turcia și Ucraina au semnat un acord care va permite firmelor turce de construcții să participe la reconstrucția infrastructurii ucrainene deteriorate pe fondul invaziei Rusiei, așa cum au declarat în 31 ianuarie lideri din cele două țări.

Turcia a avut de mult timp și continuă să aibă o semnificativă cooperare economică și cu Rusia: turism pe coasta Mediteranei, comerț agricol în ambele sensuri, contracte în domeniul construcțiilor în Rusia și importuri de petrol și gaze. Dar natura relației s-a schimbat drastic după tentativa de lovitură de stat din iulie 2016, când Rusia a convins Turcia să cumpere și să preia livrarea unui sistem de rachete S-400, fapt ce a contribuit de facto la excluderea din arhitectura de apărare antirachetă a NATO și a rezultat, în decembrie 2020, chiar excluderea Turciei din programul de dotare cu avioane de luptă F-35 pus în practică de SUA pentru alte state. Aceasta a fost o schimbare majoră pentru forțele aeriene ale Turciei, precum și pentru industria sa aerospațială. Oricât de articulată este narațiunea turcească, evaluarea strategică este destul de simplă: Ankara a permis Moscovei să "curețe" interfața de sud cu NATO (adică Marea Neagră) de două dintre cele mai avansate sisteme militare occidentale. Privind retrospectiv în lumina invaziei Rusiei în Ucraina, câștigul pentru Moscova este evident masiv, iar câștigul pare a nu se opri la acest nivel.

Pentru adoptarea altor decizii importante, Rusia a convenit, între timp, cu Turcia să pună în aplicare și alte multe decizii cruciale pe lângă cele menționate: pregătirea a sute de ingineri în domeniul nuclear și plățirea Turciei cu avansuri substanțiale în dolari; parteneriat cu rafinăriile de petrol din Turcia, permițând ca țițeiul său

⁶Trinidad și Tobago (sau Trinidad-Tobago), oficial denumită Republica Trinidad și este o țară insulară formată din două insule principale, Trinidad și Tobago, și din numeroase insule mai mici, situate la 11 km de coasta nordică a Americii de Sud (Venezuela), în Marea Caraibelor și la 130 de kilometri sud de Grenada, făcând parte din Antilele Mici. Are granițe maritime cu Barbados la nord-est, cu Grenada la nord-vest, cu Guyana la sud-est și cu Venezuela la sud și la vest. Majoritatea populației este concentrată în insula Trinidad. Insula Tobago este mult mai mică, având aproximativ 6% din suprafața țării și 4% din populație. Economia se bazează în principal pe industria petrolului. Un eveniment important în viața insulelor este carnavalul care se ține anual și care atrage turiști din toată lumea.

să fie exportat în Turcia (fără sancțiuni) și transformat în produse rafinate turcești, apoi reexportat (tot fără sancțiuni), întârzierea plăților și/sau transferarea acestora în ruble pentru gazul vândut Turciei și, bineînțeles, dezvoltarea considerabilă a fluxurilor comerciale. Consecințele strategice ale acestei noi forme de dependență se impune mai mult ca oricând a fi identificate și analizate.

Este semnificativ de menționat aici că, în contextul în care Turcia s-a abținut până acum să se alăture sancțiunilor occidentale împotriva Rusiei, a fost făcută posibilă continuarea traficului aerian între Rusia și restul lumii prin spațiul aerian al Turciei, iar pe lângă exporturile de țiței rusești în afara schemelor de sancțiuni au fost admise și transferurile financiare sau investițiile de la oligarhii ruși în Turcia. Această politică a adus beneficii economice substanțiale pentru Turcia.

O astfel de "politică echilibrată" este acum mult mai complexă din cauza revenirii unui război brutal pe pământul european și a agravării sale previzibile în lunile următoare. Una dintre implicațiile mai largi ale autonomiei strategice este o politică externă mai influentă și centrată aproape în totalitate pe interesele Turciei. Acest lucru se va traduce în mod previzibil, la rândul său, într-o adâncirea relațiilor cu a) statele din Asia Centrală; b) partenerii săi tradiționali, cum ar fi Pakistan și Qatar; c) țările din Orientul Mijlociu, precum Egipt, Irak, Israel, Liban, Libia, Arabia Saudită, Siria și Emiratele Arabe Unite, precum și cu țări din Africa sub-sahariană.

Această politică ambițioasă a început odată cu Primăvara Arabă, în 2011, și de atunci a avut multe evoluții sinusoidale. Există încă obstacole pe acest drum, dar tendințele pot fi descrise ca "normalizare acolo unde este nevoie" și "intensificare peste tot".

Spune acest lucru deoarece, într-o serie de scenarii emise la nivel internațional ca cele mai nefavorabile, Rusia ar putea recurge la atacuri hibride limitate asupra Europei de Vest, de exemplu asupra energiei subacvatice critice sau a infrastructurii de comunicații, sau prin piratarea sistemelor informatice, așa cum s-a observat în Franța. Moscova a sugerat, de asemenea, posibila utilizare a armelor nucleare tactice pe teatrul de război, lansate fie din Rusia, fie din Belarus, unde a fost livrat recent un prim lot de focoașe nucleare. O ipoteză rezonabilă este că o escaladare care implică arme nucleare nu ar fi tolerată de puterile NATO și că răspunsul lor ar fi pe măsură. Astfel de evoluții masive ar complica politica echilibrată proclamată a Turciei. În funcție de natura exactă a escaladării, Turcia ar putea, în principiu, să rămână la logica articolului 5 al Tratatului Nord-Atlantic, doar atâta timp cât un atac rusesc nu ar putea fi caracterizat ca vizând direct un membru NATO. Totuși, într-un astfel de cel mai rău și nedorit caz, Turcia ar putea fi pusă într-o situație extrem de dificil de gestionat și de răspuns la întrebarea: *nu ar trebui, așadar, să intervină pentru a apăra alte țări membre NATO doar pentru a-și menține o poziție echilibrată?*

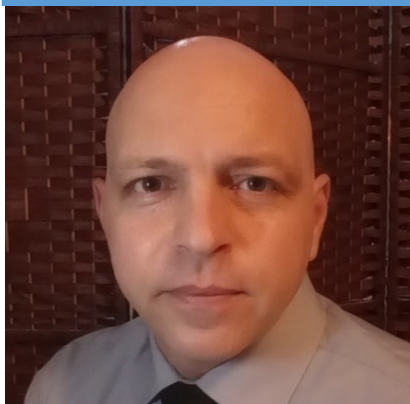
Într-un astfel de context decizional, totuși, merită să ne amintim de ce aderarea Turciei la NATO are o semnificație fundamentală: Articolul 5 din Tratatul Nord-Atlantic este o garanție autentică pentru securitatea sa, precum și un element cheie de evaluare de către cercurile financiare și de afaceri internaționale. Aceasta înseamnă că Ankara este obligată să evalueze cu atenție avantajele și dezavantajele politicii sale echilibrate între NATO și Rusia.

În mediul real de evoluție a Turciei, nu trebuie omis faptul că relația economică cu Europa rămâne importantă și va continua să joace un rol decisiv în modelarea rolului geopolitic al țării, în ciuda narațiunilor politice care indică uneori o altă direcție.

Drept urmare, trebuie să recunoaștem că fundamentele de securitate ale întregii lumi, în special ale continentului european, trec printr-o răsturnare importantă rezultată din conflictele armate și din potențialele lor consecințe militare, economice, sociale și, nu în ultimul rând, ideologice.

Această situație este fără precedent și justifică o resetare și o analiză minuțioasă a strategiilor impuse prin atitudine asertivă, prin "autonomie strategică" și, implicit, prin reluarea unui dialog sincer și deschis între Turcia și aliații săi europeni și americani.

3. EUROPA

Relațiile eleno-române Istoric, actualitate și viitor

Georgios KOUKAKIS (Grecia)

Introducere

Epoca noastră este caracterizată ca o eră a *policrizelor* și *permacrizelor*,¹ ceea ce a determinat mulți actori să-și revizuiască politica externă pentru a-și asigura securitatea (națională). Republica Elenă (Grecia) este una dintre ele, deoarece – datorită amplasării sale strategice la răscrucea continentelor european, asiatic și african – se află într-o luptă constantă împotriva mai multor amenințări care îi pun în pericol interesele naționale. Pentru a aborda eficient amenințările la adresa mediului de securitate contemporan și pentru a-și proteja interesele naționale, Republica Elenă – susținându-și vechile valori democratice și conștientizând beneficiile cooperării interstatale – a implementat o politică externă deschisă și multidimensională, bazată relații bilaterale de bună vecinătate implementând o serie de mecanisme de colaborare care o îi permite să joace un rol mai activ la nivel regional.²

Politica externă a Greciei se bazează în mare parte pe stabilirea de parteneriate multilaterale. În acest context, țara a semnat un număr însemnat de acorduri în mai multe domenii, precum economie, energie, turism, diaspora, agricultură, mediu și, bineînțeles, militar. Conceptul din spatele acestor parteneriate este că stabilirea unor legături puternice cu alte state în sectoare diverse va duce în cele din urmă la interdependența acestora, minimizând posibilitatea implementării unei politici externe agresive în viitor. Acest lucru creează condițiile necesare pentru dezvoltarea statelor implicate și pentru apărarea securității lor naționale, doi termeni strâns interconectați³. După cum a afirmat Antonia Dimou⁴ în *Modern Diplomacy*:

*”Parteneriatele trilaterale, miniatura multilateralismului, pot contribui semnificativ la pacea, securitatea și dezvoltarea economică a statelor regionale. Interesele, valorile comune și conducerea eficientă asigură suportul necesar pentru a face față situațiilor neprevăzute.”*⁵

¹Koukakis Georgios, *”Permacrises and Polycrises: Outlining the Contemporary Security Environment through References to Strategic Documents of Regional and International Actors”* [Permacrize și policrize – climatul de Securitate contemporan – cu referire la documentele strategice ale actorilor regionali și internaționali]. HAPSc Policy Briefs Series, Vol 4 (2). pp. 55-64. <https://doi.org/10.12681/hapscpbs.36661>. (05/02/2024).

²Charalambos Tsardanidis, *”Greece’s changing role in the Eastern Mediterranean”* [Rolul în schimbare al Greciei în estul Mediteranei], in Zenonas Tziarras (ed.), *The New Geopolitics of the Eastern Mediterranean: Trilateral Partnerships and Regional Security, Re-imagining the Eastern Mediterranean Series: PCC Report*, 3 (Nicosia: PRIO Cyprus Centre, 2019) 86. available at https://files.prio.org/publication_files/cyprus/GeopoliticsEasternMediterranean/The%20New%20Geopolitics%20of%20the%20Eastern%20Mediterranean%20-%20Chapter%205%20-%20Greeces%20Changing%20Role%20-%20Charalambos%20Tsardanidis.pdf (08/02/2024).

³Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, *”Security and Development”* [Securitate și dezvoltare]. <https://www.oecd.org/countries/burundi/securityanddevelopment.htm> (08/02/2024).

⁴Șeful Departamentului Orientul Mijlociu din cadrul Institute for Security and Defense Analyses (Grecia), partener în cadrul Center for Middle East Development, University of California, Los Angeles (SUA).

⁵Antonia Dimou, *”Trilateral Partnerships Drive East Mediterranean Security and Prosperity”* [Parteneriatele trilaterale asigură prosperitatea și securitatea în Mediterana de Est]. *Modern Diplomacy*, 18 August 2021. <https://moderndiplomacy.eu/2021/08/18/trilateral-partnerships-drive-east-mediterranean-security-and-prosperity/> (06/02/2024).

Scopul acestui articol este de a prezenta contextul relațiilor bilaterale dintre Republica Elenă și România, de a evidenția importanța acestora pentru pacea și securitatea regională și de a evalua perspectivele care să promoveze în continuare interesul național al ambelor state. Înainte de a trece la analiza relațiilor bilaterale, este de mare importanță ca termenul ”securitate națională” să fie clarificat, întrucât este un termen care este de obicei înțeles greșit. Acesta este deseori confundat cu simpla protecție a granițelor unui stat împotriva amenințărilor externe (apărarea națională).

Deși securitatea națională include într-adevăr apărarea națională, este un termen mai complex care se referă la protecția unui stat și a cetățenilor săi împotriva amenințărilor externe și interne, incluzând securitatea economică, securitatea energetică, securitatea națională, securitatea mediului, securitatea umană, securitatea cibernetică etc. Prin urmare, securitatea națională poate fi definită ca:

”[...]situația în care un stat nu este sub amenințarea altor state sau a unor pericole majore, permițând stabilității să persiste, fie pentru că amenințările au fost eliminate, fie pentru că descurajarea este implementată eficient.”⁶

Strategic Axes

The Ministry of Foreign Affairs' Strategic Plan is structured around five (5) Strategic Axes:

- 1 Promoting good neighborly relations, resolving bilateral issues with neighboring countries, and addressing diplomatic challenges through adherence to International Law and international agreements
- 2 Enhancing the country's international standing within the EU and around the world
- 3 Strengthening *Extroversion*
- 4 Promoting Greece's image and its positions abroad, as well as making the most of the Diaspora's potential
- 5 Developing human resources, upgrading the structures, and modernizing the Ministry of Foreign Affairs' operational capacity

Imaginea 1: Cei cinci piloni strategici ai politicii externe elene 2022-2025

Sursa: https://www.mfa.gr/images/docs/strategic_plan_2022.pdf

Politica externă de azi a Greciei a fost prezentată oficial în iulie 2022, când Direcția pentru Planificare Strategică și Operațională a Ministerului Afacerilor Externe elen a elaborat primul său Plan Strategic, care acoperă un interval temporal de patru ani⁷. Planul Strategic 2022-2025 cuprinde cele zece valori ale Ministerului Afacerilor Externe⁸, misiunea acestuia care este ”implementarea politicii externe a Republicii Elene și promovarea legislației internaționale în colaborare cu alte state și comunitatea internațională” și viziunea sa de a ”[...] participa activ și contribui semnificativ la consolidarea securității globale, prosperității

⁶Georgios Koukakis, ”Establishing the Greek National Security Council: A Comparative Case Study Analysis with the National Security Council of the United States” [Înființarea Consiliului Național de Securitate al R. Elene. Studiu de caz comparativ, Consiliul Național de Securitate al SUA]. *Global Security and Intelligence Notes (GSIN)*, No 6 (December 2022). https://www.buckingham.ac.uk/wp-content/uploads/2022/12/GSIN_6F.pdf (04/02/2024).

⁷Ministerul Afacerilor Externe al R. Elene, ”Strategic Plan 2022-2025”. Directorate for Strategic and Operational Planning, July 2022, https://www.mfa.gr/images/docs/strategic_plan_2022.pdf (04/02/2024).

⁸Cele 10 valori ale Ministerului Afacerilor Externe elen sunt: 1) Angajamentul față de Principiile fundamentale ale Drepturilor Omului, Democrației și Dreptului Internațional, 2) Apărarea Interesului Național, 3) Transparența, Credibilitatea, Reziliența în fața crizelor/provocărilor, 4) Furnizarea de servicii de calitate optimă cetățenilor și întreprinderilor, 5) Excelență, simțul datoriei și profesionalism, 6) Onestitate, integritate și curtoazie, 7) Colegialitate, spirit de echipă, consecvență și confidențialitate, 8) Adaptabilitate și eficacitate, 9) Muncă din greu, inițiativă, creativitate, abilități organizaționale și 10) Responsabilitate și evaluare, simțul proprietății și recunoașterea muncii angajatului.

și păcii, precum și la protejarea principiilor fundamentale ale dreptului internațional, a instituțiilor democratice și a drepturilor omului” prin promovarea intereselor naționale ale Republicii Elene. De asemenea, a stabilit cinci piloni strategici (*Imaginea 1*)⁹, după cum urmează:

1. promovarea relațiilor de bună vecinătate, soluționarea problemelor de ordin bilateral cu statele vecine și abordarea provocărilor de ordin diplomatic prin respectarea normelor dreptului internațional și a acordurilor internaționale;
2. consolidarea poziției internaționale a statului, în interiorul UE și pe plan internațional;
3. promovarea deschiderii;
4. promovarea imaginii și a poziției Greciei în afara granițelor, precum și exploatarea potențialului diasporei;
5. dezvoltarea resursei umane, modernizarea structurilor și îmbunătățirea operativității Ministerului Afacerilor Externe.¹⁰

6 Strategic Pillars

The Ministry of Foreign Affairs' Strategic Plan is structured around **six (6) Strategic Pillars** :

- 1 Promoting good neighborly relations, resolving bilateral issues with neighboring countries, and addressing diplomatic challenges through adherence to International Law and international agreements
- 2 Enhancing the country's international standing within the EU and around the world
- 3 Strengthening *Extroversion*
- 4 Promoting Greece's foreign policy positions and international image
- 5 Developing human resources, upgrading the structures, and modernizing the Ministry of Foreign Affairs' operation
- 6 Strengthening ties with the Hellenic Diaspora

Imaginea 2: Cele șase obiective strategice ale politicii externe elene, perioada 2023-2026

Sursa: https://www.mfa.gr/images/docs/Strategic%20Plan%202023-2026_EN.pdf

În ianuarie 2023, Ministerul Afacerilor Externe elen a elaborat cel de-al doilea Plan Strategic pentru 2023-2026¹¹. În timp ce noul Plan Strategic a menținut aceleași valori, misiune și viziune, a existat o ușoară schimbare în contextul său datorită împărțirii celei de-al patrulea pilon în alți doi (cel de-al cincilea a rămas aceeași)¹². Conform Planului Strategic 2023-2026, cei șase piloni strategici (*Imaginea 2*) ai politicii externe elene sunt următorii:

1. promovarea relațiilor de bună vecinătate, soluționarea problemelor bilaterale cu țările vecine și abordarea provocărilor de ordin diplomatic, prin respectarea dreptului internațional și a acordurilor internaționale;
2. consolidarea poziției internaționale a țării în UE și în întreaga lume;
3. promovarea deschiderii;

⁹Ibid

¹⁰Ibid

¹¹Ministerul Afacerilor Externe elen, "Strategic Plan 2023-2026" [Planul strategic 2023-2026]. Directorate for Strategic and Operational Planning, ianuarie 2023. https://www.mfa.gr/images/docs/Strategic%20Plan%202023-2026_EN.pdf (04/02/2024).

¹²Termenul "axă" din Planul strategic 2022-2025 a fost înlocuit cu termenul "pilon" în Planul strategic 2023-2026.

4. promovarea politicii externe a Greciei și a imaginii sale pe plan internațional;
5. dezvoltarea resursei umane, modernizarea structurilor și îmbunătățirea operativității Ministerului Afacerilor Externe;
6. consolidarea legăturilor cu diaspora elenă.

Politica regională a Republicii Elene la Marea Neagră

În ceea ce privește politica externă a Republicii Elene în regiunea Mării Negre¹³, Obiectivul 5 al Pilonului I Strategic (**Imaginea 3**) din Planul Strategic 2023-2026 stipulează că Republica Elenă va încerca să își consolideze relațiile cu statele din regiunea Mării Negre. Mai mult, potrivit site-ului oficial al Ministerului Afacerilor Externe elen, legăturile Greciei cu regiunea extinsă a Mării Negre – datorită contextului istoric – sunt de neîntrerupt, fapt care este evident prin prezența greacă culturală și economică puternică și sprijinul oferit de Republica Elenă statelor din regiunea Mării Negre, printre altele, prin *Politica Europeană de Vecinătate (PEV)*¹⁴, *Sinergia Mării Negre*¹⁵ și *Parteneriatul Estic (PE)*¹⁶. De asemenea, trebuie subliniat faptul că Grecia este un membru fondator al *Organizației de Cooperare Economică a Mării Negre (OCEMN)*, care a fost înființată în 1992 pentru a promova cooperarea dintre cei 13 membri¹⁷ ai săi și pentru a asigura pacea, stabilitatea și prosperitatea în regiunea Mării Negre¹⁸. Aceasta este gazda *Băncii de Comerț și Dezvoltare a Mării Negre (BSTDB)* la Salonic¹⁹ și a *Centrului Internațional pentru Studiile Mării Negre (ICBSS)* în Atena²⁰.

Promoting good neighborly relations, resolving bilateral issues with neighboring countries, and addressing diplomatic challenges through adherence to International Law and international agreements (2/2)

#	Goal	#	Goal
1.5	Deepening cooperation with Western Balkan countries and promoting their EU accession path on the basis of conditionality - Strengthening relations with countries in the Black Sea region	1.6	Shielding the country from external threats through the promotion and strengthening of bilateral relations and alliances and establishing, on this basis, new multilateral formats in the wider region of the Eastern Mediterranean
1.7	Strengthening bilateral contractual and political relations with the countries of the Middle East, the Gulf, and North Africa. Participating in the stabilization of countries in the region		

Imaginea 3: Politica externă a Greciei cu privire la regiunea Mării Negre 2023-2026

Sursa: https://www.mfa.gr/images/docs/Strategic%20Plan%202023-2026_EN.pdf

În acest context al politicii regionale a Mării Negre a Republicii Elene, Grecia a dezvoltat relații bilaterale strânse cu Bulgaria (care este al 2-lea client pe plan mondial de produse grecești) în domeniile comercial și economic²¹, Turcia (în ciuda politicii sale externe agresive în Marea Egee și în Mediterana de Est)²²

¹³Ministerul Afacerilor Externe elen, "Strategic Plan 2023-2026" [Planul strategic 2023-2026]. Ibid.

¹⁴European Union External Action Service, "European Neighbourhood Policy". 29 July 2021. https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-neighbourhood-policy_en (04/02/2024).

¹⁵European Union External Action Service, "Black Sea Synergy". 22 January 2021. https://www.eeas.europa.eu/eeas/black-sea-synergy_en (04/02/2024).

¹⁶European Union External Action Service, "Eastern Partnership". 17 March 2022. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eastern-partnership_en (04/02/2024).

¹⁷The 13 members of BSEC include Albania, Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Georgia, Greece, Moldova, North Macedonia, Romania, Russia, Serbia, Türkiye and Ukraine.

¹⁸Black Sea Economic Cooperation, "BSEC at a glance". No date. <https://www.bsec-organization.org/bsec-at-a-glance> (04/02/2024).

¹⁹Black Sea Trade and Development Bank, "Who we are". No date. <https://www.bstadb.org/who-we-are> (04/02/2024).

²⁰International Center for Black Sea Studies, "ICBSS at a glance". No date. <https://icbss.org/icbss-at-a-glance/> (04/02/2024).

²¹Ministerul Afacerilor Externe elen, "Bulgaria". Fără dată. <https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/bulgaria/> (04/02/2024).

²²Ministerul Afacerilor Externe elen, "Turcia". Fără dată. <https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/turkey/> (04/02/2024).

Azerbaidjan care este un partener apropiat al Turciei²³, Armenia a cărei independență a fost recunoscută de către Grecia²⁴, R. Moldova care este un partener important pentru Grecia²⁶ în ceea ce privește comerțul²⁵, Georgia a cărei balanță comercială a fost constant pozitivă pentru Grecia și Ucraina al cărei volum comercial cu Grecia este în continuă creștere²⁷. Grecia a stabilit, de asemenea, relații comerciale și economice bilaterale semnificative cu Rusia, care sunt în prezent extrem de sărace din cauza invaziei ruse a Ucrainei.²⁸ În ceea ce privește România, Ministerul Afacerilor Externe elen afirmă că:

*”România reprezintă un exemplu de succes al activității mediului de afaceri elen, unde se înregistrează un volum mare și în continuă creștere a exporturilor, unde există investiții semnificative de capital grecesc, precum și un număr ridicat de afaceri grecești. Exporturile grecești în 2022 s-au ridicat la 1,8 miliarde de euro, iar Grecia ocupă locul opt în ceea ce privește capitalul investit (2,3 miliarde de dolari SUA), cu un număr mare de companii deținute de eleni.”*²⁹

Mecanismele multilaterale de colaborare între Grecia și România

În cadrul obiectivelor strategice stabilite în Planul Strategic 2023-2026, Ministerul Afacerilor Externe elen a implementat o politică externă deschisă, care vizează stabilirea mai multor parteneriate trilaterale precum Grecia-Cipru-Israel³⁰, Grecia-Cipru-Egipt³¹, Grecia-Cipru-Liban³², Grecia-Cipru-Iordania³³, Grecia-Cipru-Armenia³⁴, Grecia-Cipru-Serbia³⁵ și Grecia-Cipru-Palestina³⁶ pentru a promova interesele naționale grecești, a asigura securitatea națională a statului și a promova pacea și stabilitatea. Trebuie subliniat însă, că

²³Ministerul Afacerilor Externe elen, ”Azerbaidjan”. Fără dată. [https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/azerbaijan/\(04/02/2024\)](https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/azerbaijan/(04/02/2024)).

²⁴Ministerul Afacerilor Externe elen, ”Armenia”. Fără dată. [https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/armenia/\(04/02/2024\)](https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/armenia/(04/02/2024)).

²⁵Ministerul Afacerilor Externe elen, ”Moldova”. Fără dată. [https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/georgia/\(04/02/2024\)](https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/georgia/(04/02/2024)).

²⁶Ministerul Afacerilor Externe elen, ”Georgia”. Fără dată. [https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/georgia/\(04/02/2024\)](https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/georgia/(04/02/2024)).

²⁷Ministerul Afacerilor Externe elen, ”Ucraina”. Fără dată. [https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/ukraine/\(04/02/2024\)](https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/ukraine/(04/02/2024)).

²⁸Ministerul Afacerilor Externe elen, ”Rusia”. Fără dată. [https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/russia/\(04/02/2024\)](https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/russia/(04/02/2024)).

²⁹Ministerul Afacerilor Externe elen, ”Marea Neagră”. 15 noiembrie 2023. <https://www.mfa.gr/en/foreign-policy/regional-policy/black-sea.html> (04/02/2024).

³⁰Koukakis Georgios, ”The 9th Trilateral Summit of Cyprus, Greece and Israel: Türkiye’s struggle for power in the Eastern Mediterranean, the Competition between India and China in the Middle East, and the New Era of Economic Peace” [Al 9-lea Summit Trilateral al Ciprului, Greciei și Israelului: lupta Turciei pentru putere în estul Mediteranei, Concurența dintre India și China în Orientul Mijlociu și Noua Eră a Păcii Economice]. HERMES Institute of International Affairs, Security & Geoeconomy, Occasional Paper 1/2023 (noiembrie 2023). <https://nebula.wsimg.com/1ce63b686059fb298514120c8978e0f8?AccessKeyId=401F75AAF8C61A96E174&disposition=0&alloworigin=1> (05/02/2024).

³¹Ministerul Afacerilor Externe elen, ”Egypt-Greece-Cyprus trilateral summit Cairo declaration” [Declarația Summitului trilateral Egipt-Grecia-Cipru, Cairo]. 09 noiembrie 2014. <https://www.mfa.gr/en/current-affairs/news-announcements/egypt-greece-cyprus-trilateral-summit-cairo-declaration.html> (05/02/2024).

³²Ministerul Afacerilor Externe elen, ”1st Trilateral Political Consultations between Secretaries General of the Ministries of Foreign Affairs of Greece, Cyprus and Lebanon, Athens” [Primele consultări politice trilaterale între secretarii generali ai ministerelor de externe ale Greciei, Ciprului și Libanului, Atena] mai 11, 2016. Declarație comună”. 11 mai 2016. <https://www.mfa.gr/missionsabroad/en/lebanon-en/news/1st-trilateral-political-consultations-between-secretaries-general-of-the-ministries-of-foreign-affairs-of-greece-cyprus-and-lebanon-athens-may-11-2016-joint-statement.html> (05/02/2024).

³³Premierul R. Elene, ”Joint declaration of the Cyprus-Greece-Jordan First Trilateral Summit” [Declarația comună a Primului Summit Trilateral Cipru-Grecia-Iordania]. 16 ianuarie 2018. <https://www.primeminister.gr/en/2018/01/16/19243> (05/02/2024).

³⁴Armenian Freedom TV, ”Armenia, Cyprus, Greece Agree On Trilateral Partnership” [Armenia, Cipru, Grecia convin asupra unui parteneriat trilateral]. 04 iunie 2019. <https://www.azatutyun.am/a/29981422.html> (05/02/2024).

³⁵Ekathimerini, ”First Greece, Serbia, Cyprus trilateral FM meeting concludes in Belgrade” [Prima întâlnire trilaterală a FM Grecia, Serbia, Cipru se încheie la Belgrad]. 05 aprilie 2021. <https://www.ekathimerini.com/news/1158683/first-greece-serbia-cyprus-trilateral-fm-meeting-concludes-in-belgrade/> (05/02/2024).

³⁶Ministerul Afacerilor Externe elen, ”Greek-Palestinian Relations” [Relațiile eleno-palestiniene]. Fără dată. <https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/palestine/> (05/02/2024).

fiecare parteneriat are o dinamică proprie, ceea ce înseamnă că numărul întâlnirilor trilaterale, nivelul ierarhiei participanților (șefi de stat, miniștri, secretari generali etc.) și domeniile de cooperare diferă semnificativ.

a. Grecia - România - Bulgaria

Unul dintre parteneriatele trilaterale încheiate de Grecia în regiunea Mării Negre este cel dintre Grecia, Bulgaria și România, care a fost semnat la 3 octombrie 1998 la Delphi³⁷. Deși acest parteneriat este unul dintre cele mai vechi parteneriate ale Republicii Elene, trebuie subliniat că este inactiv de aproape patru ani, de la cea de-a 10-a reuniune a miniștrilor de externe ai celor trei state, care a avut loc la 12 martie 2018, la București. În cadrul reuniunii, aceștia au căzut de acord cu privire la diverse problematice, cum ar fi perspectiva UE a Balcanilor de Vest, vecinătatea estică a UE, securitatea energetică, securitatea și apărarea, libera circulație (spațiul Schengen) și viitorul UE.³⁸

Parteneriatul a fost revitalizat la 12 mai 2022 la Atena, în timpul unei întâlniri dintre ministrul adjunct al afacerilor externe grec (Miltiadis Varvitsiotis), ministrul adjunct al afacerilor externe bulgar (Vasil Georgiev) și secretarul de stat pentru afaceri globale din cadrul Ministerului Afacerilor Externe al României (Daniela Grigore Gîțman)³⁹. În cadrul întreprinderii, ministrul adjunct grec a subliniat, printre altele, sprijinul Greciei față de cererea Bulgariei și României de aderare la spațiul Schengen și necesitatea exploatarea rezervelor de energie ale Mării Negre și a celor din estul Mediteranei, precum și pentru a face deosebire între sursele de energie ale UE, afirmând că:

[...] securitatea energetică și interconectarea statelor membre reprezintă o prioritate. Nu vrem să trebuiască să alegem între pace sau prețul gazelor, energie ieftină sau energie verde. [...] Vrem să avem atât resurse de energie ieftină, cât și ecologice, obținute prin mijloace pașnice”.

La 13 octombrie 2022 a avut loc la Sofia cea de-a a doua întâlnire între ministrul adjunct al Afacerilor Externe grec (Miltiadis Varvitsiotis), ministrul adjunct al afacerilor externe bulgar (Velislava Petrova) și secretarul de stat român pentru afaceri globale din cadrul Ministerului Afacerilor Externe (Daniela Grigore Gîțman). Aceștia au discutat despre infrastructura energetică, sprijinul pentru Ucraina și perspectiva europeană a Balcanilor de Vest.⁴⁰ Mai mult, la 1 decembrie 2022 – în contextul Declarației comune a miniștrilor energiei, care a fost publicată la 8 septembrie 2016, la Budapesta, în cadrul reuniunii privind conectivitatea gazelor din Europa Centrală și de Sud-Est (CESEC)⁴¹ – în timpul celui de-al 22-lea Summit Mondial GNL care a avut loc la Atena, Grecia, Bulgaria, România și Ungaria au semnat un Memorandum de Înțelegere (MoU) exprimându-și intenția de a construi un Coridor Vertical pentru a permite fluxuri bidirecționale de gaze naturale în cele patru state.⁴²

În ceea ce privește cooperarea militară dintre cele trei state, miniștrii apărării grec, bulgar și român – la inițiativa părții bulgare – au avut o întâlnire la 18 aprilie 2016 în orașul Luxemburg în cadrul Consiliul Afaceri

³⁷European Cultural Centre of Delphi, "Milestones". No date. <https://eccd.gr/en/simantikoi-stathmoi/> (05/02/2024).

³⁸Ministerul Afacerilor Externe elen, "Statements of Minister of Foreign Affairs Nikos Kotzias following the proceedings of the Trilateral Ministerial Meeting between Greece, Romania and Bulgaria" (București, 12 martie 2018) [Declarațiile ministrului de externe elen, Nikos Kotzias în urma trilateralei ministeriale Grecia-România-Bulgaria]. <https://www.mfa.gr/en/current-affairs/top-story/statements-of-minister-of-foreign-affairs-nikos-kotzias-following-the-proceedings-of-the-trilateral-ministerial-meeting-between-greece-romania-and-bulgaria-bucharest-12-march-2018.html> (05/02/2024).

³⁹Ministerul Afacerilor Externe elen, "Greece-Bulgaria-Romania Trilateral Meeting – Joint Statements (Atena, 12.05.2022)" [Trilaterală ministerială Grecia-Bulgaria-România declarația comună]. 12 mai 2022. <https://www.mfa.gr/en/current-affairs/statements-speeches/greece-bulgaria-romania-trilateral-meeting-joint-statements-athens-12052022.html> (05/02/2024).

⁴⁰Evstatiev Valentin, "Trilateral Meeting of Bulgaria, Greece and Romania Held in Sofia" [Trilaterală ministerială Grecia-Bulgaria-România care a avut loc la Sofia]. Bulgarian News Agency, 14 octombrie 2022, <https://www.bta.bg/en/news/bulgaria/343882-trilateral-meeting-of-bulgaria-greece-and-romania-held-in-sofia> (05/02/2024).

⁴¹Comisia Europeană, "Meeting of the Central and South-Eastern European Gas Connectivity (CESEC) High Level Group on 8-9 September 2016 in Budapest" [Întâlnirea Grupului de lucru pentru interconectivitate energetică aparținând statelor central și est-europene]. 09 septembrie 2016. https://energy.ec.europa.eu/system/files/2016-09/CESEC%25202016.09.09%2520HLG%2520conclusions%2520-%2520FINAL_0.PDF (05/02/2024).

⁴²DESFA, "Memorandum of Understanding between gas systems operators from Bulgaria, Greece, Romania, and Hungary for the development of the Vertical Corridor" [Memorandum de Înțelegere între operatorii de gaz Bulgari, greci, români și maghiari pentru dezvoltarea coridorului vertical], 01 decembrie 2022. <https://www.desfa.gr/en/press-center/press-releases/memorandum-of-understanding-between-gas-systems-operators-from-bulgaria-greece-romania-and-hungary-for-the-development-of-the-vertical-corridor> (05/02/2024).

Externe al UE, unde au convenit intensificarea cooperării.⁴³ După revitalizarea formată a parteneriatului trilateral, acordul a fost implementat prin exercițiul comun de pregătire al Forțelor Speciale, intitulat Balkan Shield 22, care a avut loc în perioada 22 august - 02 septembrie 2022 în regiunile bulgare Plovdiv și Pazardzhik.⁴⁴

Imaginea 4: Trilaterală ministerială Grecia-Bulgaria-România 9 octombrie 2023

Sursa: <https://www.primeminister.gr/en/2023/10/09/32726>

La 9 octombrie 2023, prim-ministrul Republicii Elene (Kyriakos Mitsotakis), prim-ministrul Republicii Bulgaria (Nikolai Denkov) și prim-ministrul României (Marcel Ciolacu) au avut o întâlnire trilaterală (**Imaginea 4**) la Varna⁴⁵, unde au reafirmat excelenta cooperare a celor trei părți, dând o declarație comună care a salutat aderarea Greciei la Inițiativa Trei Mări, ca cel de-al 13-lea stat membru⁴⁶ și a promovat securitatea energetică precizând că:

"[...] am căzut de acord să trecem la punerea în aplicare a proiectului Coridorul Vertical de Gaze. Acesta, împreună cu Interconectorul Grecia-Bulgaria (IGB) și Unitatea de plutire, stocare și regazificare (FSRU) din Alexandroupolis, vor contribui semnificativ la diversificarea aprovizionării, la securitatea energetică a UE și la independența energetică a regiunii extinse, incluzând Republica Moldova și eventual Ucraina".⁴⁷

Pe lângă securitatea energetică, prim-miniștrii celor trei state au abordat o varietate de probleme, intenționând să:

⁴³Novinite, "Bulgaria, Greece, Romania to Step up Defence Cooperation" [Grecia-Bulgaria-România consolidează cooperarea în domeniul apărării]. 19 aprilie 2016.

<https://www.novinite.com/articles/174098/Bulgaria%2C+Greece%2C+Romania+to+Step+up+Defence+Cooperation> (05/02/2024).

⁴⁴Vodenova Yoanna, "Bulgaria Hosts Balkan Spirit - 2022 Military Training" [Bulgaria găzduiește exercițiul militar Balkan Spirit]. Bulgarian News Agency, 22 august 2022. <https://www.bta.bg/en/news/315152-bulgaria-hosts-military-training-balkan-spirit-2022-military-training> (05/02/2024).

⁴⁵Guvernul României, "Prime Minister Marcel Ciolacu attended the Romania - Bulgaria – Greece Trilateral meeting" [Premierul României, Marcel Ciolacu participă la trilaterală Grecia-Bulgaria-România]. 09 octombrie 2023. <https://gov.ro/en/news/trilateral-meeting-of-the-prime-ministers-of-the-republic-of-bulgaria-the-hellenic-republic-and-romania#null> (05/02/2024).

⁴⁶Inițiativa celor Trei Mări, "Three Seas Story" [Povestea celor trei mări]. No date. <https://3seas.eu/about/threeseasstory> (05/02/2024).

⁴⁷Prime Minister of the Hellenic Republic, "Trilateral Meeting of the Prime Ministers of the Republic of Bulgaria, the Hellenic Republic and Romania". 09 October 2023. <https://www.primeminister.gr/en/2023/10/09/32726> (05/02/2024).

1. depună eforturi în vederea contracarării influenței străine maligne și de a intensifica dialogul strategic;
2. intensifice sprijinului pluridimensional acordat Ucrainei;
3. asigure sprijin R. Moldova, care este afectată de agresiunea F. Ruse din Ucraina;
4. consolideze culoarelor de solidaritate UE-Ucraina;
5. sprijine prezența NATO în Marea Neagră;
6. desfășoare exerciții militare pe mare, asigurarea combustibilului necesar Flancului Estic al NATO;
7. sprijine perspectiva integrării în UE a Balcanilor de Vest;
8. stabilească un grup de lucru trilateral care să faciliteze construirea unui coridor de transport multimodal, care să lege Bulgaria, România și Grecia;
9. schimbe informații și să integreze sistemele de prognoză meteo și de avertizare timpurie;
10. identifice și dezvolte noi rute/coridoare pe axa nord-sud și să lege cele trei state prin infrastructuri rutiere și feroviare;
11. reînnoiască apelul către adoptarea de decizii în cadrul Consiliului de Justiție și Afaceri Interne cu privire la integrarea României și Bulgariei în Schengen;
12. consolideze cooperarea pe dimensiunea contracarării migrației ilegale.

b. Grecia - România - Bulgaria - Serbia

Pe lângă cooperarea trilaterală, Grecia și România participă la parteneriatul cvadrilateral cunoscut sub numele de "Grupul Craiova". Grupul a fost inaugurat la 24 aprilie 2015 în orașul respectiv din Bulgaria, ca schemă trilaterală, în cadrul unei reuniuni la nivel înalt a prim-ministrului Bulgariei (Boyko Borissov), prim-ministrului României (Victor Ponta) și premierului Serbiei (Aleksandar Vučić)⁴⁸ la care s-a alăturat Grecia, la 3 octombrie 2017 la Summit-ul de la Varna (Bulgaria) (*Imaginea 5*)⁴⁹. Această cooperare cvadrilaterală a intensificat dinamica în Balcanilor, după cum reiese și din declarația făcută de premierul grec (Alexis Tsipras) după Summit:

"[...] am decis să cooperăm într-o serie de domenii precum energie, economie, transporturi, dar și managementul crizelor, securitate și criza refugiaților. Am discutat, și voi încheia, despre proiecte majore de dezvoltare în regiunea noastră care, dacă vor fi implementate, vor schimba imaginea întregii regiunii. Permiteți-mi să spun, de exemplu, conducta TAP, coridorul vertical IGB, conductele din Estul Mediteranei, legătura feroviară Salonic-Belgrad, Salonic-Ruse și de ce nu București. Acestea sunt proiecte care cred că pot revigora întreaga regiune".

⁴⁸Guvernul României, "Prime Minister Victor Ponta participated in a trilateral meeting with the Prime Minister of the Republic of Serbia, Aleksandar Vucic and the Prime Minister of the Republic of Bulgaria, Boyko Borissov" [Premierul Victor Ponta a participat la trilaterală cu premierul sârb Aleksandar Vucic și premierul bulgar, Boyko Borissov]. 24 aprilie 2015. <https://gov.ro/en/news/prime-minister-victor-ponta-participated-in-a-trilateral-meeting-with-the-prime-minister-of-the-republic-of-serbia-aleksandar-vucic-and-the-prime-minister-of-the-republic-of-bulgaria-boyko-borissov> (06/02/2024).

⁴⁹Grecia în Bulgaria, "Statement by the Prime Minister of Greece, Mr. Alexis Tsipras, at the Quadrilateral Meeting of Greece-Bulgaria-Serbia-Romania in Varna, Bulgaria (03.10.2017)" [Declarația premierului R. Elene, Alexis Tsipras în cadrul întâlnirii cvadrilaterale Grecia-Bulgaria-Serbia-România la Varna, în Bulgaria 03.10.2017]. 09 octombrie 2017. <https://www.mfa.gr/bulgaria/bg/the-embassy/news/statement-by-the-prime-minister-of-greece-mr-alexis-tsipras-at-the-quadrilateral-meeting-of-greece-bulgaria-serbia-romania-in-varna-bulgaria-03102017.html> (06/02/2024).

Imaginea 5: Summitul cvadrilateral de la Varna - Grecia, România, Bulgaria și Serbia 03 octombrie 2017
Sursa: <https://www.primeminister.gr/en/2023/10/09/32726>

c. Grecia - România - Bulgaria - Croația

Mai mult, la 19 septembrie 2023, miniștrii Afacerilor Externe ai Republicii Bulgaria (Mariya Ivanova Gabriel), Republicii Croația (Gordan Grlić-Radman), Republicii Elene (George Gerapetritis) și României (Luminița Odobescu) au avut o întâlnire informală pe marginea celei de-a 78-a Adunări Generale a ONU de la New York, inițiind un al doilea parteneriat cvadrilateral. După întâlnirea la nivel înalt, aceștia au lansat o declarație comună în care și-au reafirmat sprijinul pentru Ucraina, și-au reiterat sprijinul pentru Balcanii de Vest, Moldova și Georgia pe calea europeană și-au exprimat voința de a îmbunătăți transportul, energia, umanitatea, știința, educația, tehnologia și inovația precum și conectivitatea dintre cele patru state. Totodată și-au reafirmat angajamentul față de eforturile UE de securitate energetică și au pus accent pe importanța aderării Bulgariei și României la spațiul Schengen, precum și aderării Bulgariei, Croației și României la OCDE.⁵⁰

Relațiile bilaterale eleno-române

Grecia și România au avut relații bilaterale foarte puternice de-a lungul timpului, nu numai datorită cooperării lor în cadrul mai multor organizații regionale și internaționale, ci și datorită proximității lor geografice și a multor alte caracteristici comune care vor fi prezentate pe scurt în paragrafele următoare.

a. Relațiile istorice și culturale

Potrivit Ambasadei României la Atena (Grecia), în secolele XVIII-XIX, regiunile Țara Românească și Moldova au fost conduse de prinți greci, o comunitate grecească a trăit întotdeauna în România participând activ la viața socială, economică și culturală, în timp ce mai multe personalități ale României – precum prim-ministrul interimar al României din 1862, dr. Apostolos Arsakis și susținătorul academic Evangelos Zappas – erau greci⁵¹. Mai mult, potrivit site-ului oficial al Ambasadei Greciei la București, în România trăiesc aproximativ 10.000 de greci care au înființat Uniunea Grecilor din România⁵² și au înființat un număr mare de

⁵⁰Ministerul Afacerilor Externe elen, "Joint Declaration of the Ministers of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria, the Republic of Croatia, the Hellenic Republic and Romania (New York, 19 septembrie 2023)" [Declarația comună a miniștrilor de externe bulgar, croat, elen și român]. 20 septembrie 2023. <https://www.mfa.gr/en/current-affairs/statements-speeches/joint-declaration-of-the-ministers-of-foreign-affairs-of-the-republic-of-bulgaria-the-republic-of-croatia-the-hellenic-republic-and-romania-new-york-19-september-2023.html> (06/02/2024).

⁵¹Ambasada României în R. Elenă, "Brief history" [Scurt istoric]. No date. <https://atena.mae.ro/en/node/393> (07/02/2024).

⁵²Hellenic Union of Romania [Uniunea Elenilor din România], "Who we are" [Cine suntem]. <https://uniunea-elena.ro/> (07/02/2024).

întreprinderi grecești⁵³. În plus, în 2008, Ministerul Educației Naționale și Cultelor elen, Ambasada Greciei în România și Asociația Părinților Școlii au înființat Școala Greacă din București, "Athena" pentru a oferi educație bazată pe valorile grecești.⁵⁴

b. Relațiile diplomatice

În primul rând, trebuie subliniat că relațiile diplomatice ale celor două state datează din 1880⁵⁵. În ceea ce privește serviciile diplomatice, în Grecia se află un Consulat General al României la Salonic⁵⁶ și o Ambasadă a României la Atena în cadrul căreia funcționează o secție politică, o secție consulară, o secție economică și comercială, un birou al atașatului apărării, un birou al atașatului afacerilor interne, un birou al atașatului pe probleme de muncă și afaceri sociale, un serviciu financiar, un birou administrativ și un serviciu informatic⁵⁷. De asemenea, în România se află și Ambasada a Greciei la București, care include o secție de afaceri politice, un oficiu consular, o secție de afaceri economice și comerciale, un birou al atașatului apărării, un birou de diplomație publică și un birou de educație.⁵⁸

Relațiile politice dintre Grecia și România sunt excelente⁵⁹, fapt dovedit de sprijinul ferm acordat de Grecia, României în eforturile depuse pentru aderarea la NATO⁶⁰, cât și la UE⁶¹, și de sprijinul actual în aderarea la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)⁶², spațiul Schengen și zona euro (*Imaginea 6*)⁶³. Sprijinul grecesc este de mare importanță pentru România, întrucât Grecia este unul dintre cele mai vechi state membre atât ale Uniunii Europene (UE) cât și ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) – devenind al 10-lea membru al UE în 1981⁶⁴ și al 13-lea membru NATO în 1952⁶⁵ – și unul dintre cele 18 state fondatoare ale OCDE în 1960⁶⁶. Grecia este, de asemenea, considerată un partener valoros și de încredere nu numai în Balcani, ci și în estul Mediteranei, fapt confirmat de următoarea declarație. a ambasadorului SUA:

*"Grecia este un pilon al stabilității în regiune. Cooperăm strâns pentru promovarea libertății și securității în Balcani, în estul Mediteranei și în regiunea extinsă. [...] De asemenea, este important să ne amintim că Grecia este una dintre puținele țări care își îndeplinesc în mod regulat angajamentele NATO privind cheltuielile de apărare și, datorită amplasării sale strategice, înțelege foarte bine importanța menținerii unei apărări naționale puternice."*⁶⁷

⁵³Grecia în România, "Cultural Relations and Greek Community" [Relațiile culturale și comunitatea elenă]. Fără dată. <https://www.mfa.gr/missionsabroad/en/romania-en/bilateral-relations/cultural-relations-and-greek-community.html> (07/02/2024).

⁵⁴Athena Greek School of Bucharest [Școala Elenă Atena din București], "About us" [Despre noi]. Fără dată. <https://greeksschool.ro/about-us/> (07/02/2024).

⁵⁵Ministerul Afacerilor Externe român, "Diplomatic Relations of Romania" [Relațiile diplomatice ale României]. Fără dată. <https://www.mae.ro/en/node/2187> (06/02/2024).

⁵⁶Consulate General of Romania in Thessaloniki [Consulatul General al României la Salonic], "About Us" [Despre noi]. Fără dată. <https://salonic.mae.ro/en> (07/02/2024).

⁵⁷Ambasada României în R. Elenă, "Home" [Acasă]. Fără dată. <https://atena.mae.ro/en/node/371> (07/02/2024).

⁵⁸Grecia în România, "Embassy Sections" [Secțiuni din Ambasadă]. Fără dată. <https://www.mfa.gr/missionsabroad/en/romania-en/about-us/embassy-sections.html> (07/02/2024).

⁵⁹Ministerul Afacerilor Externe elen, "România". Fără dată. <https://www.mfa.gr/en/blog/greece-bilateral-relations/romania/> (04/02/2024).

⁶⁰Romania joined NATO in 2004. For further information visit: North Atlantic Treaty Organization, "NATO member countries" [România a aderat la NATO în 2004. Pentru mai multe informații accesați NATO – State Membre ale NATO]. 24 ianuarie 2024. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm (06/02/2024).

⁶¹Romania joined EU in 2007. For further information visit: European Commission, "From 6 to 27 members" [România a aderat la UE în 2004. Pentru mai multe informații accesați Comisia Europeană – De la 6 la 27 de membri], Fără dată. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/6-27-members_en (06/02/2024).

⁶²Organisation for Economic Co-operation and Development [Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică], "Who we are" [Cine suntem]. Fără dată. <https://www.oecd.org/about/> (04/02/2024).

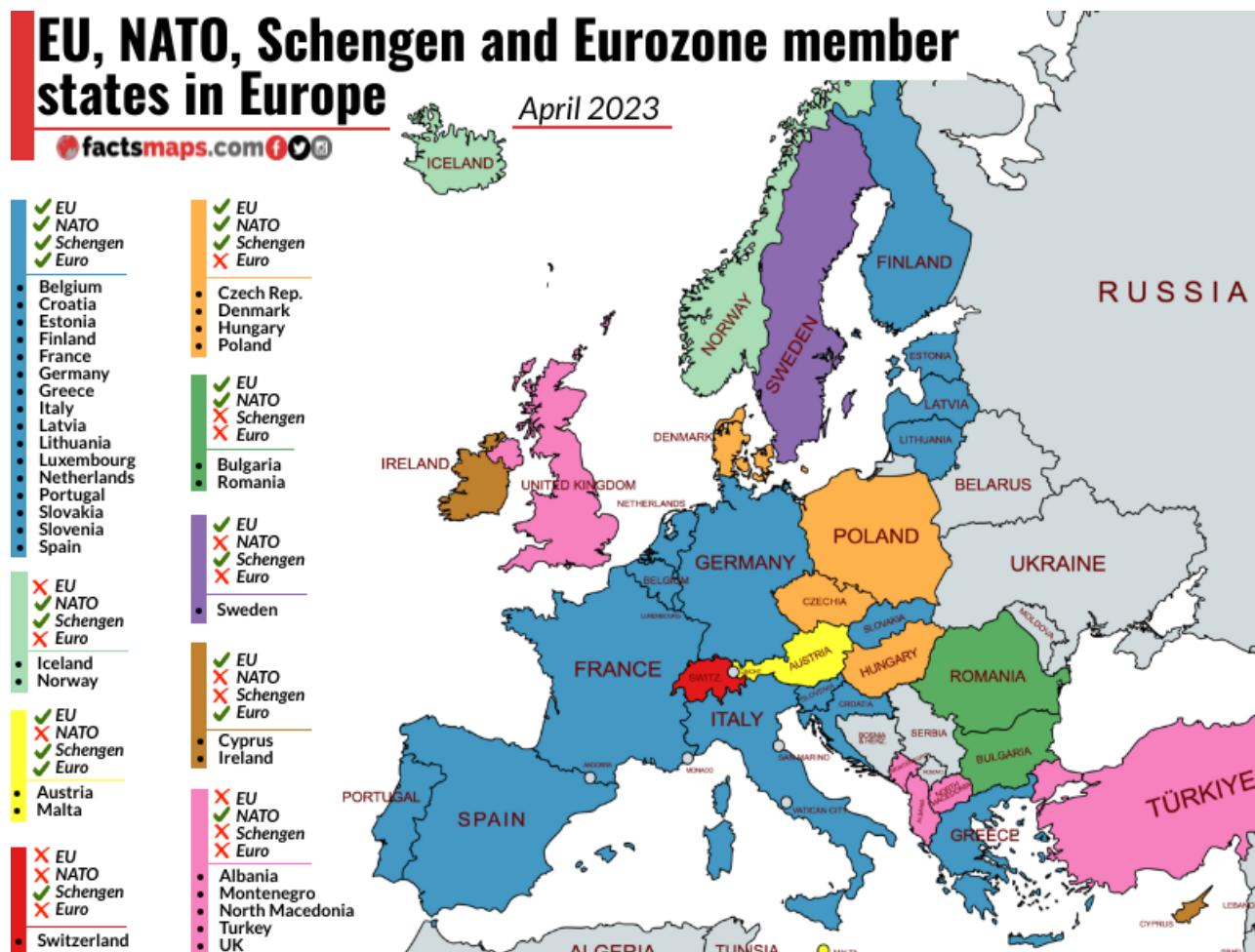
⁶³Greek residency, "EU Vs Eurozone Vs Schengen Area" [Europa versus Zona Euro versus Schengen]. Fără dată. <https://greekresidency.com/golden-visa/eu-vs-eurozone-vs-schengen-area/> (04/02/2024).

⁶⁴The EU is currently consisted of 27 member-states. For further information visit: European Commission, "From 6 to 27 members" [UE este actualmente formată din 27 de state. Pentru mai multe informații accesați Comisia Europeană – De la 6 la 27 de membri]. Ibid.

⁶⁵NATO is currently consisted of 31 member-states. For further information visit: North Atlantic Treaty Organization, "NATO member countries". [NATO este actualmente format din 31 de state. Pentru mai multe informații accesați NATO-State Membre ale NATO] Ibid.

⁶⁶Organisation for Economic Co-operation and Development, "Greece and the OECD" [Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică]. No date. <https://www.oecd.org/greece/greeceandtheoecd.htm> (06/02/2024).

⁶⁷Pyatt Geoffrey, "US ambassador: Greece a pillar of stability" [Ambasadorul SUA Grecia un pilon de stabilitate]. Ekathimerini, 11 octombrie 2017. <https://www.ekathimerini.com/opinion/222356/us-ambassador-greece-a-pillar-of-stability/> (06/02/2024).

Imaginea 6: Statele membre ale UE, NATO, Schengen și zonei euro, începând cu arile 2023

Sursa: <https://factsmaps.com/eu-nato-schengen-eurozone-member-states-in-europe-april-2023/>

c. Relațiile politice

Grecia și România cooperează strâns în mai multe domenii – cum ar fi pacea și securitatea, economia și comerțul, apărarea și drepturile omului – ca parte a unor organizații internaționale și regionale precum Națiunile Unite (ONU)⁶⁸, Procesul de Cooperare Europeană din Sud-Est (SEECP)⁶⁹, Consiliul de Cooperare Regională (RCC)⁷⁰, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)⁷¹, Consiliul Europei⁷², Organizația Mondială a Comerțului (OMC)⁷³, Organizația Mondială a Sănătății (OMS)⁷⁴, Uniunea pentru Mediterana (UpM)⁷⁵ și Organizația de Cooperare Economică a Mării Negre (OCCE)⁷⁶.

⁶⁸ONU, "Member States" [Statele membre]. No date. <https://www.un.org/en/about-us/member-states> (06/02/2024)

⁶⁹ South East European Cooperation Process, "Participants" [Procesul de Cooperare Est-Europeană - Participanți]. No date. <https://www.seecp.info/services> (06/02/2024)

⁷⁰Regional Cooperation Council, "RCC Participants" [Consiliul de cooperare regională - Participanți]. Fără dată. <https://www.rcc.int/pages/96/rcc-participants> (06/02/2024)

⁷¹Organization for Security and Cooperation in Europe, "Participating States" [OSCE – State participante]. Fără dată. <https://www.osce.org/participating-states> (06/02/2024)

⁷²Council of Europe, "Our member states" [Consiliul Europei - Statele Membre]. Fără dată. <https://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states> (06/02/2024)

⁷³World Trade Organization, "Members and Observers" [Organizația Mondială a Comerțului – Membri și observatori]. Fără dată. https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm (06/02/2024).

⁷⁴World Health Organization, "Countries" [Organizația Mondială a Sănătății - State]. Fără dată. <https://www.who.int/countries> (06/02/2024).

⁷⁵Union for the Mediterranean [Uniunea pentru Mediterană], "Member States" [State Membre]. Fără dată. <https://ufmsecretariat.org/who-we-are/member-states/> (06/02/2024).

⁷⁶Ambasada României în R. Elenă, "Political Relations" [Relații politice]. Fără dată. <https://atena.mae.ro/en/node/396> (07/02/2024).

d. Vizitele la nivel înalt

În ceea ce privește vizitele formale la nivel înalt, România consideră vizita ministrului grec de Externe (Antonis Samaras) la București în 1990 drept reprezentativă în relațiile dintre cele două state, întrucât a fost prima vizită a unui, înalt oficial străin în România, după revoluția din 1989 care a pus capăt stăpânirii comuniste. Mai mult, România a fost vizitată de Președintele Republicii Elene în 1995, 1999, 2004, 2007 și 2011, de prim-ministrul grec în 1991, 1997, 2002, 2008 și 2019, iar de ministrul grec de externe, în 1990, 1993, 1995, 1999, 2004 și 2007. Din partea României, Grecia a fost vizitată de Președintele României în 1994, 1995, 1997, 1999, 2000, 2001, 2003 și 2009, Prim-ministrul României, în 1993, 1993, 2005, 2014 și 2022 și de ministrul român al Afacerilor Externe în 1990, 1992, 1993, 1996, 1997, 2006, 2010 și 2013.

e. Relațiile economice și comerciale

În ceea ce privește relațiile economice și comerciale dintre Grecia și România, comerțul bilateral – conform Ambasadei României în Republica Elenă – a înregistrat cel mai ridicat nivel în 2017 ajungând la aproximativ 1,8 miliarde de euro, în timp ce exporturile românești s-a ridicat la aproximativ 0,9 miliarde de euro. Mai mult, în 2018 – conform Registrului Național al Comerțului – Grecia s-a poziționat pe locul al 9-lea, ca investitor străin de top din România, având un capital social subscris de 1,35 miliarde €, investit în 7.186 de companii înregistrate cu acționari eleni.⁷⁷

f. Relațiile militare

Relațiile militare dintre Grecia și România sunt foarte puternice datorită Programului de Cooperare Militară (*Imaginea 7*) în domeniile pregătire operațională și individuală⁷⁸. Cooperarea lor în sectorul militar include mai multe activități, cum ar fi participarea comună la mai multe proiecte PESCO ale UE⁷⁹, co-găzduirea de exerciții militare NATO, de ex. Exercițiul *Noble Jump 17*,⁸⁰ participarea la exerciții comune de ex. *Balkan Shield 22*,⁸¹ desfășurarea de activități comune de pregătire⁸², precum și vizite de schimb ale cadeților (erasmus militar) ai Academiei Militare⁸³. Mai mult, șeful Statului Major General al Apărării Naționale Elene (generalul Konstantinos Floros) a vizitat România în 2021⁸⁴, urmată de cea a omologului său (generalul Daniel Petrescu) în 2022.⁸⁵

⁷⁷Ambasada României în R. Elenă, "Economic News" [Știri economice]. Fără dată. <https://atena.mae.ro/en/node/796> (07/02/2024).

⁷⁸Hellenic National Defence General Staff [Statul Major al Apărării elen], "2018 Military Cooperation Programme with Romania" [Programul de cooperare militară cu România 2018]. 26 februarie 2018. <https://geetha.mil.gr/en/22694-2018-military-cooperation-programme-with-romania/> (08/02/2024).

⁷⁹One of the PESCO projects participated by both Greece and Romania is the Maritime (semi-) Autonomous Systems for Mine Countermeasures (MAS MCM). For more information visit: Permanent Structured Cooperation (PESCO), "Maritime (semi-) Autonomous Systems for Mine Countermeasures (MAS MCM)" [Unul dintre proiectele PESCO la care au participat atât Grecia, cât și România este Sistemele maritime (semi) autonome pentru contramăsuri mine (MAS MCM). Pentru mai multe informații, accesați: Cooperare structurată permanentă (PESCO), "Sisteme maritime (semi-) autonome pentru contramăsuri mine (MAS MCM)"]. Fără dată. <https://www.pesco.europa.eu/project/maritime-semi-autonomous-systems-for-mine-countermeasures/> (08/02/2024).

⁸⁰JFC Naples Public Affairs Office [Comandamentul întrunit de la Napoli – Biroul de Afaceri Publice], "EXERCISE NOBLE JUMP 17 CONCLUDES IN ROMANIA, BULGARIA AND GREECE" [Exercițiul Noble Jump 17 se încheie în România, Bulgaria și Grecia]. North Atlantic Treaty Organization [NATO], 2017. <https://jfcnaples.nato.int/newsroom/news/2017/exercise-noble-jump-17-concludes-in-romania--bulgaria-and-greece> (08/02/2024).

⁸¹North Atlantic Treaty Organization, [NATO] "SPECIAL OPERATIONS FORCES EXERCISE BALKAN SHIELD 22 CONCLUDES IN GREECE" [Forțele de operații speciale - exercițiul Balkan Shield 22 în Grecia]. 15 noiembrie 2022. <https://shape.nato.int/news-archive/2022/special-operations-forces-exercise-balkan-shield-22-concludes-in-greece> (08/02/2024).

⁸²Hellenic Army General Staff [Statul Major General elen], "Greece – Romania 2021 Military Cooperation Programme" [Programul de cooperare militară româno-elen 2021]. 16 decembrie 2021. <http://army.gr/en/content/greece-romania-2021-military-cooperation-programme> (08/02/2024).

⁸³Cadet Mateusz Marszalek, "What is like to study at the Military Academy in Greece?" [Cum este să studiezi la Academia Militară din Grecia]. Military University of Land Forces [Academia militară a Forțelor Terestre], Fără dată. <https://www.wojsko-polskie.pl/awl/en/articles/my-first-steps-leadership-en/what-study-military-academy-greece-cadet-mateusz-marszalek/> (08/02/2024).

⁸⁴Statul Major General al Apărării elen, "Formal Visit of the Chief of the Hellenic National Defence General Staff in Romania" [Vizita oficială a șefului Statului Major al Apărării Naționale elene în România]. (din limba greacă) 08 octombrie 2021. <https://geetha.mil.gr/episimi-episkepsi-archigoy-geetha-stin-roymania/> (08/02/2024).

⁸⁵Statul Major General al Apărării elen, "Formal Visit of the Chief of Defence of Romania" [Vizita oficială a șefului apărării României] (din limba greacă). 26 mai 2022. <https://geetha.mil.gr/episimi-episkepsi-archigoy-amynas-tis-roymanias/> (08/02/2024).

Imaginea 7: Semnarea Programului de Cooperare militară între Grecia și România, în 2018
Sursa: <https://geetha.mil.gr/en/22694-2018-military-cooperation-programme-with-romania/>

În cele din urmă, la 12 octombrie 2023, ministrul apărării naționale al Greciei (Nikos Dendias), ministrul apărării al Bulgariei (Todor Tagarev) și ministrul adjunct al apărării al României (Simona Cojocaru) au avut o întâlnire trilaterală sub egida NATO – reuniunea miniștrilor apărării de la Bruxelles, unde au semnat o scrisoare prin care exprimă intenția țărilor lor de a extinde rețeaua de conducte de combustibil NATO existentă pe flancul estic al Alianței, prin interconectarea Greciei cu Bulgaria și România prin infrastructura energetică situată la Alexandroupolis⁸⁶. Importanța acestei inițiative pentru Grecia a fost evidențiată de ministrul grec al apărării naționale, care a afirmat că:

*”Activitatea Greciei ca centru energetic a fost intensificată, crescând rolul portului Alexandroupolis”.*⁸⁷

Concluzii, păreri și previziuni

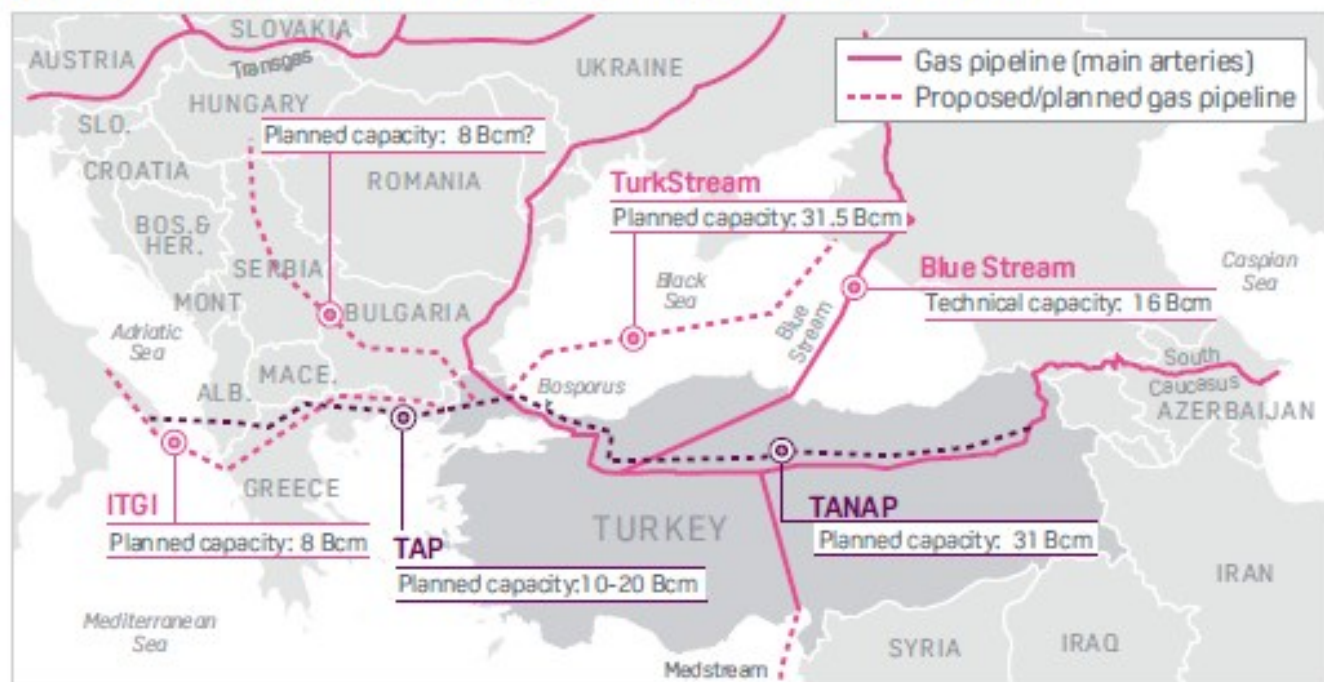
În concluzie, trebuie subliniat că suma alocată cheltuielilor grecești și românești pentru apărare (mai mult de 2% din GDP pe care le cere NATO)⁸⁸, participarea lor comună la proiectele PESCO și cooperarea lor militară mai largă sunt factori importanți care le sporesc și mai mult capacitatea de apărare. De aceea, cooperarea dintre Grecia și România este de o importanță deosebită pentru asigurarea securității naționale a celor două state și pentru promovarea păcii și securității în regiunea extinsă a Balcanilor și a Mării Negre, fapt care a fost semnalat de ministrul grec de externe (George Gerapetritis) la 21 noiembrie 2023, în timpul celui de-al 7-lea ”Summit de la Salonic”, prin următoarea declarație:

⁸⁶Business Daily, ”Greece, Bulgaria, Romania sign letter of intent to extend NATO pipelines” [Grecia, Bulgaria și România semnează o scrisoare de intenție pentru extinderea conductelor NATO]. 12 octombrie 2023. https://www.businessdaily.gr/english-edition/98163_greece-bulgaria-romania-sign-letter-intent-extend-nato-pipelines (06/02/2024).

⁸⁷Ekathimerini, ”Greece, Bulgaria, Romania sign letter of intent to extend NATO pipelines network” [Grecia, Bulgaria și România semnează o scrisoare de intenție pentru extinderea rețelei de conducte NATO]. 12 octombrie 2023. <https://www.ekathimerini.com/news/1222258/greece-bulgaria-romania-sign-letter-of-intent-to-extend-nato-pipelines-network/> (06/02/2024).

⁸⁸Ifo Institute, ”NATO Countries Slow to Increase Defense Spending” [Țările NATO nu mai cresc cheltuielile pentru apărare]. 16 mai 2023. <https://www.ifo.de/en/press-release/2023-05-16/nato-defense-spending> (08/02/2024).

”[...] Declarația de la Salonic susține, mai mult decât orice, securitatea arhitecturală a Balcanilor de Vest și a regiunii extinse. O regiune pe care o cunoaștem cu toții, mai ales aceia dintre noi care am văzut puțin în istorie, o regiune care a fost afectată de mari războaie, conflicte, războaie civile, realinieri, volatilitate și un parcurs istoric sinusoidal. În acest context, politica externă a Greciei a sprijinit aderarea Bulgariei și României la familia europeană. Am jucat un rol decisiv în conturarea politicii europene pentru aderarea Balcanilor de Vest și în sprijinirea drumului lor către integrare”.⁸⁹

Source: Platts

Imaginea 8: Conduțe de gaz existente și viitoare în regiunea extinsă a Mării Negre

Sursa: https://tekmormonitor.blogspot.com/2017_07_16_archive.html

Pe lângă cooperarea militară, cooperarea Greciei și României în domeniile economiei, comerțului și infrastructurii critice contribuie în mare măsură la creșterea rezilienței celor două state – a cărei dezvoltare a fost stabilită ca obiectiv principal de către anumiți actori⁹⁰ – ceea ce înseamnă prosperitate și stabilitate în regiune. Acest lucru va fi facilitat și de includerea României în Spațiul Schengen, acțiune care va stimula activitățile economice și comerciale. Mai mult, extinderea rețelei de conducte de combustibil NATO, care a fost anunțată recent, pe lângă alte câteva proiecte existente și viitoare de energie și transport⁹¹ în regiune

⁸⁹Ministry of Foreign Affairs of the Hellenic Republic, "Minister of Foreign Affairs George Gerapetritis' closing speech at the 7th "Thessaloniki Summit" (Thessaloniki, 21.11. 2023)". 21 noiembrie 2023. <https://www.mfa.gr/en/current-affairs/top-story/minister-of-foreign-affairs-george-gerapetritis-closing-speech-at-the-7th-thessaloniki-summit-thessaloniki-2111-2023.html> (06/02/2024).

⁹⁰Koukakis Georgios, "Resilience: Highlighting Its Importance for Security and Development through References to (National) Security Strategic Documents of International Actors" [Reziliență: evidențierea importanței sale pentru securitate și dezvoltare prin trimiteri la documentele strategice de securitate (naționale) ale actorilor internaționali]. HAPSc Policy Briefs Series, Vol. 4 (1), pp. 77-87. <https://doi.org/10.12681/hapscpbs.35186>. (06/02/2024).

⁹¹Gherasim Cristian, "Romania, Greece and Bulgaria want to build a highway and rail transport corridor connecting the three countries" [România, Grecia și Bulgaria doresc să construiască un coridor de transport pe autostradă și feroviar care să lege cele trei țări]. Eureporter, 12 October 2023. <https://www.eureporter.co/world/romania/2023/10/12/romania-greece-and-bulgaria-want-to-build-a-highway-and-rail-transport-corridor-connecting-the-three-countries/> (08/02/2023).

(*Imaginea 8*) va crea premisele diversificării energetice și va asigura securitatea energetică pentru ambele state, o componentă vitală a securității naționale, aspect ieșit în evidență după invadarea Ucrainei de către Rusia, permițând, de asemenea, Greciei să fie o poartă și un hub pentru tranzitul energetic la nivel regional. În acest context Grecia:

"[...] promovează implementarea Coridorului Vertical de Gaze, un conglomerat de infrastructurilor energetice de gaze naturale. [...] Conducta de dintre Grecia și Bulgaria (Interconnector Greece - Bulgaria/IGB) este semnificativă, un element fundamental, prima "verigă" din "lanțul" energetic al Coridorului Vertical de Gaze (Grecia, Bulgaria, România, Ungaria, Ucraina și Moldova) [...]".⁹²

În contextul securității energetice, Grecia a inițiat multe proiecte, cum ar fi gazoductul "East-Med" și cablul electric subacvatic "Euro-Asia Interconnector", în cooperare cu Cipru și Israel, "Euro-Africa Interconnector", cablu de electricitate subacvatic, în cooperare cu Cipru și Egipt. Primul a determinat Turcia să reacționeze și să propună o rută alternativă pentru Est-Med prin teritoriul său, deoarece ruta planificată contravine intereselor sale naționale, scenariu care însă nu pare viabil⁹³. Aceeași reacție ar putea fi așteptată în ceea ce privește conductele viitoare care oferă o sursă alternativă de energie pentru conducta TANAP (*Imaginea 8*) care trece prin Turcia. De altfel, unii experți consideră că inițiativele luate de Grecia în ceea ce privește sectorul energetic vor avea un rezultat negativ:

"[...] este mai probabil să provoace tensiuni politice [...] dacă nu se iau măsuri constructive prin parteneriate mai incluzive care să implice toți riveranii. [...] gestionarea stabilității în regiune necesită o abordare reciproc avantajoasă [...]".⁹⁴

Mai mult, prin stabilirea parteneriatelor trilaterale în regiunea Balcanilor și a Mării Negre, Grecia a reușit să promoveze utilizarea dreptului internațional ca principală metodă de soluționare a litigiilor dintre state, în special în ceea ce privește delimitarea zonelor maritime. Într-adevăr, UNCLOS joacă un rol esențial în apărarea intereselor naționale grecești, întrucât Turcia nu recunoaște unele dintre prevederile sale referitoare la platforma continentală și ZEE. Mai mult, în 2019 cele două părți au semnat un memorandum care definește limitele zonelor maritime ale Turciei și guvernului temporar al Libiei, acțiune ilegală care a fost contracarată de Republica Elenă în 2020 printr-un acord de delimitare cu Egiptul, care anulează "de facto" memorandumul turco-libian. De asemenea, trebuie subliniat că – pe lângă această contraacțiune – Grecia, Egipt și Cipru au înaintat o scrisoare la ONU în care afirmă că memorandumul este nul, deoarece nu a ținut cont de prevederile UNCLOS.⁹⁵

În ceea ce privește perspectivele de viitor ale relațiilor bilaterale dintre Grecia și România, trebuie subliniat că cele două state își pot extinde cooperarea în mai multe domenii politice de interes comun, precum protecția mediului, migrația și dezastrele naturale, consolidarea cooperării lor în domeniile politice existente sau ambele. Cel mai semnificativ factor, totuși, care va acționa drept catalizator în oricare dintre cele trei

⁹²Ministerul Afacerilor Externe al R. Elene, "Energy Diplomacy" [Diplomația energetică] noiembrie 2023. <https://www.mfa.gr/en/energy-diplomacy/> (05/02/2024).

⁹³Georgios Koukakis, "The trilateral partnership between Greece, Cyprus & Israel: Background, recent developments and future considerations regarding the security environment in the Eastern Mediterranean" [Parteneriatul trilateral dintre Grecia, Cipru și Israel: Context, evoluții recente și considerații viitoare privind mediul de securitate în Mediterana de Est]. Hellenic Institute for Strategic Studies (HEL.I.S.S.), 13 November 2022. https://elisme.gr/the-trilateral-partnership-greece-cyprus-amp-israel_by-georgios/ (08/02/2024).

⁹⁴Emre İseri & Ahmet Çağrı Bartan, "Turkey's geostrategic vision and energy concerns in the Eastern Mediterranean security architecture" [Viziunea geostrategică a Turciei și preocupările energetice în arhitectura de securitate a Mediteranei de Est], in Zenonas Tziarras (ed.), *The New Geopolitics of the Eastern Mediterranean: Trilateral Partnerships and Regional Security. Re-imagining the Eastern Mediterranean Series: PCC Report*, 3 (Nicosia: PRIO Cyprus Centre, 2019) https://files.prio.org/publication_files/cyprus/GeopoliticsEasternMediterranean/The%20New%20Geopolitics%20of%20the%20Eastern%20Mediterranean%20-%20Chapter%207%20-%20Turkeys%20Geostrategic.%20-%20Emre%20Iseri%20Ahmet%20C%20Bartan.pdf (08/02/2024).

⁹⁵Georgios Koukakis, "The 2020 Exclusive Economic Zone Delimitation Agreement Between Greece and Egypt", [Acordul de delimitare a zonei economice exclusive din 2020 între Grecia și Egipt] octombrie 2022, HERMES Institute of International Affairs, Security & Geoconomy, la: <https://nebula.wsimg.com/2b32a1aba1179517db2b2fe9451b602d?AccessKeyId=401F75AAF8C61A96E174&disposition=0&alloworigin=1> (08/02/2024).

scenarii de cooperare formulate este integrarea României în spațiul Schengen, deoarece – potrivit fostului ministru grec al Migrației și Azilului (Notis Mitarachis) – extinderea Schengen va fi benefică și Republicii Elene prin unirea infrastructurii sale rutiere cu ce a României, precum celelalte state membre ale UE.⁹⁶

Epilog

În concluzie, trebuie menționat că relațiile bilaterale și multilaterale ale Greciei cu România, pe lângă alte câteva proiecte de colaborare stabilite între statele din Balcani și regiunea Mării Negre, consolidează nu numai securitatea națională a Greciei, ci și securitatea regională generală. De aceea intensificarea cooperării lor în domenii de interes comun creează legături puternice care contribuie la menținerea păcii și stabilității, contribuind la prosperitatea cetățenilor lor și la crearea unui mediu politic stabil. În ciuda concurenței sistemice geostrategice și geoeconomice intense cu care se confruntă mediul de securitate contemporan a actorilor care încearcă să creeze un nou sistem internațional multipolar, fiecare ar trebui să aibă în vedere că doar prin cooperare se poate atinge maximul pe termen lung, un rezultat de durată când vine vorba de securitatea lor națională. Acest lucru a fost subliniat și de Franklin D. Roosevelt în observația următoare:

”Concurența s-a dovedit a fi utilă până la un anumit punct atât, dar pentru cooperare trebuie să muncim astăzi, cooperare care începe acolo unde concurența s-a încheiat”.⁹⁷

⁹⁶Ministerul Migrației și Azilului al Republicii Elene, ”Greece’s initiative on the enlargement of the Schengen Zone to Bulgaria and Romania”[”Inițiativa Greciei privind extinderea Zonei Schengen către Bulgaria și România”]. 12 January 2023. <https://migration.gov.gr/en/greeces-initiative-on-the-enlargement-of-the-schengen-zone-to-bulgaria-and-romania/> (08/02/2023).

⁹⁷Michael Reiss von Filski, ”Comment: Competition versus cooperation”[Competiție versus cooperare]. International Accounting Bulletin, 25 February 2013. <https://www.internationalaccountingbulletin.com/comment/commentscomment-competition-versus-cooperation/> (02/02/2024).

3. EUROPA

De la Triunghiul Weimer la dodecagonul București - numirea Comisarului european pentru apărare

Dr. ing. Constantin REBEDEA

”Dintre toate virtuțile pe care le putem învăța, nicio trăsătură nu este mai folositoare, mai esențială pentru supraviețuire și mai potrivită pentru a ne îmbunătăți calitatea vieții decât capacitatea de a transforma adversitatea într-o provocare plăcută.”

Mihaly Csikszentmihalyi

Abstract

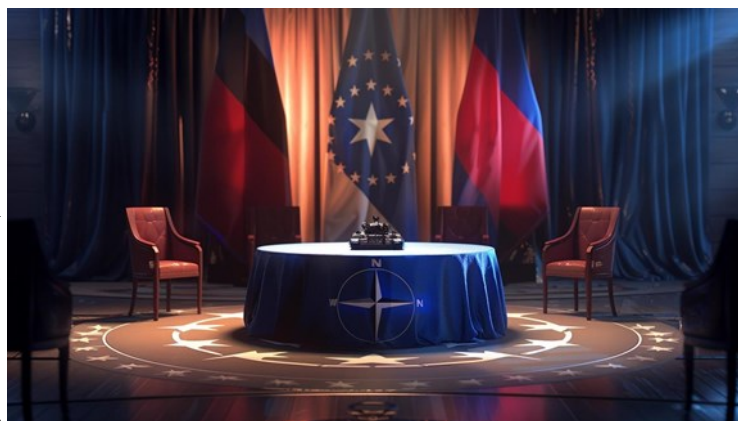
Reziliența strategică se poate defini ca fiind capacitatea unui stat, regiuni sau organizații de a rezista și de a se adapta unei varietăți de șocuri, simultane sau consecutive, din multiple sfere de activitate sau de ordin geografic, menținându-și funcțiile esențiale și fără a-și pierde pe termen mediu și lung capacitatea de gestionare și recuperare a efectelor negative și de a asigura dezvoltarea durabilă și evoluția acestor entități, la un nivel superior, care să asigure echilibru, prosperitate și stabilitate.

Din perspectivă regională sau organizațională, reziliența strategică este extrem de importantă pentru că poate asigura menținerea unui standard ridicat al nivelului de trai, dezvoltării durabile și progresului, însă poate înfrunta o serie de obstacole generate de interesele individuale ale entităților implicate/stările membre, care uneori pot fi divergente și astfel necesitând armonizare.

De asemenea, trebuie avut în vedere și procesul de elaborare a Busolei Strategice (Strategic Compass), care are ca obiectiv operaționalizarea autonomiei strategice a UE, pentru clarificarea nivelului de ambiție al UE și armonizarea nevoilor de capabilități strategice și operaționale ale UE.

Pentru consolidarea rezilienței strategice la nivel național, am putea lua în considerare trei scenarii de acțiune pentru viitor. Primul ar putea consta în continuarea planului strategic stabilit UE-NATO, care ar acoperi o perioadă de zece ani, având ca scop creșterea rezilienței strategice față de diverse provocări. Într-o astfel de situație, ar putea apărea state cu o abordare diferită, care se axează pe o regândire a capabilităților interne și astfel implică izolare sau reticență de interacțiune.

Un al doilea scenariu ar putea fi gândit cu România ca lider în plan regional, în zona sud est

Sursa: Generator imagini, editare grafică imagini create cu ajutorul AI-ului.

europenă – Balcani – Dodecagonul Europei. Argumentele în acest sens ar fi numeroase, acest lucru ar presupune conturarea unei viziuni clare, articulate, multisectoriale, care să fie dublată de o intensă activitate diplomatică necesară pentru a convinge și a aduce la masă toți actorii interesați din regiune.

Un al treilea scenariu ar fi transferul cât mai multor responsabilități către NATO, sigur cu o mai puternică integrare europeană și un mai accentuat sistem de luare a deciziilor centralizat.

Cuvinte cheie: Reziliența proceselor electorale incluzive în Uniune, numirea comisarului european pentru apărare, Triunghiul Weimar, Politica Europeană de Securitate și Apărare, dezvoltarea de instrumente analitice și bune practici.

1. Introducere

• Starea curentă, schimbări observații, tendințe, impact

Pentru construirea rezilienței, inclusiv cea strategică, a fost identificat un set de șapte principii pentru susținerea serviciilor ecosistemice în sistemele social-economice și ecologice (Biggs). Aceste principii includ: menținerea diversității și redundanței, gestionarea conectivității, gestionarea variabilelor lente și feedback-urilor, încurajarea gândirii sistemelor adaptive complexe; încurajarea învățării, extinderea participării și promovarea sistemelor de guvernare policentrică.

Orice strategie pentru creșterea rezilienței necesită respectarea acestor principii, care trebuie aplicate la realitățile existente în plan național și regional.

Din perspectivă națională, reziliența strategică a țării trebuie să fie o preocupare constantă și esențială a factorilor de decizie politică, dar și a reprezentanților puterilor statului, care conlucrează armonios în vederea asigurării bunăstării locuitorilor săi și stabilității instituționale.

De asemenea, reziliența strategică este văzută din ce în ce mai mult ca un corolar al măsurilor de descurajare și reasigurare în sfera militară clasică, ca parte a unei strategii de securitate cuprinzătoare pentru alianță. Cele șapte cerințe de referință care trebuie evaluate din perspectiva NATO sunt:

1. asigurarea continuității serviciilor guvernamentale și guvernamentale critice;
2. surse de energie reziliente;
3. capacitatea de a face față în mod eficient mișcării necontrolate a persoanelor;
4. resurse alimentare și de apă reziliente;
5. capacitatea de a face față victimelor în masă;
6. sisteme de comunicații reziliente;
7. sisteme de transport reziliente.

Aceste domenii se aplică întregului spectru de criză, de la o amenințare hibridă în evoluție până la cele mai complexe și solicitante scenarii avute în vedere de planificatorii alianței.

• Triunghiul Weimar – Dodecagonul București

Triunghiul Weimar se referă la o inițiativă diplomatică și un forum de cooperare între trei țări europene: Germania, Franța și Polonia. Scopul principal al Triunghiului Weimar este de a stimula cooperarea politică, economică și culturală între participanții. națiunilor și să contribuie la stabilitatea și integrarea Europei.

Inițiativa Weimar oferă o platformă pentru consultări și dialog regulat pe diverse probleme, inclusiv securitatea regională, dezvoltarea economică și integrarea europeană. Este văzută ca un mecanism pentru îmbunătățirea înțelegerii și colaborării dintre cele trei țări, promovarea intereselor reciproce și abordarea provocărilor comune.

Componenta Weimar a fost o etapă importantă a diplomației europene, iar țările participante au lucrat împreună pe probleme precum extinderea Uniunii Europene, dezvoltarea Parteneriatului estic și alte preocupări regionale și globale.

Source: Image generator, graphic editing of images created with the help of AI.

Este de remarcat faptul că, deși Triunghiul Weimar a fost un forum activ, impactul și proeminența sa au variat de-a lungul anilor, iar eficiența sa poate fi influențată de dinamica politică din fiecare țară participantă.

În cazul României, în conformitate cu Strategia Națională de Apărare a Țării 2020-2024, ”conceptul de reziliență este abordat în dublă cheie: capacitatea inerentă a entităților – indivizi, comunități, operatori economici, regiuni, stat – de a rezista și a se adapta articulat la evenimente violente, cauzatoare de stres, șoc, incidente majore, dezastre, pandemii sau conflicte, pe de o parte, respectiv capacitatea acestor entități de a reveni cu celeritate la o stare funcțională, de normalitate, pe de altă parte”.

Astfel, dodecagonul București propune alte forumuri și alianțe regionale și internaționale, cu scopul de a extinde acțiunile UE pentru întărirea cooperării în domeniul apărării și care joacă, de asemenea, roluri cruciale în modelarea peisajului diplomatic al Europei.

În acest context, o inițiativă recentă ce ilustrează, într-un mod relevant, amplificarea demersurilor de întărire a rezilienței față de un număr cât mai mare de amenințări, este înființarea în 2021 a Centrului Euro-Atlantic pentru Reziliență (E-ARC), având misiunea de ”a dezvolta concepte, doctrine și metodologii în domeniul rezilienței, de a oferi cursuri de pregătire și de a oferi o platformă pentru transferul de expertiză între sectorul guvernamental, cel privat, societatea civilă și mediul universitar”.

Înființarea E-ARC, este de remarcat, nu preia din misiunea instituțiilor naționale cu atribuții în gestionarea infrastructurilor critice din România și a conceptului de reziliență strategică, ci are ca obiect de activitate contribuția directă la procesul de dezvoltare și transformare al NATO și UE, prin asigurarea unei relații directe cu structurile NATO și UE, prin furnizarea de expertiză în domeniul rezilienței și prin sprijinirea cooperării între cele două organizații internaționale.

• NATO-UE consolidarea strategiei comune de apărare

Tratatul de la Lisabona prevede o politică UE comună în domeniul apărării, însă afirmă clar prioritatea politicii naționale în domeniul apărării, inclusiv statutul de membru NATO sau neutralitatea. Parlamentul European a susținut în mod constant mai multă cooperare, investiții sporite și punerea în comun a resurselor la nivelul UE pentru a proteja mai bine cetățenii europeni.

Liderii UE își dau seama că niciun stat membru al UE nu poate aborda izolat amenințările actuale la adresa securității. Președintele francez, Emmanuel Macron, a luat inițiativa unui proiect militar european comun, în 2017, în timp ce cancelarul german, Angela Merkel declara, în noiembrie 2018, în cadrul unui discurs ținut în Parlamentul European, că ar trebui să avansăm pașii pentru crearea unei armate europene. Trecerea către o Uniune a securității și apărării a fost una dintre prioritățile Comisiei von der Leyen.

Anterior, în anul 2016 Președintele Klaus Iohannis declara, după discuțiile cu omologul său francez, că România sprijină formarea unei armate a Uniunii Europene, care să nu modifice formatul NATO.

Subiectul armatei UE a fost adus în discuție și în contextul în care UE trebuie să investească mai mult în apărare, în special prin crearea unei industrii proprii de apărare.

Totodată, o pledoarie pentru mai multă autonomie în deciziile militare pe care le ia UE cu privire la participarea la acțiunile NATO, trebuie avută în vedere.

2. Numirea Comisarului european pentru apărare. Necesitatea revizuirii Tratatelor

• Extinderea votului majoritar calificat

Cooperarea UE-NATO are la bază principiul complementarității și compatibilității misiunii celor două structuri, una ca uniune politică și economică, cealaltă de apărare, ca alianță militară, precum și instrumentele acestora. Baza conlucrării dintre cele două organizații ar trebui să continue și să fie cooperativă și nu competitivă, având în vedere că 22 dintre statele membre UE sunt și membre NATO. Politica pentru Securitate și Apărare Comună a UE este concentrată pe menținerea păcii, prevenirea conflictelor și consolidarea securității internaționale, în timp ce strategia NATO este bazată pe apărare militară și descurajarea conflictelor armate.

La vremea respectivă propunerea era puternic susținută de Germania și Franța, existând semnale și din partea Italiei, însă o decizie nu a putut fi luată din cauza opoziției tradiționale a Marii Britanii.

Europa este înconjurată de criză, amenințările externe și interne, gestionarea crizei migrației, schimbarea peisajului global și regional la nivel politic și de securitate, la nivelul anului 2024 în Europa și SUA sunt doar câteva din amenințările pe care trebuie să le gestioneze statele UE. Astfel, contextul geopolitic, se evidențiază ca fiind cea mai mare vulnerabilitate a UE și pare că lipsește o direcție comună de dezvoltare a strategiilor de coeziune, securitate și apărare.

Deși Tratatul de la Lisabona păstrează caracterul interguvernamental al deciziilor în relațiile cu PESC-PESA, au fost introduse o serie de prevederi, care extind folosirea votului majoritar calificat.

În ciuda abordărilor și percepțiilor distincte, atât UE, cât și NATO, își concentrează orizonturile asupra chestiunilor de securitate și asupra asumării de operațiuni și misiuni de gestiune a crizelor.

Având în vedere prevederile Tratatului privind funcționarea UE, în special articolul 292, referitoare la procese electorale incluzive și reziliente în Uniune și la consolidarea caracterului, reziliența proceselor electorale din Uniune ar trebui consolidată, cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale și a valorilor democratice consacrate în normele Uniunii și în normele internaționale europene și a desfășurării eficiente a alegerilor pentru Parlamentul European.

O dată cu alegerile europarlamentare din acest an se propune numirea unui comisar european pentru apărare și, în acest context, se vehiculează în anumite medii ideea că România este îndreptățită să primească acest post.

• Uniunea Europeană de Apărare este necesară pentru siguranța cetățenilor europeni

Sub misiunea UE, forțe armate au misiuni, în Cornul Africii și Vestul Oceanului Indian, până în Balcanii de Vest, în cadrul acordurilor cu Uniunea Africană și Organizația Națiunilor Unite, sau în cadrul Parteneriatului Estic, însă nu este suficient, este din ce în ce mai evident faptul că, desfășurăm misiuni și sprijinim societăți îndepărtate, pentru respectarea drepturilor omului, dar nu reușim să gestionăm problemele țărilor membre UE și partenere.

După 2024, UE propune o cooperare structurală, strategică în domeniul apărării, chiar dacă o să existe discuții cu privire la numirea unui comisar european pentru apărare, sigur se creează un sediu pentru viitoarea structură militară. De asemenea, 2% din PIB-ul este alocarea fiecărui stat membru.

Prin atribuțiile sale, Parlamentul European a aprobat prin vot înființarea unei Uniuni de apărare, ca parte a unui plan structural ce are ca scop facilitarea operațiunilor militare între națiuni, la nivel UE, maximizând mobilizarea și cooperarea internațională pentru a reduce la minim timpul de răspuns și reacție. În acest mod ar fi clarificate toate controversele ce apar atunci când sunt mobilizate unități militare la nivelul statelor membre.

Temerile exacerbate că PESA ar putea rivaliza și slăbi NATO se reflectă în reacția SUA la hotărârile luate de către Marea Britanie și Franța la Consiliul European de la Saint-Malo, din 1998, care achiesau asupra dezvoltării de către UE a unei capacități autonome de acțiune.

Dar de atunci percepția s-a schimbat radical, SUA fiind îngrijorată că sentimentele de alienare ale statelor non-UE membre NATO ar putea crea tensiuni în cadrul acesteia și implicit ar putea amenința coeziunea politică a acesteia.

• Abordări integrate în contextul instituțional al Uniunii Europene și NATO

Discuția vizând opțiunile de comandă dezvoltate în contextul cooperării europene nu se poate realiza în mod cuprinzător fără a lua în considerare natura bivalentă a angajamentelor operaționale derulate de UE.

Mai precis, este vorba despre faptul că potențialul UE de a derula operații de management al crizelor se declină atât din perspectivă militară, cât și civilă.

Exemplul inițierii angajamentelor din Balcanii de Vest a reprezentat un efort considerabil atât din perspectiva contingentelor angrenate, cât și din perspectiva asigurării credibilității potențialului UE de a face față provocărilor din teatru.

• Diferențieri între cele două concepte securitate și apărare

Până la sfârșitul anilor 1990, relația dintre UE și NATO nu exista. Așa cum am văzut, odată cu reactivarea laturii militare, aceasta și-a armonizat activitatea în sfera securității și apărării alături de UE, o dată cu Tratatul de la Maastricht, care consacră *"brațul înarmat"*¹ al acesteia și căreia îi revenea responsabilitatea de a elabora și implementa deciziile și acțiunile Uniunii în materie de apărare.

Schimbările aduse prin Tratatul de la Amsterdam nu au fost semnificative, întrucât statele europene, în ciuda experienței din Iugoslavia, nu se mai simțeau amenințate nici economic, dar nici din punct de vedere al securității, motiv pentru care au preferat mai mult un caracter interguvernamental în ceea ce privește PESC. La toate acestea se adaugă și aparentul eșec al PESC în primii săi ani de existență și dificultățile cu care s-a confruntat ca urmare a problemelor din Irak, Bosnia și Herțegovina (BiH), Orientul Mijlociu, care au avut un

¹Tratatul privind Uniunea Europeană a fost semnat la Maastricht, 07 februarie 1992.

impact important și de aici și lipsa entuziasmului și pesimismul în ceea ce privește succesul integrării în sfera apărării.

Deși Consiliul European de la Helsinki a decis dezvoltarea unei forțe militare europene până în 2003, cu toate acestea, nu se poate vorbi despre o "apărare comună", pentru că UE nu-și propune constituirea unei armate europene și oricât de autonomă și independentă ar fi PESA în teorie, NATO va continua să reprezinte baza apărării colective și să joace un rol important în gestiunea crizelor.

Concluzii

Problema eficienței cu care se confruntă UE în domeniul securității și apărării nu se datorează arhitecturii instituționale incomplete, ci lipsei unei atitudini pro-active, vizavi de dezvoltarea proiectului european de apărare, atitudine care, așa cum argumentează Margaras într-o manieră constructivă, se datorează viziunilor și tradițiilor diferite ale statelor în materie de apărare, a intereselor geopolitice divergente dintre europeniști și atlantiști.

În ciuda inovațiilor instituționale aduse prin Tratatul de la Lisabona pentru a spori eficiența și coeziunea Uniunii în sfera apărării, UE nu va putea răspunde eficient provocărilor, decât dacă dobândește o cultură strategică.

Evaluarea nu se poate realiza în mod cuprinzător fără a se lua în considerare natura interguvernamentală a cooperării europene, ceea ce se reflectă în rolul preponderent al statelor membre privind derularea operațiilor cu profil executiv.

În egală măsură, trebuie avute în vedere și avantajele sistemului dezvoltat de UE din perspectiva potențialului de flexibilitate, care a permis generarea unui set extins de angajamente, inclusiv cele mixte, acestea din urmă reprezentând o valoare adăugată semnificativă în contextul operațional.

Pe aceste considerente, stadiul actual al dezvoltării capacității UE de a planifica și conduce simultan operații de management al crizelor reprezintă un indicator relevant pentru gradul de maturitate atins de cooperarea europeană în acest domeniu. Tendința generală este aceea de uniformizare a abordărilor civilă și militară și, subsecvent, de consolidare a caracterului permanent al structurilor aferente. Fără îndoială, vorbim despre un proces care este în plină evoluție, rezultatele acestuia urmând să adauge noi soluții care vor întregi opțiunile de utilizare a cadrului de cooperare UE-NATO.

Bibliografie

- Aurescu, B. (2020) Valorile comune în spațiul transatlantic – Coerență în politica externă a României și contribuția la rolul global și reziliența strategică ale UE, Calea Europeană.
- Fontaine, Pascal, Construcția europeană de la 1945 până în zilele noastre , Traducere de Mihaela Gafițescu, Institutul European, 1998.
- Forsberg, Tuomas, "Integration Theories, Theory development and European Security and Defence Policy", Porto, în Departement of Political Science and International Relations, 2010,
- Pollack, Marck, "International Relations Theory and European Integration" , în Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Research Paper, Nr. 55, 2000.
- A Secure Europe in a better world- European Security Strategy, Brussels, 12 December 2008, accesibil online la: <http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=266&lang=EN> .
- Council of the European Union, European Union Military Committee (EUMC). accesibil online la: <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structure>
- EU-NATO Declaration on ESDP, NATO Press Release, Bruxelles, (2002)142, 16 Dec. 2002; accesibil online la <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-142e.htm> .
- European Defence Agency, Capabilities development plan, accesibil online la <http://www.eda.europa.eu/Strategies/Capabilities>
- European Security and Defence Assembly, Assembly of Western European Union, The EU- NATO Berlin Plus Agreements, Fact Sheet, Nr. 14, Nov. 2009, accesibil online la <http://www.assembly-weu.org/en/documents>
- Treaty on European Union- Consolidated Version, 2001. accesibil online la <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12002M/htm> .
- Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, Lisabona, 13 Dec, 2007, în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2007/C, 306/01, 17.12.2007. accesibil online la <http://eur-lex.europa.eu>

3. EUROPA

Dezbateri aprinse în mediul politic și militar din Europa cu privire la viitoarele planuri ale Rusiei

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

"Lucrurile care ne produc suferința, ne educă."

Benjamin Franklin

În ultima perioadă, pe întregul mapamond au început să fie prelucrate, analizate și evaluate diverse informații cu privire la iminența un posibil conflict armat major între NATO și Rusia, făcându-se cunoscută prin diverse surse chiar posibilitatea ca Rusia să se pregătească să invadeze statele baltice membre ale NATO, încă din iulie 2024. Într-un astfel de context analitic, chiar forțele armate germane (Bundeswehr) se pare că se pregătesc pentru un potențial atac hibrid al Rusiei pe flancul estic al NATO, fiind așteptată, așa cum s-a previzionat cu ceva timp în urmă, o escaladare a tensiunilor între NATO și Rusia încă din această perioadă în care ne aflăm în 2024.

La nivelul mass-mediei internaționale se construiesc din ce în ce mai des scenarii de izbucnire a unui război, scenarii care se bazează pe diverse evaluări și prognoze care se concentrează pe evoluția situației de securitate la nivel regional și global, dar se evită a se specifica tipul unui posibil conflict al Rusiei cu NATO și, implicit, numărul și mișcarea trupelor. Cu toate acestea, anumite scenarii prevăd că mobilizarea Rusiei ar putea începe în prima parte a acestui an, urmată de o ofensivă de primăvară în Ucraina și un atac asupra țărilor baltice în mijlocul verii acestui an. În același context, sunt de așteptat noi atacuri cibernetice și alte forme de război hibrid, care totuși au avut loc și cu ceva timp în urmă în mai multe state europene.

Dar iată că se fac și anumite previziuni conform cărora tensiunile evoluțiilor conflictuale care macină întreaga lume ar putea atinge apogeul în luna octombrie 2024, când Rusia vrea să disloce trupe și rachete în Kaliningrad (o enclavă rusă din Polonia).

Așadar, așa numitele "conflicte de frontieră" și "tulburări cu numeroase victime" sunt posibile să izbucnească, până în decembrie 2024, și în "coridorul Suwalki" (micul coridor dintre Belarus și Kaliningrad

Sursa: <https://evz.ro/nato-gata-sa-intre-in-razboi-in-ucraina-fost-sef-cia-declaratii-dure-despre-rusia-si-linia-rosie.html>

care se află de-a lungul graniței polono-lituaniene).

Astfel, se pare că unul din scopurile majore ale Rusiei este acela de a muta și disloca trupe rusești în Suwalki, care are aproximativ 80 km lungime și leagă Polonia de Lituania, o posibilă prognoză fiind aceea că țările baltice s-ar putea vedea izolate de Europa. Cum este firesc, se poate pune o întrebare: *poate fi această posibilă evoluție o amenințare enormă pentru a demara pregătirile militare în vederea contracarării?* Invazia Suwalki este doar un scenariu de antrenament, conform lui Marcis Balodis, cercetător la Centrul pentru Studii de Politică Est-Europeană, din Letonia. Scenariile cele mai defavorabile trebuie luate în calcul, dar nu se bazează neapărat pe intelligence, spune expertul, care consideră că zgomotul creat în jurul scenariului Suwalki a fost puțin exagerat.

Este din ce în ce mai clar că, nu putem exclude ca Rusia să repete prima sa invazia din Ucraina, din 2014, și pe teritoriul NATO, dar, așa cum este de așteptat, și cu sprijinul Belarus, după încheierea scrutinului electoral din SUA. Totuși acest scenariu și-ar putea încheia valabilitatea după o așa numită "Ziua Z", când NATO va disloca forțe militare semnificative pe flancul estic. Cu toate acestea, dacă NATO va fi capabilă să stăpânească o astfel de situație și va da un răspuns ferm Rusiei, rămân încă multe întrebări pentru întreaga comunitate internațională cu privire la cum va evolua situația de fapt în următoarea perioadă.

În ultimele luni, politicienii și militarii mai multor țări europene au făcut apel la cetățenii țărilor lor să nu excludă posibilitatea ca războiul – sau consecințele acestuia – să le influențeze existența. Generalul locotenent, Martin Wijnen, comandantul armatei olandeze până la demisia sa la 01 ianuarie 2024, a declarat că Țările de Jos și societatea sa trebuie să se pregătească pentru un posibil război cu F. Rusă. "Țările de Jos ar trebui să se teamă serios de război, iar societatea noastră ar trebui să se pregătească pentru acesta [...] Țările de Jos nu ar trebui să creadă că siguranța noastră este garantată deoarece suntem la 1500 de kilometri de Rusia [...] Există o singură limbă pe care Rusia o înțelege, aceasta este una a unei armate puternice", a anunțat M. Wijnen într-un interviu acordat presei olandeze "De Telegraaf". În plus, el i-a îndemnat pe olandezi să facă stocuri de alimente și apă potabilă.

La rândul său, ministrul suedez al apărării civile, Carl-Oscar Bohlin, a cerut să se lucreze mai mult pentru modernizarea sistemului suedez de apărare civilă. "Mulți au spus-o înaintea mea, dar permiteți-mi să o spun cu forță – ar putea fi un război în Suedia", a avertizat C. Bohlin. El a fost susținut și de comandantul suedez, Micael Byden: "La nivel individual, trebuie să te pregătești mental [...] Privește știrile din Ucraina și pune-ți întrebările simple: dacă asta se întâmplă aici, sunt pregătit? Ce ar trebui să fac?"

Aceste anunțuri au generat efecte similare celor produse de un cutremur în societatea suedeză. În timp ce unii suedezi au salutat aceste anunțuri spunând că acesta este un punct de vedere realist, alții au acuzat politicienii și oficialii că răspândesc teama. De exemplu, grupul suedez pentru protecția copilului, BRIS, a declarat că linia sa de asistență telefonică a fost saturată de apeluri de la copii îngrijorați.

Comentarii similare au fost auzite atât de la ministrul german al apărării, Boris Pistorius, care a avertizat că președintele rus, Vladimir Putin, ar putea ataca NATO în mai puțin de un deceniu, cât și de la șeful armatei belgiene, Michel Hofman, care a estimat că următorul atac al lui V. Putin ar putea viza sudul Moldovei sau statele de la Marea Baltică. În cele din urmă, șeful agenției de securitate națională a Poloniei a menționat că Rusia ar putea ataca țările NATO în termen de trei ani.

Experții și grupurile de reflecție au emis și avertismente. Institutul de Studii ale Războiului, din Washington, a subliniat că V. Putin a intensificat retorica împotriva statelor baltice, creând scena pentru potențiale "escalade viitoare". Recent, V. Putin a criticat Letonia pentru legea sa de imigrație, deoarece aproximativ 1.200 de ruși au fost forțați să părăsească această țară în timp ce permisele de ședere nu le-au fost reînnoite conform noilor reguli. În același timp, think-tank-ul a recunoscut că nu a găsit niciun indiciu că Rusia intenționează să atace Țările Baltice în curând. Cu toate acestea, comentariile lui V. Putin asupra situației din Letonia au fost catalogate ca fiind similare cu cele pe care Rusia le-a exprimat înainte de invazia Ucrainei, acuzând că, Kievul comite "genocidul" împotriva etnicilor ruși care trăiesc în Ucraina.

Fostul secretar general al NATO, George Robertson, consideră, de asemenea, că amenințarea rusă la adresa NATO poate fi exagerată și a menționat propaganda rusă necruțătoare drept una dintre posibilele cauze. El reflectă asupra unui sondaj care sugerează că majoritatea maghiarilor, românii și bulgarilor consideră că furnizarea de arme Ucrainei "provocă Rusia și trage propriile țări mai aproape de război [...] În loc ca Occidentul să fie nervos de escaladarea Rusiei, lucru pe care l-au depășit deja, trebuie să cultivăm în ierarhia militară de la Moscova îngrijorarea că, dacă exagerează cu ceea ce se face în Ucraina, atunci un război real și nu fictiv cu NATO ar putea fi rezultatul, un război pe care știu că ar putea doar să-l piardă", a subliniat G. Robertson.

Într-un astfel de context, țările NATO înțeleg că armatele lor au nevoie de mai mulți bani. Politicienii știu asta, așa că trebuie să mobilizeze societatea. Ei încearcă să contracareze amenințarea Rusiei, care pare deja a fi una destul de gravă pentru țările baltice, fiind cel mai puțin probabil ca Belgia sau Țările de Jos, de pildă, să fie atacate.

Așadar, în prezent, putem spune că aici este mai degrabă o chestiune care privește necesitatea sprijinirii statelor baltice, chiar dacă amenințarea este puțin supraevaluată, dar nu poate fi considerată imposibilă. Drept urmare, dacă se dorește intensificarea producției industriei pentru apărare, atunci trebuie să se discute despre amenințările existente chiar acum, acest lucru justificând creșterea resurselor financiare pentru apărare, așa cum a subliniat și Toms Rostoks, profesor asociat la Universitatea din Letonia și cercetător principal la Academia Națională de Apărare, din Letonia, într-o declarație pentru Veridica¹.

În 04 februarie 2024, Secretarul general al NATO, Jens Stoltenberg, a declarat la rândul său că în prezent nu există nicio amenințare militară iminentă din partea Rusiei față de un membru NATO, subliniind capacitățile de apărare consolidate ale Alianței.

Într-un interviu acordat postului public german de radiodifuziune ARD², J. Stoltenberg a respins afirmațiile conform cărora Rusia ar ataca un membru al Alianței dacă va câștiga războiul din Ucraina. "Nu percepem în prezent o amenințare militară împotriva unui stat aliat NATO în viitorul apropiat", a spus el, menționând că NATO a fost "consolidată semnificativ" în ultimii ani și toate statele membre au investit "în mod semnificativ" în propria apărare. NATO s-a adaptat la noua realitate rezultată din anexarea ilegală a Crimeei de către Rusia, în 2014, recunoscând și adaptându-se la circumstanțele schimbate, a mai spus el. J. Stoltenberg a subliniat că se așteaptă ca Germania și toți membrii NATO să își modernizeze forțele armate și să le echipeze în consecință, menționând că Germania este în prezent membrul cu cele mai mari cheltuieli de apărare după SUA și Marea Britanie. J. Stoltenberg a evidențiat contribuția Germaniei la apărarea colectivă a NATO și a îndemnat atât Germania, cât și alți parteneri să își intensifice eforturile pentru a construi o apărare de încredere pentru viitor.

Evaluând potențialul impact asupra NATO în cazul în care fostul președinte american, Donald Trump, ar fi reales, J. Stoltenberg și-a exprimat încrederea că SUA vor rămâne un aliat de încredere și loial pentru NATO din diverse motive care se aliniază intereselor sale de securitate. În ceea ce privește criticile anterioare ale lui D. Trump, privind faptul că statele membre nu cheltuiesc suficient pentru NATO, el a clarificat că este mai degrabă o critică a cheltuielilor insuficiente ale aliaților NATO, subliniind că, odată cu creșterea cheltuielilor și a unității, NATO va rămâne în siguranță. J. Stoltenberg a subliniat, de asemenea, că membrii NATO reprezintă 50% din puterea economică și militară a lumii, făcând Alianța esențială pentru SUA și se așteaptă ca aceștia să rămână parteneri de încredere atâta timp cât stau și acționează împreună.

Deci, după cum se poate observa, factorii politici și experții militari și cei în securitate națională discută acum serios despre posibila necesitate a unui factor de descurajare nuclear european. De exemplu, fostul ministru german de externe, Joschka Fischer, într-un interviu acordat săptămânalului Die Zeit, în decembrie 2023, a susținut ideea unei descurajări nucleare europene. În 1975, guvernul vest-german a declarat că ratificarea de către aceasta a aderării Republicii Federale la Tratatul de neproliferare nucleară nu ar împiedica formarea și consolidarea unui eventual sistem de descurajare nucleară în cadrul Uniunii Europene (UE).

Problema descurajării nucleare europene se amestecă, de asemenea, cu întrebarea conexasă a rolului acestui tip de arme, și anume dacă este cazul, pentru așa-numitelor arme nucleare "tactice" în NATO. Există mai multe argumente politice și militare în favoarea acestei propuneri.

¹*Veridica* este o publicație specializată în monitorizarea, analiza și demontarea campaniilor de fake news, dezinformare și manipulare din Europa Centrală și de Est, într-un context geopolitic tot mai fluid. Proiectul a fost lansat în contextul crizei sanitare și infodemiei, este asumat de asociația Alianța Internațională a Jurnaliștilor Români și realizat împreună cu jurnaliști, experți și cercetători din Europa Centrală și de Est, cu susținerea unor organizații neguvernamentale și reprezentanțe diplomatice de la București și implicarea socială a companiilor care au ales să le fie parteneri. Obiectivele lor sunt creșterea gradului de conștientizare și înțelegere a fenomenului, a rezilienței societății, precum și promovarea valorilor democratice.

²ARD este o organizație comună a radiodifuziunii de serviciu public regional din Germania. A fost fondată în 1950, în Germania de Vest, pentru a reprezenta interesele comune ale noilor servicii de radiodifuziune postbelice, descentralizate, în special introducerea unei rețele comune de televiziune. ARD are un buget de 6,9 miliarde EUR, 22.612 de angajați și este cea mai mare rețea publică de radiodifuziune din lume. Bugetul provine în primul rând dintr-o taxă de licență obligatorie pe care fiecare gospodărie, companie și instituție publică, indiferent de proprietatea televiziunii, sunt obligate prin lege să o plătească. Pentru o gospodărie obișnuită, taxa este în prezent de 18,36 EUR pe lună (conform 2023). Gospodăriile care trăiesc din asistență socială sunt scutite de taxă. Taxele nu sunt colectate direct de ARD, ci de Beitragsservice (cunoscut anterior ca Gebühreninzugszentrale GEZ), o organizație comună a radiodifuziunilor membre ARD, al doilea post public TV ZDF și Deutschlandradio.

Acum, odată cu ascensiunea fostului președinte Donald J. Trump, care în trecut a promis că va părăsi NATO și recent a amenințat că nu va veni niciodată în ajutorul aliaților săi din cadrul Alianței, preocupările cresc în rândul națiunilor europene că V. Putin ar putea invada și o țară membră a NATO în următorul deceniu și că Europa ar putea fi nevoită să înfrunte forțele ruse fără sprijinul SUA. Acest lucru s-ar putea întâmpla în doar cinci ani de la încheierea războiului din Ucraina, potrivit unor oficiali și experți care cred că ar fi suficient timp pentru ca Moscova să-și reconstruiască și să-și redoteze armata. ”Întotdeauna am bănuț că aceasta este singura amenințare existențială pe care o avem”, a spus generalul maior Veiko-Vello Palm, comandantul principalei divizii de luptă terestră a Armatei Estoniei, când a făcut referire la o posibilă invazie rusă.

Dar iată că, la fel cum V. Putin a minimizat cu doi ani în urmă avertismentele administrației J. Biden că Rusia plănuia să invadeze Ucraina, iar Moscova a respins îngrijorările că Rusia intenționează să atace NATO, și șeful Serviciului de Informații Externe al Rusiei, Serghei Naryshkin, a declarat, în ianuarie 2024, într-un interviu al său acordat agenției de știri de stat RIA Novosti, că aceste informații fac parte dintr-o campanie de dezinformare occidentală pentru a stârni nemulțumirea împotriva Rusiei.

Cu toate acestea, nu trebuie omis faptul că îngrijorarea Europei a fost alimentată și mai mult în ultimele luni de militarizarea intensă a economiei ruse și de creșterile uriașe ale cheltuielilor destinate pentru armată și industria militară, în timp ce, în același timp, unii republicani din Congresul american caută să limiteze ajutorul american pentru Ucraina. ”Dacă cineva crede că este vorba doar despre Ucraina, se înșală amarnic”, a avertizat președintele Ucrainei, Volodymyr Zelensky, la Forumul Economic Mondial din ianuarie 2024. ”Posibilele direcții și chiar o cronologie a unei noi agresiuni ruse dincolo de Ucraina devin din ce în ce mai evidente.” NATO susține că este pregătită să apere granițele tuturor celor 32 de state membre care, împreună, au crescut cheltuielile naționale pentru apărare cu aproximativ 190 de miliarde de dolari, din 2014, când Rusia a invadat pentru prima dată Ucraina. Dar acesta a fost începutul reconstrucției a ceea ce devenise o rețea militară insuficientă în întreaga Europă în deceniile care au urmat sfârșitului Războiului Rece, un proces care ar putea dura ani, așa cum spun și analiștii la nivel internațional.

Încă din 2006, îngrijorați că nu sunt pregătiți pentru conflict, înalții oficiali ai apărării din fiecare țară NATO au convenit să cheltuiască cel puțin 2% din PIB-ul anual pentru armatele lor. Dar nu a fost o cerință, iar când cheltuielile militare au atins un punct scăzut în 2014, doar trei dintre cele 28 de țări membre ale NATO de la acea vreme au îndeplinit criteriul de referință. Până anul trecut, doar 11 țări au atins pragul de 2%, deși un diplomat occidental a declarat în luna ianuarie că aproximativ 20 de state membre se așteaptă să-l îndeplinească în 2024.

Alianța își va testa gradul de pregătire în cadrul unui exercițiu militar de amploare de o lună – inclusiv 90.000 de militari – care a început ianuarie, în ceea ce oficialii consideră ca fiind cel mai mare exercițiu pe care NATO l-a organizat de la sfârșitul Războiului Rece, fiind de fapt un test al modului în care forțele NATO ar răspunde la o invazie rusă. ”Nu spun că va merge prost mâine, dar trebuie să realizăm că nu este un lucru dat că suntem în pace”, a declarat pentru mass-media adm. Rob Bauer, din Olanda, președintele Comitetului Militar al NATO, în 18 ianuarie. Remarcând planurile NATO de a răspunde la cele două amenințări principale ale sale, el a adăugat: ”De aceea ne pregătim pentru un conflict cu Rusia”.

Concluzionând putem aprecia că, actuala situație de securitate care a devenit precară pentru întreaga lume a condus la confirmarea totală a importanței NATO pentru întreaga comunitate mondială. Iată că și Suedia a fost acceptată și s-a alăturat oficial NATO, după aderarea Finlandei anul trecut, deoarece ambele țări au renunțat strategia de nealinieri militară din cauza efectelor generate de politica de agresiune a Rusiei. Și chiar dacă a descris și el agitația ca fiind ”exagerată”, prim-ministrul Suediei, Ulf Kristersson, a precizat că Rusia rămâne o amenințare de top. ”Nu există nimic care să sugereze că războiul este la ușă acum, dar este clar că riscul de război a crescut semnificativ”, a subliniat U. Kristersson într-un interviu pentru Sveriges Radio.

Guvernului Estoniei nu a scăpat scoată în evidență că suprafața teritorială pe care Rusia a ocupat-o în primele zile ale invaziei în Ucraina, din februarie 2022 – înainte de a fi împinsă înapoi pe linia frontului actual în estul Ucrainei – este aproximativ de dimensiunea teritoriilor statelor baltice.

”Ambiția lor este să-și refacă puterea”, a spus col. Mati Tikerpuu, comandantul Brigăzii a 2-a de Infanterie a Estoniei, care are sediul la aproximativ 30 de kilometri de granița cu Rusia. ”Nu credem că această întrebare face referire la dacă Rusia va încerca sau nu să invadeze”, a spus colonelul M. Tikerpuu la comandamentul său de la baza militară Taara, pentru mulți estonieni, el subliniind: ”Întrebare este doar: de când?”

4. AFRICA

Politicia angoleză: un interviu exclusiv cu

Eduardo J. Chingunji

Juri FFERRARIO (San Marino)

În timp ce scriu acest articol, simt cum voi stârni interesul cititorilor. Vizavi de mine stă **Eduardo J. Chingunji**, un bărbat al cărui nume rezonază pe coridoarele istoriei Angolei ca un ritm constant de toabă. În acest interviu exclusiv, am privilegiul de a dezlega enigma politicii angoleze cu o personalitate a cărei descendență se împletește modelul luptătorului pentru independență a națiunii. Eduardo, un fost ministru și descendent al influentei dinastii Chingunji, oferă o perspectivă asupra unei lumi în care moștenirea, puterea și progresul converg.

Haideți cu mine, **Juri Ferrario**, în timp ce pornim într-o călătorie prin trecutul, prezentul și viitorul Angolei, ghidați de una dintre cele mai eminente voci ale sale.

- **În cartea ta monumentală care abordează istoria familiei Chingunji, ai dezgropat o comoară, povești care prezintă nu doar moștenirea familiei tale, ci și lupta Angolei pentru independență. Ați putea să împărtășiți cititorilor noștri o privire asupra originilor familiei dumneavoastră și a contribuțiilor sale semnificative, nu numai până la alegerile multipartite, din 1992, ci și în navigarea peisajului post-independență și în modelarea politicii contemporane din Angola?**

EC: Într-adevăr, familia mea (familia Chingunji), a fost unul dintre pilonii luptei pentru independență. Este o familie care are sânge regal african cu strămoși ai regilor și fondatorilor Bié, care este acum o provincie în platoul central al Angola.

Unul dintre strămoșii și regii noștri a fost cel care a facilitat practic acceptarea religiei creștine în Bié și a fost primul care s-a convertit și chiar a lăsat câteva dintre soțiile sale ca exemplu de acceptare a creștinismului în regiunea sa. Aici vorbim despre misionarii protestanți evanghelici americani.

Bunicul meu este poate cea mai mare referință pentru familia noastră în secolul al XX-lea, deoarece a fost cel mai educat al erei sale, un aliat apropiat al misionarilor americani și canadieni, în special doctorul, Walter Strangway, și soția sa, Alice Strangway, care au fost pionierii canadieni ai tratamentului leprei la Spitalul Misionar Chissamba din Bié. Bunicul meu, Eduardo Jonatão Chingunji, care este și numele meu, a fost un mare profesor. Și-a fondat propria școală, care a fost încorporată în Misiunea Evanghelică Chris Samba. El a fost, de asemenea, un mare orator, cu o misiune, nu doar un reprezentant al lui Dumnezeu în cadrul bisericii. El a fost un predicator, dar nu un pastor. A considerat educația ca fiind cel mai mare instrument pe care putea să-l ofere populației de culoare pentru a lupta împotriva colonialismului, a opresiunii și a discriminării.

Sursa: <https://en.wikipedia.org/wiki/Angola>

A devenit un admirator al lui Martin Luther King și chiar a crezut că afro-americanii vor fi cheia eliberării Africii.

În Angola, a fost dornic să lupte pentru egalitate prin mijloace non-violente.

Cu toate acestea, în cele din urmă a acceptat că lupta armată a fost complementară pentru a ajuta la eliberarea Angolei. Prin urmare, el a creat fundația pentru cea de-a treia mișcare de eliberare a Angolei, unde fiul său cel mare a fost și fondator și șef de stat major al mișcării, numită în cele din urmă UNITA.

Sub conducerea bunicilor mei a crescut numărul celulelor clandestine din zonele urbane care sprijineau UNITA. Urmașii erau luptători de gherilă celebri, astfel că, în cele din urmă întreaga familie din zonele urbane

și din Bié, a fost întemnițată în 1969 ca lideri ai activităților subversive împotriva guvernului colonial. Bunicul meu, considerat un lider periculos al activităților de subversiune urbană, a fost detașat pe insula Cabo Verde, în timp ce restul familiei conduse de bunica Violeta Jamba Chingunji, a fost ținută prizonieră în sudul Angolei, în orașul Moçâmedes. Întemnițarea lui Chingunji a durat până în 1974 după prăbușirea guvernului colonial prin celebra revoluție din 25 aprilie din Portugalia.

Prin urmare, cartea pe care am scris-o a fost despre originile familiei noastre și despre rolurile lor în societate până la venirea alegerilor multipartide din 1992.

Tatăl meu a fost primul șef de cabinet al UNITA de la înființare în 1966 până la moartea sa prematură, în ianuarie 1974.

După independență, a avut loc conflictul civil între UNITA și MPLA care a durat până în 2002.

Fratele tatălui meu, Tito Chingunji, a fost arhitectul UNITA și al soluției negociate de a pune capăt războiului civil și de a introduce alegeri multipartide în 1992. El a fost arhitectul sprijinului occidental, în special american. Cu toate acestea, la fel ca bunicii mei, tatăl și unchii mei, Tito Chingunji a devenit prea popular în UNITA ca mare lider. A ajuns să fie respectat la nivel internațional astfel că, fostul lider al UNITA, Jonas Savimbi, a hotărât în 1991 eliminarea lui Tito Chingunji și a întregii familii Chingunji, inclusiv bebeluși și femei, pentru a elimina pentru totdeauna amenințarea noastră la adresa ambițiilor personale de conducere pentru Angola.

L-am sfidat pe Savimbi la 22 de ani și am devenit cel mai puternic critic și adversar al lui până când a fost ucis în 2002, ceea ce a adus și sfârșitul războiului.

Din 1988, la 22 de ani, am devenit un politician independent. Convingerea mea că Africa are nevoie de noi conduceri și partide politice a fost motivul meu pentru a crea un mic partid care a fost legalizat chiar înainte de alegeri în timpul campaniei. Am realizat multe, dar ne-am dorit vizibilitate pentru ca în 2007 să candidăm, după cinci ani de existență.

- **Implicarea dumneavoastră în politica angoleză a durat decenii, de la mandatul dumneavoastră ca ministru până la recenta dumneavoastră candidatură prezidențială la ultimele alegeri. Cum percepeți evoluția politicii angoleze, ținând cont de experiențele dumneavoastră din primele etape ale carierei, până în prezent?**

EC: Ca ministru, a fost prima mea experiență în serviciul guvernamental, după ce am venit de la Washington DC, unde aveam un birou care reprezenta membrii UNITA care erau împotriva războiului pe care Savimbi l-a purtat după ce a pierdut alegerile din 1992.

Am fost la Washington DC pentru a face lobby pentru sprijinul american pentru tânăra democrație și pentru a mă abține de la a sprijini războiul ilegal împotriva noii democrații multipartide.

Trebuia să lucrez la dezvoltarea infrastructurii după război, dar în încercarea de a unifica fracțiunile UNITA într-una singură, am fost invitat să ajut partidul modernist în fața noilor provocări și să aduc din nou

Sursa: Eduardo J. Chingunji

valoare familiei noastre. Prin urmare, remanierea membrilor UNITA în Guvernul Reconcilierii și Unității Naționale, m-a văzut numit în funcția de ministru al Ospitalității și Turismului. A fost un sector pe care l-am iubit și pe care mi-am dorit să aduc o nouă dezvoltare a infrastructurii turismului pentru a face din Angola o destinație mondială, precum și cea mai bună destinație internă pentru angolezi.

Am lăsat o amprentă ca pionier pe partea angoleză a zonei de turism transfrontalier a cinci națiuni din regiunea SADC, care include Zambia, Namibia, Botswana, Zimbabwe și Angola. Proiectul se numește Okavango-Zamvezi sau KAZA.

În timpul conducerii mele, deși am fost cel mai tânăr ministru și prima dată în serviciul public, am fost cel mai bun ministru al UNITA, iar turismul a devenit o forță de luat în seamă pentru dezvoltarea viitoare a Angolei.

Astăzi, proiectul Okavango este reînnoit, referință pentru ecoturism și dezvoltare durabilă. De când am plecat în 2008 după dispariția Guvernului de unitate națională, nimic nu s-a mișcat.

Activitatea în guvern m-a învățat lucruri minunate, mai ales să văd punctele slabe și să știu ce să fac dacă într-o zi aş putea conduce guvernul.

Am călătorit prin Africa și am văzut ce împiedică dezvoltarea. A fost o experiență benefică. Am văzut cum birocrăția împiedică dezvoltarea în special în Angola.

Din călătoriile prin lume, știu cum putem deveni o națiune mare și chiar mai bună decât mulți. Acest lucru mi-a crescut convingerea că avem nevoie de noi lideri de nouă generație și de educație pentru a forma o conducere și o guvernare eficientă.

Sursa: Eduardo J. Chingunji,

• **Cum percepeți peisajul geopolitic actual din Angola și care vedeți ca fiind provocările principale cu care se confruntă națiunea?**

EC: Situația geopolitică actuală a Angola este interesantă. Pe de o parte, avem un nou președinte al MPLA care a guvernat de la independența din 1975. Noul lider al MPLA a preluat conducerea în 2017, de la regretatul președinte veteran Jose Eduardo dos Santos.

João Lourenço, noul lider, se află acum la al doilea și ultimul mandat, care se încheie în 2027. A venit în plină criză a petrolului și a datoriilor uriașe ale Angola, la care s-a adăugat perioada pandemiei de COVID-19. Cu toate acestea, misiunea lui era lupta împotriva corupției și promitea prosperitate. Acum, țara s-a adâncit în criza socială și economică. Datoriile uriașe pe care le-a moștenit și haosul economic s-au înrăutățit cu adevărat. Corupția și cei mai mari oameni care au luat miliarde din bani publici, continuă să fie liberi sau fugari în justiție. Preșurile din 2017 au crescut de peste 10 ori. Cea mai mare parte a infrastructurii este în curs de reconstrucție. Condițiile de locuit sunt de coșmar.

Angola nu trebuie doar să reconstruiască cea mai mare parte a autostrăzilor și drumurilor, ci trebuie și să dezvolte infrastructura de apă și electricitate pentru a stimula accesul la producția locală de produse agricole, pentru a crea locuri de muncă și pentru a îmbunătăți condițiile socio-economice ale majorității.

De asemenea, trebuie să introducem legi care să reducă în continuare drastic birocrăția și alte aspecte dăunătoare dezvoltării.

• **Cum percepeți poziția Angolei în regiunea Africii de Sud și care relații diplomatice considerați cele mai importante pentru țară?**

EC: Rolul Angolei în regiunea SADC a fost de promotor al păcii și reconcilierii naționale, în principal pentru că a fost ceva ce majoritatea țărilor nu pot realiza astăzi.

Influența și politica pentru pace și reconciliere s-au extins în afara granițelor Angolei, regiunilor SADC

și influențează organizația țărilor din Africa de Est, inclusiv Africa de Vest. De aici, motivul pentru care președintele nostru a câștigat recunoașterea ca promotor al păcii.

Rolul respectat al Angolei ca jucător mondial, a câștigat, de asemenea, laude diplomatice din partea Americii. Campania de atragere a investițiilor în Angola i-a adus și pe americani pe Coridorul internațional Lobito.

Cu siguranță merităm laudele pentru realizările noastre politice, dar din punct de vedere economic stăm prost, în ciuda petrolului și a diamantelor.

Sursa: Eduardo J. Chingunji

- **Pe baza experienței dumneavoastră politice extinse, care vedeți că sunt obiectivele principale ale guvernului angolez în domeniul geopoliticii globale, în special în ceea ce privește puterile emergente precum China și India?**

EC: Prioritatea guvernului trebuie să fie construirea infrastructurii critice. Trebuie să avem apă curată accesibilă tuturor, inclusiv zonelor îndepărtate. Trebuie să transportăm energie electrică în toate colțurile țării.

Trebuie să avem o relație echilibrată cu America, China, Rusia și India. Până acum balanța pare să funcționeze, mai ales fondurile americane de dezvoltare. China este cel mai mare creditor al nostru, dar majoritatea drumurilor și autostrăzilor construite de companiile chineze s-au prăbușit.

Trebuie să eliminăm acest neajuns.

Trebuie să construim o clasă de mijloc solidă și locuințe la prețuri accesibile.

- **Ce părere aveți despre angajamentul Angola cu organizații internaționale precum ONU și Uniunea Africană, în ceea ce privește urmărirea obiectivelor naționale și regionale?**

EC: Nu sunt un fan al ONU și al Uniunii Africane. În cazul nostru, războiul nostru s-a încheiat ca urmare a stabilirii unui curs de acțiune propriu. Înainte de acesta, inițiativele slabe ale ONU au prelungit și au agravat războiul.

În ceea ce privește Uniunea Africană, aceasta a eșuat de multe ori. Pentru mine este pur și simplu un club. UA a acceptat în repetate rânduri subversia democrației. A permis președintelui să schimbe constituțiile, în special să prelungească șederea la putere. De multe ori nu a reușit să pună capăt conflictelor. Nu a reușit să intervină și să ajute la crize și calamități. A permis puterilor mondiale să exploateze și să creeze sau să promoveze haosul și mizeria pe continent. Nu a reușit să forțeze ONU să-și schimbe formatul care este dăunător africanilor, dezvoltării și progresului continentului și a populației.

La ONU, Consiliul de Securitate continuă să ignore importanța Africii.

- **Având în vedere schimbările recente în geopolitica globală, cum vă imaginați rolul viitor al Angolei pe scena internațională și ce oportunități sau provocări anticipați pentru țară?**

EC: Rolul viitor al Angolei trebuie să fie ca o putere africană și în special în cadrul SADC. Resursele noastre nu trebuie doar să transforme viețile populației noastre, ci și să impună respectul lumii care are nevoie de resursele noastre și, uneori, să forțeze egalitatea și reciprocitatea. Secolul XXI necesită multe produse pe care le are Angola. Materiale primare și minerale rare pe care le avem din abundență. Acest lucru trebuie folosit pentru a câștiga respectul nostru, dar și investiții în îmbunătățirea nivelului de trai în țară. De asemenea, trebuie să investim în consolidarea statului nostru. Lumea nouă respectă doar națiunile puternice. Prin urmare, pe plan intern avem nevoie de instituții guvernamentale puternice, granițe puternice și stabilitate politică.

Angola poate contribui la conducerea renașterii dezvoltării africane, care este de mult așteptată. Acest lucru este posibil cu noua generație și gândire.

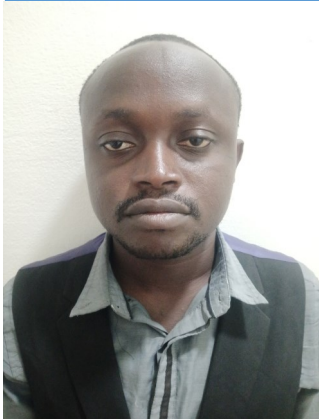
Văd următoarele alegeri din 2027 ca cea mai mare oportunitate de la independență încoace, de a corecta greșelile și de a aduce în joc noi politicieni serioși care pot transforma Angola, astfel încât să putem fi la fel de buni sau mai buni decât țările Tigru și noile țări invidiate din Orientul Mijlociu.

Bogăția naturală și clima, precum și vremea favorabilă, inclusiv o nouă generație de cetățeni responsabili, sunt propice pentru a ne face viitorul pentru fața bună a Africii și pentru a elimina mizeria, bolile, corupția, războaiele etc.

În concluzie, intuițiile lui Eduardo J. Chingunji oferă o înțelegere profundă a istoriei bogate a Angolei, a peisajului politic complex și a viitorului promițător. De la moștenirea dinastiei Chingunji la provocările și oportunitățile geopoliticii contemporane, călătoria Angolei reflectă o națiune pregătită pentru transformare. Pe măsură ce țara parcurge un traseu internațional, ghidată de un lider vizionar și un angajament pentru progres, Angola se află în pragul unei noi ere - un simbol al speranței pentru Africa și lume.

Cu hotărâre, reziliență și o dăruire fermă pentru excelență, Angola este pregătită să își împlinească potențialul și să devină un exemplu strălucitor de prosperitate, pace și dezvoltare pe scena mondială.

4. AFRICA

Conferința privind Schimbările Climatice (COP28) Nevoile Africii - provocări și oportunități

Oluwasogo Joseph DAIRO (Nigeria)

Cea de-a 28-a reuniune a Conferinței privind Schimbările Climatice (COP28) s-a organizat pe fundalul escaladării crizelor climatice, a conștientizării globale și a nevoii urgente de acțiune. Cu participarea activă a Nigeriei și a altor națiuni africane, COP28 a reprezentat o platformă esențială pentru Africa care i-a oferit oportunitatea de a face publice perspectivele, provocările și aspirațiile în confruntarea cu amenințarea existențială a schimbărilor climatice.

Înțelegerea COP28

COP28, desfășurată la Dubai, în Emiratele Arabe Unite, a reprezentat un punct cheie al agendei climatice globale, ca urmare a angajamentelor emblematice ale Acordului de la Paris. Acesta a oferit națiunilor un forum pentru a evalua progresul, a negocia soluții și a mobiliza resurse pentru combaterea schimbărilor climatice.

Poziția Africii cu privire la schimbările climatice

Angajamentul Africii față de schimbările climatice are mai multe fațete, modelat de vulnerabilitatea sa la riscurile climatice, dependența de resursele naturale și provocările socio-economice. În timp ce națiunile africane recunosc nevoia acțiunilor climatice, există un spectru de perspective pe continent cu privire la

Sursa: <https://voceabasarabiei.md/ministrul-energiei-a-plecat-in-dubai-parlicov-participa-la-conferinta-onu-pentru-schimbari-climatice/>

severitatea crizei și cele mai eficiente strategii de răspuns.

Daune și pierderi

Un rezultat semnificativ al COP28 a fost operaționalizarea Fondului pentru pierderi și daune, menit să ajute țările vulnerabile din punct de vedere climatic în abordarea impactului socio-economic al dezastrelor induse de climă. Pentru Africa, acesta reprezintă un mecanism esențial pentru accesarea sprijinului financiar și construirea rezistenței în fața escaladării riscurilor climatice.

Provocări și controverse

În ciuda progreselor, poziția Africii cu privire la schimbările climatice nu este lipsită de provocări și controverse. În unele segmente ale societății africane există scepticism cu privire la severitatea schimbărilor climatice și la eficacitatea soluțiilor propuse. În plus, persistă preocupări cu privire la suficiența angajamentelor financiare din țările cu venituri mari și la prioritizarea justiției climatice în negocierile globale.

Perspectiva justiției climatice a Africii

În centrul narațiunii climatice din Africa se află principiul justiției climatice, care evidențiază impactul disproporționat al schimbărilor climatice asupra populațiilor vulnerabile și imperativul moral al soluțiilor echitabile. Liderii și susținătorii africani pledează pentru o mai mare recunoaștere a contribuțiilor istorice ale Africii la schimbările climatice și nevoia de solidaritate și sprijin din partea comunității internaționale.

Mobilizarea și Leadershipul tinerilor

Tinerii africani joacă un rol vital în modelarea agendei climatice a continentului. Inițiativele tinerilor se concentrează pe creșterea gradului de conștientizare, promovarea practicilor durabile și responsabilizarea guvernelor și corporațiilor pentru politicile și acțiunile lor de mediu.

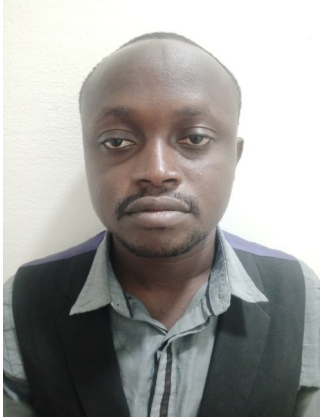
Progres

După cum s-a concluzionat la COP28, Africa se află într-un moment critic în călătoria sa privind schimbările climatice, pregătită să facă față provocărilor schimbărilor climatice, dezvoltării durabile și transformării socio-economice. Națiunile africane trebuie să acorde prioritate rezilienței la schimbările climatice, energiei regenerabilă și conservării mediului în agendele lor politice, susținând totodată reforme sistemice în guvernanta climatică globală.

Concluzie

COP28 reprezintă un moment cheie în angajamentul Africii în agenda climatică globală, marcată atât de progrese, cât și de provocări. Pe măsură ce continentul navighează complexitatea schimbărilor climatice, trebuie să-și valorifice punctele forte unice, să-și mobilizeze populația tânără și să-și afirme vocea în negocierile globale. Acordând prioritate justiției climatice, durabilității și rezilienței, Africa este un simbol de speranță și model de leadership în efortul colectiv de a aborda provocarea definitorie a timpului nostru: *schimbările climatice*.

4. AFRICA

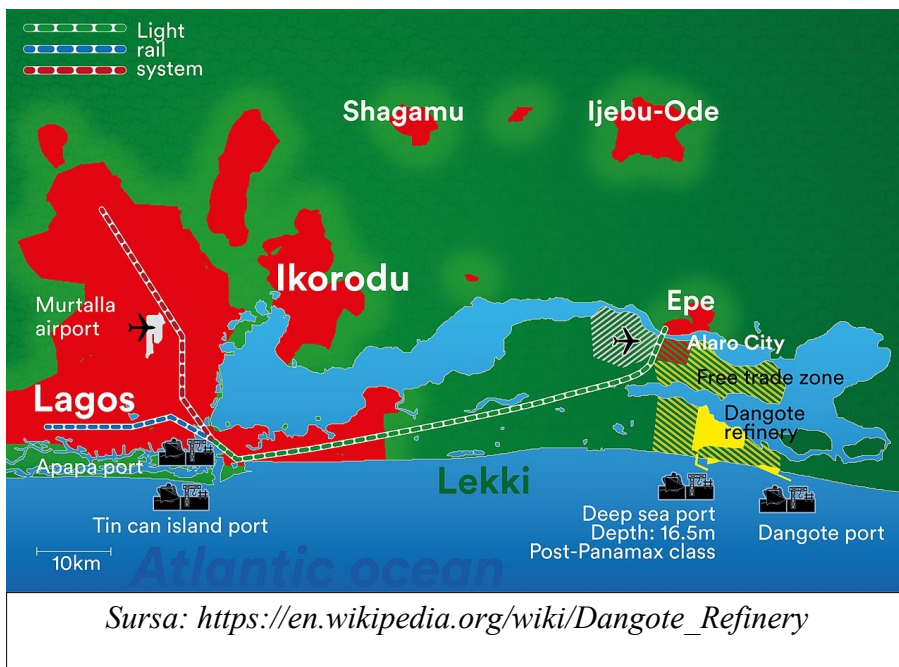
Implicațiile geostrategice ale rafinăriei Dangote: transformarea Nigeriei și modelarea dinamicii energetice globale

Oluwasogo Joseph DAIRO (Nigeria)

Demararea procesului de operaționalizare a Rafinăriei Dangote, cea mai mare rafinărie cu un singur tren din Africa, anunță o schimbare semnificativă în peisajul energetic global, cu implicații geostrategice de anvergură pentru Nigeria, Africa și economia globală. Pe măsură ce rafinăria se pregătește să răspundă cererii interne a Nigeriei de produse petroliere rafinate și să exporte potențial excedent în alte țări, impactul său se extinde dincolo de domeniul energetic pentru a cuprinde considerații economice, geopolitice și de integrare regională.

Reziliența economică și securitatea energetică în Nigeria

Nigeria, o mare națiune producătoare de petrol, s-a confruntat istoric cu paradoxul resurselor abundente de țiței și al capacității inadecvate de rafinare, ceea ce duce la o dependență puternică de importurile de combustibil și de subvenții. Operaționalizarea rafinăriei Dangote este esențială, o provocare determinând reducerea semnificativă a dependenței Nigeriei de importurile de petrol, economisind miliarde de dolari în facturi de import și susținând balanța de plăți a țării. Acest demers către autosuficiența energetică are potențialul de a spori rezistența economică a Nigeriei, de a-și consolida rezervele valutare și de a atenua impactul fluctuațiilor globale ale prețului petrolului.

Diversificarea surselor de venituri și a exporturilor de petrol cu valoare adăugată

Capacitatea rafinăriei de a procesa diferite surse de țiței african, pe lângă aprovizionarea de la furnizori îndepărtați, precum Statele Unite și Arabia Saudită, semnifică o diversificare strategică a surselor de materii prime. Această diversificare nu numai că sporește reziliența lanțului de aprovizionare, dar crește și valoarea adăugată a exporturilor de petrol ale Nigeriei, reducând expunerea acestuia la întreruperile producției regionale și la tensiunile geopolitice. Prin crearea unei noi piețe interne pentru petrolul brut din Nigeria și extinderea potențialului său de export, rafinăria Dangote contribuie la diversificarea surselor de venituri și la reducerea

vulnerabilității economice a Nigeriei la volatilitatea pieței petroliere.

Leadership regional și integrare în Africa

Dincolo de granițele Nigeriei, rafinăria Dangote își are un rol esențial în modelarea dinamicii energetice a Africii și a eforturilor de integrare regională. Fiind cea mai mare fabrică de rafinare a petrolului din Africa, aceasta este gata să devină un furnizor major de produse petroliere rafinate pentru alte țări africane, aliniindu-se cu obiectivele Zonei de liber schimb continental african (AfCFTA). Prin facilitarea comerțului și integrării intra-africane, rafinăria nu numai că încurajează cooperarea economică, dar întărește și rolul de lider regional al Nigeriei, poziționând țara ca un jucător cheie în promovarea securității și cooperării energetice continentale.

Piețe globale de energie și competitivitate

Schimbarea strategică a rafinăriei către importul de țiței non-nigerian, evidențiată de recenta achiziție a 2 milioane de barili de WTI Midland din SUA, îi accentuează capacitatea de adaptare și competitivitatea pe piața globală a energiei. Această mișcare marchează creșterea competitivității barililor americani și reflectă dinamica evolutivă a cererii și ofertei globale de petrol. Capacitatea rafinăriei de a "jongla" cu diverse strategii de aprovizionare cu țiței și de reziliență a lanțului de aprovizionare o poziționează ca un jucător important în modelarea modelelor globale de comerț cu energie și a dinamicii pieței.

Provocări și oportunități

În timp ce operaționalizarea rafinăriei Dangote prezintă perspective promițătoare, ea presupune și provocări, inclusiv nevoia de a asigura surse fiabile de țiței, de a naviga în dinamica pieței și de a asigura eficiența operațională. Abordarea acestor provocări va necesita investiții susținute în infrastructură, tehnologie și capital uman, precum și un angajament proactiv cu părțile interesate globale din domeniul energiei.

Perspective

Pe măsură ce rafinăria Dangote continuă să-și intensifice producția până la capacitatea sa maximă de 650.000 de barili pe zi, implicațiile sale strategice vor fi mai ample, modelând sectorul energetic al Nigeriei, eforturile de integrare regională a Africii și piețele globale de energie. Monitorizarea progresului rafinăriei și a impactului acestuia asupra dinamicii energetice a Nigeriei va fi esențială pentru înțelegerea implicațiilor sale mai largi pentru stabilitatea regională și comerțul global de energie.

În concluzie, operaționalizarea rafinăriei Dangote reprezintă o etapă decisivă, cu implicații geostrategice profunde pentru Nigeria, Africa și economia globală. Prin consolidarea rezistenței economice a Nigeriei, îmbunătățirea integrării regionale și contribuția la competitivitatea energetică globală, rafinăria reprezintă un catalizator al schimbării pozitive în peisajul energetic, evidențiind semnificația sa ca actor cheie în modelarea viitorului energiei în Africa și nu numai.

4. AFRICA

Complexitățile competiției strategice în Sahel: perspective și recomandări pentru România

Oluwasogo Joseph DAIRO (Nigeria)

Înțelegerea peisajului geopolitic al Sahelului

Regiunea Sahel, caracterizată prin întinderea sa vastă aridă, varietate etnică și culturală, a devenit punctul central al competiției strategice între actorii regionali și globali. Convergența amenințărilor de securitate, a provocărilor guvernărilor și a vulnerabilităților socio-economice a creat un mediu volatil care necesită o navigare atentă și un angajament strategic.

Dinamica actuală și provocări

Sahelul se confruntă cu o multitudine de provocări, inclusiv terorism, insurgență, crimă organizată, guvernare slabă și degradarea mediului. Aceste provocări sunt augmentate de nemulțumirile istorice, disparitățile socio-economice și intervențiile externe, complicând și mai mult eforturile de a obține stabilitate și prosperitate în regiune.

Actorii cheie și strategiile lor

Mai mulți actori cheie luptă pentru influența în Sahel, fiecare urmărind strategii distincte pentru a-și promova interesele:

- *China*: Angajamentul Chinei în Sahel este determinat în primul rând de interesele sale economice, în special de Inițiativa Belt and Road (BRI). Prin proiecte de dezvoltare a infrastructurii, investiții în resurse naturale și acorduri comerciale, China încearcă să-și extindă influența și accesul la piețele cheie din Africa.
- *Rusia*: Implicarea Rusiei în Sahel este motivată de considerente strategice, inclusiv contracararea influenței occidentale, investițiile în resurse naturale, implicarea în securitate și extinderea amprentei geopolitice.
- *SUA și puterile europene*: SUA și puterile europene, în special Franța, exercită în mod obisnuit o influență semnificativă în Sahel. Eforturile lor de a aborda provocările de securitate, de a promova buna guvernare și de a stimula dezvoltarea economică s-au confruntat cu obstacole, inclusiv insecuritate permanentă și instabilitate politică.

Sursa: <https://www.digi24.ro/stiri/externe/cum-s-au-dezvoltat-retelele-teroriste-in-sahel-ucid-si-rapesc-liderii-comunitatilor-locale-1698205>

Recomandări strategice pentru România

În lumina provocărilor și oportunităților complexe din Sahel, România poate face o diferență semnificativă prin adoptarea unei abordări cu mai multe fațete care integrează securitatea, dezvoltarea, diplomația și guvernanta:

- *Implicarea strategică*: România ar trebui să acorde prioritate angajamentului strategic cu actorii principali din Sahel, inclusiv organizații regionale, parteneri internaționali și actori locali. Aceasta include participarea la inițiative multilaterale, cum ar fi Strategia Sahel a Uniunii Europene (UE) și Misiunea Multidimensională Integrată de Stabilizare a Națiunilor Unite în Mali (MINUSMA), pentru a-și amplifica impactul și a-i spori legitimitatea.
- *Investiții în dezvoltare*: Recunoscând legăturile dintre securitate, dezvoltare și stabilitate, România ar trebui să acorde prioritate investițiilor în inițiative de dezvoltare durabilă în Sahel. Aceasta include sprijinirea educației, asistenței medicale, a infrastructurii și a oportunităților de trai pentru a aborda cauzele fundamentale ale conflictelor și instabilității.
- *Promovarea bunei guvernări*: corupția, guvernanta slabă și lipsa de responsabilitate sunt factori semnificativi ai instabilității în Sahel. România poate contribui la întărirea instituțiilor de guvernare, la promovarea statului de drept și la promovarea transparenței și a răspunderii în regiune.
- *Îmbunătățirea cooperării în materie de securitate*: cooperarea în materie de securitate rămâne esențială pentru abordarea amenințării persistente a terorismului și a crimei organizate în Sahel. România poate contribui prin pregătire, echipamente și sprijin logistic al forțelor de securitate locale, participând la operațiuni multinaționale de menținere a păcii și împărtășind expertiza în combaterea terorismului și intelligence.
- *Dialogul diplomatic și soluționarea conflictelor*: Angajamentul și dialogul diplomatic sunt esențiale pentru stimularea încrederii, rezolvarea conflictelor și construirea consensului între părțile interesate din Sahel. România își poate valorifica rețelele diplomatice și expertiza în soluționarea conflictelor pentru a facilita dialogul, medierea și procesele de reconciliere.

Concluzie

Regiunea Sahel din Africa prezintă atât provocări, cât și oportunități pentru competiție strategică și implicare. Prin adoptarea unei abordări cuprinzătoare și integrate care abordează cauzele fundamentale ale instabilității, promovează dezvoltarea durabilă, promovează buna guvernare, sporește cooperarea în materie de securitate și se angajează în dialog diplomatic, România poate face o diferență semnificativă în promovarea păcii, stabilității și prosperității în regiunea Sahel în beneficiul poporului său și al comunității internaționale.

5. ORIENTUL MIJLOCIU

Prăbușirea lirei libaneze și colapsul economiei libaneze

Dr. Hussein NABULSI (Liban)

Abstract

Economia și piețele libaneze sunt cel mai bine caracterizate printr-o activitate economică privată și liberală și deschidere către exterior, cu o mobilitate perfectă a capitalului și a forței de muncă, cu un sector bancar mare, de 2,5 ori mai mare decât sectorul său economic și oferind un sprijin important pentru cererea agregată. Sectorul privat contribuie cu aproximativ 75% la cererea agregată, un sector bine diversificat care acoperă totalitatea sectoarelor economice reprezentând un pilon de bază pentru creștere și redresare.

În ultima vreme, Libanul se confruntă cu multe probleme; politice, geografice și economice. Pe lângă aceasta, moneda libaneză este în scădere și își pierde din valoare. Multe cauze au dus la prăbușirea lirei libaneze. Importantă a fost studierea crizelor care au cauzat prăbușirea monedei libaneze și a economiei și pierderea multor produse de bază de pe piață.

Într-adevăr, am studiat influențele datorate relației importante dintre monedă și inflație; manipularea monedei este actul de creștere sau reducere artificială a valorii unei anumite monede față de o altă monedă. Moneda este un mijloc de măsurare a valorii oricărui articol dintr-o țară. Inflația este măsurată de un indice amplu și reflectată în scăderea corespunzătoare a puterii de cumpărare a monedei. Rata anterioară a dobânzii se raportează la inflație. Rata nominală a dobânzii este rata indicată în contractele de împrumut și depozit. Acestea au un efect asupra valorii monedei sub diferite forme.

Aici, vom aborda modul în care aceste crize au afectat sectorul economic și vom prezenta câteva soluții pentru a ieși din această criză.

Cândva cunoscut pentru mâncarea, muzica și cultura sa dinamică, Libanul se află acum în mijlocul celei mai grave crize economice din istoria modernă. Fără soluții, țara se confruntă cu pene de curent, o lipsă de alimente și o inflație lunară. Lira libaneză se alătură unei liste de zeci de monede fiat devalorizate, incluzând bolivarul venezuelean, dolarul din Zimbabwe și peso argentinian.

Libanul se confruntă cu cea mai gravă criză economică din ultimele decenii, caracterizată printr-o devalorizare fără precedent a monedei sale, care a aruncat jumătate din poporul libanez în sărăcie.

Prăbușirea economică, care a dus la concedierea unui număr mare de angajați, a provocat o creștere semnificativă a prețurilor în țara care suferă de maxime istorice ale inflației.

De asemenea, criza de coronavirus care a lovit țara a dus la închiderea tuturor sectoarelor comerciale.

În studiul nostru, vom prezenta amploarea impactului acestei crize asupra sectorului comercial, care a fost foarte afectat de activitatea de import-export din cauza dependenței sale de dolar.

Cuvinte cheie: inflație, curs de schimb, economie, bani, criză, import, export, balanță comercială

Introducere

Istoria economică recentă a Libanului este caracterizată de o creștere moderată și volatilă a PIB-ului. PIB-ul real estimat al Libanului a crescut în medie cu o cotă anuală de 3,1% între 1993 și 2005. După boom-ul reconstrucției de după război (1993-1996), economia libaneză a căzut progresiv într-o capcană de creștere lentă, în timp ce scăderea investițiilor reflectă lipsa profitabilității, oportunităților de afaceri și competitivității externe slabe. În ultimii ani (2001-2004), activitatea economică a revenit, atrasă de factori externi, în special creșterea prețului petrolului, ceea ce a favorizat cererea de bunuri și servicii ale Libanului, transferurile și fluxurile de capital din țările din Golf. Dar reluarea indusă a absorbției interne și a exporturilor a fost însoțită doar moderat de investiții mai mari și, în consecință, potențialul de creștere al Libanului (adică, tendința de creștere pe termen lung determinată de capacitățile de ofertă, odată controlată pentru variațiile pe termen scurt ale cererii) a rămas neschimbată, la aproximativ 3% în termeni reali. În 2005, creșterea a scăzut odată cu evenimentele politice, ilustrând marea vulnerabilitate a Libanului - lipsa de încredere.

1. Lira libaneză

Codul valutar pentru lira libaneză, moneda Libanului, este LBP. La sfârșitul anilor 1930, a înlocuit fosta monedă, lira siriană. Inițial, LBP a fost împărțită în 100 de piaștri, sau qirsh. Aceste unități mai mici nu mai sunt necesare din cauza inflației, iar prețurile locale sunt doar în lire. Moneda se raportează la dolarul american la un curs de 1507,5 lire. Rata în jurul acestei cifre fluctuează ușor. (Mitchell, 2019).

Înainte de Primul Război Mondial, era folosită lira otomană. În 1918, după căderea Imperiului Otoman, moneda folosită a fost lira egipteană. La preluarea controlului asupra Siriei și Libanului, francezii au înlocuit lira egipteană cu o nouă monedă pentru Siria și Liban, lira siriană, care era legată de francul francez la o valoare de 1 liră = 20 de franci.

Libanul și-a emis propriile monede în 1924 și bancnote în 1925. În 1939, moneda libaneză a fost separată oficial de cea a Siriei, deși era încă legată de francul francez și rămânea interschimbabilă cu banii sirieni. În 1941, în urma înfrângerii Franței de către Germania nazistă, moneda se raportata la lira sterlină, la un curs de 8,83 lire libaneze = 1 liră sterlină. O legătură cu francul francez a fost restabilită după război, dar a fost abandonată în 1949.

Înainte de războiul civil libanez, 1 dolar american valora 3 lire libaneze. În timpul războiului civil libanez, valoarea a scăzut rapid până în 1992, când un dolar american valora peste 2.500 de lire libaneze. Ulterior, valoarea a crescut din nou, iar din decembrie 1997 rata lirei libaneze a fost fixată la 1507,5 lire libaneze la 1 USD.

În august 2019, a început presiunea asupra cursului de schimb fix cu dolarul american, creând un curs paralel pe piață. Piața cu două rate este un caz clar de slăbire a rezervelor Băncii Centrale care nu sunt capabile să apere cursul de schimb oficial. Presiunile financiare continue, determinate de datoria suverană nesustenabilă, deficitul comercial ridicat și ieșirile de depozite din cauza pierderii încrederii devin o amenințare, pentru prima dată din 1992.

Începând cu 1 iulie 2020, un dolar american a fost cotelat la peste 9.000 de lire libaneze pe piața neagră din Beirut.

Sursa: <https://www.businessmagazin.ro/galerie-foto/actualitate/dezastru-financiar-liban-moneda-nationala-devalorizata-90-incercarea-21562692>

În ceea ce privește moneda Republicii Libaneze LBP, putem rezuma situația acesteia din timpul războiului civil astfel: LBP s-a depreciat de la 0,33 USD la aproximativ 0,0004 USD. În 1997, LBP a fost fixată la o rată de schimb de USD/LBP 1507,5 sau 0,00066 USD.

Pentru crearea de locuri de muncă și sustenabilitate fiscală, creșterea economică a Libanului trebuie să fie accelerată susținut. Tendințele actuale de creștere și oportunitățile de angajare nu corespund așteptărilor tinerilor libanezi. Mulți proaspăt veniți în câmpul muncii nu găsesc altă alternativă decât să emigreze sau la un moment dat să nu mai lucreze deloc. În consecință, populația activă a Libanului stă, capitalul uman se erodează progresiv și populația rezidentă îmbătrânește. Pentru a inversa astfel de tendințe îngrijorătoare, nu ar trebui să crească doar numărul locurilor de muncă din fiecare an, ci și calitatea acestora. Cererea de forță de muncă calificată rămâne într-adevăr structural mult sub ofertă, având în vedere nivelul foarte ridicat al cheltuielilor pentru educație din Liban. Situația macroeconomică actuală necesită, de asemenea, în mod imperativ eforturi pentru a stimula creșterea. Într-adevăr, odată cu reformele fiscale și de privatizare preconizate, orice punct suplimentar de creștere anuală a PIB-ului real s-ar traduce într-un raport datorie/PIB cu zece puncte procentuale mai mic.

Cu toate acestea, stabilizarea fiscală ar putea restrânge cererea agregată, cu excepția cazului în care răspunsul ofertei la îmbunătățirea condițiilor macroeconomice este rapid și mare. Acest lucru, la rândul său, necesită eliminarea potențialelor impedimente în calea investițiilor private, care se pot încadra schematic în trei categorii: acces redus la finanțarea investițiilor, randamente agregate slabe ale investițiilor sau rentabilitate scăzută a mediului privat.

După cum s-a subliniat în Strategia de Asistență pentru țară recent aprobată (Banca Mondială, 2005b), capacitatea instituțională a Libanului de a întreprinde reforme structurale este slabă. Această incapacitate își are originea în însăși natura instituțiilor politice libaneze, bazate pe un sistem confesional care acordă diferitelor secte drept de veto asupra deciziilor importante. În urma războiului civil (1975-1990), acest sistem s-a dovedit eficient pentru menținerea păcii, dar a dus probabil și la o anumită paralizie a instituțiilor publice și a luării deciziilor, în detrimentul dezvoltării sociale și economice. Prin urmare, necesitatea crucială de a selecta foarte puține măsuri care ar avea cel mai mare impact marginal asupra creșterii. (Mitchell, 2019).

2. Politica monetară a Libanului

În ceea ce privește politica monetară, banca centrală a Libanului (cunoscută sub numele de Banque du Liban – BdL) se concentrează pe stabilizarea lirei libaneze (LBP), care se raportează la dolarul american din decembrie 1997. Acest lucru necesită deținerea unor rezerve de valută străine suficiente de către BdL, încât să intervină pe piața valutară atunci când este necesar. În octombrie 2017, aceste rezerve au însumat 36,77 miliarde dolari, reprezentând aproximativ 75% din PIB-ul Libanului. Aceste rezerve mari au îmbunătățit încrederea în sistemul bancar și au crescut capacitatea acestuia de a atrage o cantitate din ce în ce mai mare de depozite externe (vezi Awdeh, 2018). De asemenea, BdL își conduce politica monetară prin definirea a două ținte operaționale:

(1) ecartul dintre ratele de depozit în valută străină și cele de pe piețele internaționale, în scopul atragerii de capital în țară pentru finanțarea deficitului de cont curent și a datoriei externe;

(2) diferența dintre ratele dobânzilor LBP și ratele dobânzilor dolarului, în Liban, pentru a promova depozitele în LBP (Podar și colab., 2006). În consecință, ratele dobânzilor interne răspund la modificările ratelor internaționale.

Această politică a schimbat semnificativ structura depozitelor bancare din Liban în ultimele două decenii și a dus la o creștere considerabilă a LBP.

Podar și colab. (2016) arată că gradul de trecere de la ratele de referință internaționale la ratele dobânzilor din Liban este substanțial, iar ratele de referință ale dobânzilor globale reprezintă un element important în determinarea ratelor dobânzilor în Liban. Impactul modificărilor ratelor dobânzilor internaționale asupra costurilor împrumuturilor guvernamentale este substanțial, cu o rată de transfer de 70%. Awdeh (2018) arată, de asemenea, că rata LIBOR la trei luni în USD este un factor determinant atât pentru rata dobânzii debitoare, cât și pentru cea de credit în Liban.

Influxul financiar străin a dus la extinderea bazei depozitelor bancare, un element-cheie pentru asigurarea continuă a finanțării guvernamentale. Cu o datorie guvernamentală mare care depășește 140% din PIB și deținută în mare parte de băncile comerciale interne, finanțarea continuă a acestora este un indicator important al viabilității modelului de finanțare libanez (Finger și Hesse, 2019). Cu toate acestea, aceste intrări au repercusiuni din cauza faptului că BdL se confruntă constant cu riscul ca aceste influxuri de amploare să alimenteze dezechilibre fiscale, deficite comerciale și de cont curent crescute, bule de active și să genereze aprecierea cursului de schimb cu deteriorarea competitivității comerciale (Banca Mondială 2018). Aceste

acțiuni obligă BdL să sterilizeze excesul de lichiditate, prin emiterea de certificate de depozit în LBP și prin rezerve obligatorii în LBP (25% la depozite la vedere și 15% la depozite la termen) și rezerve în valută străină (15% din depozitele tuturor clienților în valută străină). Din această cauză au crescut depozitele bancare la BdL care, în octombrie 2017, însemnau 46,7% din activele totale ale sectorului și 189,2% din creanțele sale asupra sectorului privat rezident.

Timp de mai bine de două decenii, influxul financiar a reprezentat colacul de salvare al economiei libaneze, deoarece aceasta suferă deficite comerciale mari și de durată. BdL adoptă mai multe măsuri pentru a stimula aceste influxuri financiare în principal prin menținerea ratelor dobânzilor "attractive", așa cum s-a explicat mai sus. Dibeh (2018) a constatat că ratele reale ale dobânzii au avut un impact semnificativ asupra dinamicii ciclului de afaceri din Liban, în special între 1993 și 2002. Conform viziunii canalului de transmisie a ratei dobânzii, ratele mari ale dobânzii ar trebui să aibă ca rezultat scăderea investițiilor și a consumului, afectând astfel direct activitatea economică. În cele din urmă, pe frontul creditării bancare, BdL a introdus câteva măsuri de succes pentru a promova creditul către sectorul privat rezident și pentru a ajuta băncile să îmbunătățească utilizarea excesului de lichiditate. Aceste măsuri au inclus scheme speciale, cum ar fi subvenții la plata dobânzilor și scutiri obligatorii de rezerve. Aceste scheme s-au concentrat pe principalele sectoare economice, cum ar fi agricultura, industria, turismul și locuințele. Potrivit Băncii Mondiale (2016), aceste mecanisme au reprezentat mai mult de 50% din totalul creditării în agricultură, turism, locuințe și industrie. În plus, fără ele, unele sectoare ar fi fost private de creditare.

3. Economia Libanului

Libanul are o economie de piață liberă și are o istorie antreprenorială de *laissez-faire*. Cu toate acestea, potrivit CIA World Facebook, climatul investițional suferă din cauza birocrăției, deciziilor arbitrare de acordare a licențelor, proceselor vamale complicate, taxelor mari, tarifelor și comisioanelor, reglementărilor învechite și apărării insuficientă a drepturilor de proprietate intelectuală. Economia libaneză este orientată spre servicii; principalele sectoare de creștere includ sectorul bancar și turismul.

Războaiele civile din 1975-1990 au deteriorat grav infrastructura economică a Libanului, au redus producția națională la jumătate și au deraiat poziția Libanului ca centru bancar în Orientul Mijlociu. Libanul și-a reconstruit o mare parte din infrastructura fizică și financiară distrusă de războiul civil prin împrumuturi masive, în principal de la băncile interne, care au încărcat guvernul cu datorii masive. Angajamentele asumate la diferite conferințe internaționale ale donatorilor în anii 2000 au fost în mare parte neîndeplinite de reformele economice și financiare, inclusiv cele din cadrul Conferinței donatorilor de la Paris III din 2007, după războiul din iulie 2006.

Una dintre principalele piețe ale Libanului și una din rutele de transport prin Levant au fost întrerupte de războiul din Siria. Odată cu aflusul de aproape un milion de cetățeni și aproximativ 1.500.000 de refugiați sirieni, tensiunile sociale și concurența pentru locuri de muncă cu calificare scăzută și servicii publice s-au intensificat (UNHCR).

Deficitele fiscale cronice au crescut raportul datorie/PIB al Libanului, al treilea cel mai mare din lume; cea mai mare parte a datoriei este deținută pe plan intern de băncile libaneze. Acești factori s-au combinat pentru a încetini creșterea economică la intervalul 1-2% în 2011-2017, după patru ani de creștere medie de 8%. Creșterea economică slabă limitează veniturile din impozite, în timp ce cele mai mari cheltuieli guvernamentale rămân deservirea datoriilor, salariile lucrătorilor guvernamentali și transferurile către sectorul electric. Aceste limitări constrâng alte cheltuieli guvernamentale, limitându-i capacitatea de a investi în îmbunătățirile necesare ale infrastructurii, cum ar fi apă, electricitate și transport.¹

La începutul lui 2018, ca parte a primei runde de licențiere offshore a țării, guvernul libanez a semnat acorduri contractuale mult așteptate cu un consorțiu internațional pentru explorarea și dezvoltarea petrolului.

4. Date referitoare la economia libaneză

Macroeconomia Libanului se află într-o situație dificilă din cauza crizelor acute. În octombrie 2019, economia s-a afundat într-o criză financiară cauzată de o oprire bruscă a influxului de capital, care a precipitat crizele bancare, datoriile (inclusiv implicite suverane) și crizele cursului de schimb. La sfârșitul lunii martie 2020, Guvernul a impus un blocaj pentru a contracara epidemia de coronavirus. În cele din urmă, pe 4 august 2020, o explozie masivă a zguduit portul Beirut, distrugând o mare parte a acestuia și dăunând grav zonelor rezidențiale și comerciale pe o rază de până la 3 km.

¹<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/le>.

S-a estimat că PIB-ul real va scădea cu 19,2% în 2020. Indicatorii de înaltă frecvență susțineau o astfel de diminuare substanțială a activității economice. Pe partea cererii, exporturile nete trebuiau să fie singurul contributor pozitiv la PIB-ul Libanului, determinat de scăderea importurilor. Sub rezerva unei incertitudini neobișnuit de ridicate, PIB-ul real urma să scadă cu încă 13,2% în 2021. Această proiecție presupunea următorii factori cheie: efectele COVID-19 au reverberat până în semestrul I-2021, reacțiile politicii macro continuau să fie absente și reconstrucția și eforturile de recuperare după explozia din port au fost limitate. Nu se așteptau la o inflație fulgerătoare, era un risc de scădere realist.

Presiunile pieței valutare vor continua să pună piedici finanțării comerțului și a corporațiilor în economia dominată de dolar, forțând importul de capital și bunuri întrerupând lanțul de aprovizionare. Acest lucru duce la incapacitatea de a accesa piețele internaționale pentru finanțare externă și la existența unui sistem bancar deficitar. Ca urmare, controalele de capital vor continua să fie necesare, dar se preconizează că vor deveni mai puțin eficiente în timp, după cum reiese din estimările efectuate pe plan internațional.

Stabilizarea macroeconomică este o acțiune prealabilă esențială pentru procesul de redresare a Libanului. Acest lucru necesită adoptarea unei strategii credibile care să identifice măsuri pe mai multe dimensiuni, în special în sectoarele extern, fiscal și financiar, precum instrumente de siguranță socială, un cadru destinat creșterii economice și combaterii deficiențelor procesului de guvernare. Un risc major este hiperinflaționismul. Societatea deja grav afectată, ar putea ajunge în prag de colaps; jumătate din populație este sub pragul sărăciei, șomajul crește rapid. Devalorizarea monedei și efectele inflaționiste care rezultă sunt factori regresivi, care afectează în mod disproporționat clasa săracă și mijlocie. (Raportul privind Libanul, 2020)

5. Libanul plătește prețul politicii sale disfuncționale

Țara a fost profund afectată de un sistem politic din ce în ce mai disfuncțional. O serie de compromisuri l-au înstrăinat de principalele sale piețe din Golf și i-au sugrumat economia; oricine s-a uitat la fluctuațiile depozitelor bancare libaneze în ultimii zece ani poate vedea legătura.

Prețurile pe care a trebuit să le plătească economia libaneză includ costul de oportunitate afectat de amenințarea permanentă a unui eventual război cu Israelul, din cauza căruia călătoriile sunt anulate și proiectele amânate. Hezbollah controlează, de asemenea, o secțiune a portului Beirut unde nu plătește taxe și impozite. Adăugați la asta consecințele economice ale războiului din Siria, cum ar fi impactul asupra exporturilor, afluxul de refugiați și costul implicării Hezbollah.

Costurile cumulate și impactul separării de principalul său partener economic au falimentat în cele din urmă țara. Problemele fiscale și financiare și incapacitatea Libanului de a-și achita datoria, nu sunt decât o consecință a politicii. Pe termen lung, soluția pentru a evita colapsul complet este restabilirea relațiilor cu CCG și eliberarea Libanului de această strângere foarte costisitoare. (Shehadi.N 2020)

6. Lira libaneză atinge noi minime, scad importurile de alimente

Lira libaneză atinge noi minime față de dolar, pierzând aproximativ 80% din valoare; un importator de alimente a declarat că prăbușirea monedei afectează importurile. Criza valutară reprezintă cea mai mare amenințare la adresa stabilității Libanului dependent de importuri de la războaiele civile din 1975-1990.

La un moment dat, importatorilor de alimente li se cota și 7.500 de dolari pentru achiziții, a declarat Hani Bohsali, președintele Sindicatului Importatorilor de Produse Alimentare, Produse de Consum și Băuturi. Un al doilea participant la piață a citat cursuri de schimb de 7.300/7.600.

De asemenea, au scăzut importurile de alimente. Nu poate continua așa. Dacă nu găsiți dolari de importat, nu aveți nicio garanție că, dacă expediați ceva, veți putea obține fondurile pentru asta. Și lira a continuat să scadă, în ciuda angajamentului fostului președinte Michel Aoun că banca centrală va furniza piața valutară cu dolari pentru a o susține. Libanul a intrat în stare de nerambursare a datoriei în valută străină, invocând rezerve extrem de scăzute.

7. Crizele bancare și economice care lasă mulți în sărăcie

Înainte de pandemie, Banca Mondială estima că până la sfârșitul anului 2020, 40% dintre libanezi se vor afla în sărăcie, o predicție despre care ministrul Economiei susține că este acum depășită.

Potrivit BBC, lipsa valutei străine a făcut ca, pentru prima dată în două decenii, lira libaneză să piardă din valoare în raport cu dolarul american pe o piață neagră în curs de dezvoltare.

Costurile alimentelor și confecțiilor au crescut cu 190% și, respectiv, 172% față de anul anterior, potrivit datelor oficiale citate de Credit Libanais.

Hiperinflația a devenit extrem de îngrijorătoare. CNN a raportat că o aplicație utilizată pe scară largă care a urmărit cursul de schimb al pieței negre arăta că 1 USD cumpăra aproximativ 8.200 de lire libaneze.

Banca Federală a Libanului a fost, de asemenea, criticată. Un fost viceguvernator al băncii centrale și alții au descris așa-numita inginerie financiară drept o "schemă Ponzi", deoarece s-a bazat pe împrumuturi noi pentru a rambursa datoria existentă. Din cauză că nu a fost oprită, întregul sistem a avut de suferit. Mulți cetățeni nu au putut să-și acceseze economiile.

BBC a estimat cu mult înainte de pandemie, că datoria publică-produsul intern brut al Libanului (ceea ce o țară datorează față de ceea ce produce) era al treilea ca mărime din lume.

În martie 2020, pentru prima dată în istorie, națiunea a rămas cu plata datoriilor neachitată. Și închiderea multor afaceri în timpul pandemiei nu a făcut decât să înrăutățească perspectivele economice ale Libanului.

În condițiile în care statul puternic îndatorat se străduiește să își plătească propriile facturi, locuitorii trebuie să plătească pentru generatoarele private, deoarece guvernul nu poate furniza energie fiabilă. Chiar și apa este nesigură de băut.

Părți din Beirut beneficiază acum de doar câteva ore de energie electrică pe zi, în căldura verii. Unii locuitori au spus că întreruperile de curent au fost mai grave decât în timpul războiului civil din 1975-1990.

8. Cum a exacerbat explozia portului din Beirut criza economică din Liban

Baumann H (2020) spune că explozia care a distrus Beirutul în 4 august, a fost atât de puternică încât s-au simțit unde de șoc pe insula Cipru, la peste 200 de kilometri distanță. Cel puțin 135 de persoane au murit și 5.000 au fost rănite în explozie. De cele mai multe ori un astfel de dezastru este dificil de gestionat și a lovit capitala libaneză în mijlocul unei crize economice de proporții, care s-a agravat în timpul pandemiei de COVID-19.

Înainte de explozie, moneda libaneză a înregistrat minime record, pierzând mai mult de 80% din valoarea din octombrie 2019. În 1997 lira libaneză se raporta la dolarul american cu o valoare de 1.500 lire sterline la 1 dolar SUA, cu ambele monede interschimbabile. Acest curs de schimb a fost mult timp de necontestat.

Prăbușirea lirei libaneze a generat scumpirea masivă a importurilor. Inflația a crescut brusc, cauzând dificultăți economice fără precedent familiilor libaneze. Estimările Băncii Mondiale dinainte de coronavirus și cea mai recentă tragedie fără precedent sugerau că sărăcia ar putea crește de la o treime la 50% din populație.

Prăbușirea sistemului financiar al Libanului este simptomul eșecului de angajare al guvernării, care se întoarce la politicile adoptate după încheierea războiului civil din 1990. Clasa politică a Libanului se rezumă la un grup restrâns de familii, dintre care multe au fost în putere de zeci de ani.

Explozia portului se înscrie modelului de guvernare eșuată din Liban. Rapoartele inițiale sugerează că oficialii portului erau conștienți de pericolele prezentate de depozitul de nitrat de amoniu care a provocat explozia. O investigație imparțială ar fi suficientă să se demonstreze vinovăția. Neglijarea și incompetența din centrul acestui dezastru sunt tipice pentru nenumăratele eșecuri replicate în întregul stat.

Există soluții, deoarece mulți libanezi privesc dincolo de statul lor falimentar și de politicienii corupți. A doua zi după explozie, străzile din Beirut s-au umplut de sunetul sticlei măturate, deoarece mii de oameni au lucrat cot la cot, fără să primească prea mult sprijin din partea autorităților.

9. Revolta din octombrie 2019

Măsurile de austeritate și noile taxe stabilite în cadrul ședinței guvernului din 17 octombrie 2019 au reprezentat picătura care a umplut paharul. Libanezii au suferit ani de zile din cauza lipsei serviciilor publice și neglijenței statului, furnizării defectuoase cu energie electrică, poluării masive și lipsei spațiilor pentru depozitarea gunoierului, cauzate de corupția adânc înrădăcinată.

Luptele politice au deteriorat calitatea guvernării prin paralizarea repetată a instituțiilor statului. Ca urmare, costul vieții a crescut, salariile au stagnat și șomajul a crescut, ceea ce a determinat ca un număr ridicat de tineri educați să emigreze.

În seara zilei de 17 octombrie, grupuri de tineri – aparent coordonându-se între ele prin intermediul rețelelor de socializare formate spontan – au ieșit în stradă ca răspuns la măsurile de austeritate discutate în cadrul ședinței de cabinet. Au închis intersecțiile majore din Beirut și împrejurimile, dând foc la cauciucuri.

În zilele următoare, protestul s-a extins în alte zone, punând o mare parte din țară în impas. În primul weekend după izbucnirea demonstrațiilor, mulțimi s-au adunat în centrul orașului Beirut, cerând înlăturarea întregii elite politice sub sloganul "kullunya'nikullun" (în arabă libaneză, "Totul înseamnă totul").

Cum afectează criza economică sectorul educațional?

La ce să ne așteptăm când vine vorba despre calitatea și accesul la educație?

Este esențial să se rețină că sistemul de învățământ din Liban se afla sub presiune și înainte de aceste evenimente. În lumina acestei crize, mai multe școli au fost închise. Asociația școlilor din Liban a susținut foarte mult familiile și a emis o decizie de a-i sprijini pe cei care se luptă să plătească taxele de școlarizare ale școlilor private în acel an universitar. A fost interesant de văzut ce s-a întâmplat în septembrie 2020, când familiile au început să se întrebe dacă își mai permit să-și înscrie copiii la școli private sau, în unele cazuri, chiar să le găsească locuri de muncă pentru a susține familia.

În concluzie, Libanul ar trebui să folosească această criză pentru a avea o imagine de ansamblu a lacunelor din sistemul său educațional ca să găsească soluții. De asemenea, este important să se stabilească un parteneriat între sectorul public și cel privat pentru a depăși aceste deficiențe, deoarece unele dintre problemele din educație se găsesc și în școlile private.

Întrajutorarea Libanului

Toate guvernele libaneze trebuie să efectueze reforme structurale și instituționale substanțiale pentru a readuce sistemul fiscal și economic al țării la normal. Pentru a reuși, o astfel de schimbare structurală va trebui să pună capăt modelului politic în care clicile corupte redistribuie resursele și bunurile publice ale statului. Reforma ar dăuna inevitabil intereselor lor vitale și metodelor prin care își mențin și reproduc puterea politică.

Este discutabil dacă actorii politici care conduc acest sistem, care au prosperat zeci de ani, sunt capabili să inițieze și să supravegheze o astfel de tranziție, smulgându-și covorul de sub picioare. Este foarte greu de imaginat că vor face acest lucru dacă libanezii care au ieșit în stradă din octombrie 2019 nu găsesc modalități de a exercita o presiune susținută asupra instituțiilor politice ale țării.

Ce se află în spatele crizei economice a Libanului?

PE timpul protestelor din Liban, cetățenii și-au îndreptat nemulțumirile către un singur obiectiv – băncile. Când au izbucnit demonstrațiile în acea săptămână, cel puțin o duzină din sucursalele diferitelor bănci au fost bombardate.

Interdicțiile de câteva săptămâni pentru a evita răspândirea coronavirusului, au deteriorat starea deja precară a economiei. Prim-ministrul Saad Hariri a demisionat în acea perioadă.

Indignarea s-a îndreptat la adresa corupției clasei politice și asupra culturii care, în timpul alegerilor, răsplătește loialitatea sectară mai degrabă decât competența și incapacitatea guvernului de a furniza servicii de bază, cum ar fi electricitatea.

Președintele trebuie să fie un creștin maronit în structura politică a Libanului, prim-ministrul un musulman sunit și președintele parlamentului un musulman šiit. Parlamentarii primesc, de asemenea, locuri pe baza unei cote sectare în parlament.

Ne îndreptăm către colaps. În interiorul crizei economice debilitante din Liban

Cheeseman A (2020) a descoperit că Libanul se confruntă cu cea mai gravă criză economică din istoria modernă – NBC News a vorbit cu oamenii care trăiesc prin aceasta.

De ceva timp, Libanul se confruntă cu cea mai gravă criză economică din istorie. Lira a pierdut peste 80% din valoare. Șomajul a crescut. Rate în creștere. Această mică țară mediteraneană, cunoscută în întreaga lume pentru bucătăria sa, răspândește foamea.

În Siria vecină, care a folosit de mult Libanul ca o modalitate de a evita sancțiunile, căderea monedei libaneze a avut efecte secundare. Iar criza a lăsat Libanul, o țară strategică din punct de vedere regional, deschis la implicarea altor state, deoarece salvarea Fondului Monetar Internațional devine mai puțin probabilă.

Relațiile cu SUA, care este un susținător al armatei și al unor partide din Liban, și principalul donator al FMI, s-au deteriorat și mai mult. Hezbollah a susținut că deficitul de dolari din Liban este rezultatul unui complot al SUA, unui interpus iranian etichetat oficial ca entitate teroristă de către SUA și a unui partid politic cu o putere guvernamentală fără egal.

De când în octombrie au început demonstrațiile antiguvernamentale, deteriorarea economiei Libanului s-a accelerat. Sute de mii de oameni au ieșit în stradă încercând să doboare decenii de conducere opresivă pentru a se îmbogăți, bazându-se pe politici divizionare și rețele de patronaj înrădăcinate, provocând inegalități extreme.

După aceea, pandemia de coronavirus a închis fabricile și a lăsat zeci de mii de șomeri.

Ani de zile, pentru a susține un curs fix de 1.507 lire libaneze față de dolarul american, banca centrală a împrumutat de la băncile private. Acest lucru a menținut prețurile de import în scădere. Însă împrumuturile băncilor private au venit efectiv din depozitele libanezilor obișnuiți, care au fost convinși să-și depună banii cu garanții ale dobânzii de până la 15%.

Această legătură artificială scumpă de 30 de ani cu dolarul a făcut ca casa cardurilor să se prăbușească pe măsură ce încrederea a scăzut de-a lungul anilor.

Această legătură artificială scumpă de 30 de ani cu dolarul a făcut ca casa cardurilor să se prăbușească, pe măsură ce încrederea a scăzut de-a lungul anilor, corupția a crescut, remitențele diasporei s-au redus și sprijinul Arabiei Saudite a scăzut.

Acțiune redusă de combatere a corupției, criză economică

Raportul global (2020) a concluzionat că autoritățile libaneze nu reușesc să soluționeze o criză economică și politică masivă care pune în pericol accesul cetățenilor la servicii de bază, inclusiv asistența medicală - Raportul mondial al Human Rights Watch din 2020. Forțele de securitate au eșuat. Nu au protejat protestatarii de atacurile violente ale contra-demonstrațiilor.

Manifestațiile antiguvernamentale au început în seara zilei de 17 octombrie 2019, după ce guvernul a anunțat noi taxe, inclusiv pe aplicația de mesagerie WhatsApp, pe care a revocat-o din cauza indignării populare. Protestele la nivel național s-au intensificat pe măsură ce oamenii și-au îndreptat furia împotriva întregii organizații politice, pe care îl acuză pentru corupție și pentru situația economică îngrozitoare a țării.

Politicienii din Liban nu au făcut nimic pentru a împiedica scăderea nivelului de trai și nu au răspuns îngrijorărilor protestatarilor cu privire la agravarea crizei economice. Lipsa identificării unor soluții amenință să înrăutățească drastic accesul la asistență medicală și disponibilitatea materialelor medicale.

Cercetare

Abordarea explicativă a cercetării a fost utilizată în acest studiu pentru a clarifica efectul crizelor de prăbușire a monedei libaneze și a economiei Libanului. De asemenea, să studieze istoria monedei libaneze și fluctuațiile cursului de schimb și să analizeze factorii care afectează economia Libanului.

1. Caracterul studiului

Acest studiu de cercetare este primar; datele colectate sunt preliminare primului stadiu, nefiind incluse în studiu. Abordarea principală ajută la furnizarea de cunoștințe suplimentare pentru a susține scopul cercetării și pentru a îmbogăți datele incluse în cercetare.

2. Tipul studiului

Metoda de analiză utilizată în această cercetare este cantitativă. Numerele obținute prin metoda de culegere a datelor sunt utilizate în acest studiu de cercetare pentru a efectua analiza și testa ipotezele. În plus, cifrele obținute clarifică rezultatele, precum și raportul dintre legăturile stabilite între variabilele dependente și independente.

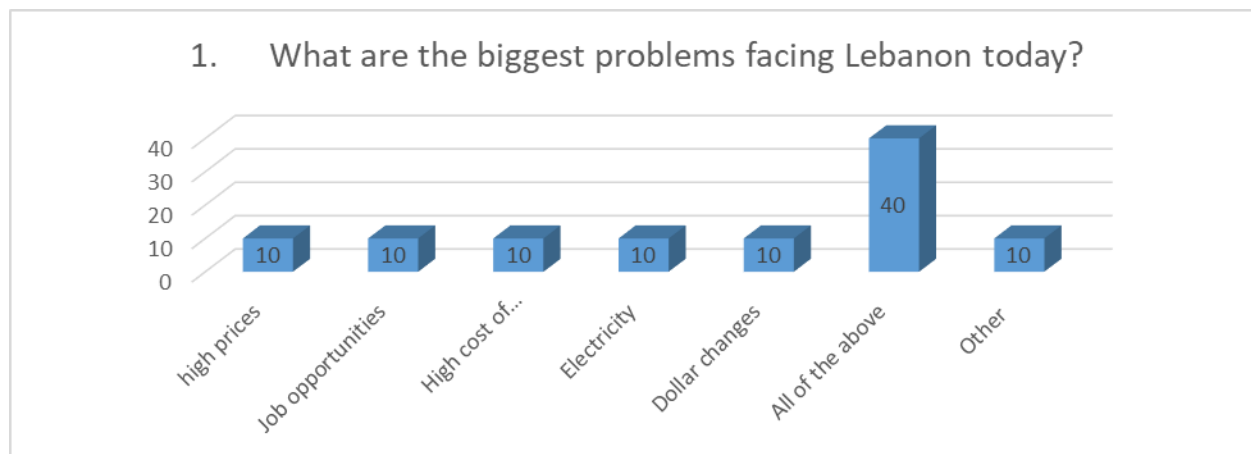
3. Procesul de culegere a datelor

Date primare: Pentru abordarea analitică a cercetării, în cadrul studiului au fost utilizate chestionare, instrument de bază pentru culegerea de informații. Prin urmare, această cercetare va utiliza o strategie statistică pentru a obține rezultate clare despre impactul prăbușirii lirei libaneze.

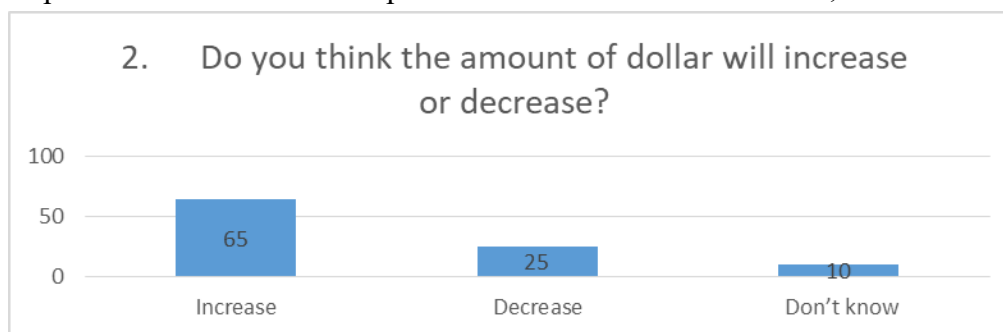
Date secundare: Studiul de cercetare a fost realizat printr-o metodologie aplicată, investigativă. Pentru surse s-a folosit Google Scholar, mediul online și biblioteca Universității Americane de Cultură și Educație.

4. Instrumentul de culegere a datelor

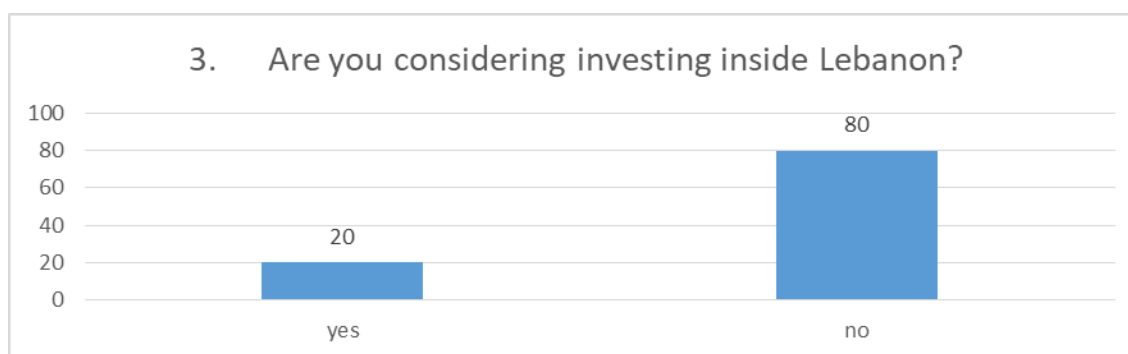
Sondajul a fost metoda de colectare a datelor în acest studiu de cercetare. În acest context, pentru prezentului studiu, a fost elaborat un chestionar specific minuțios realizat. Limbajul utilizat este simplu, concis, ușor de înțeles și la obiect. Întrebările nejustificate au fost interzise, dimensiunea chestionarului limitat răspunsurile celor intervievați.

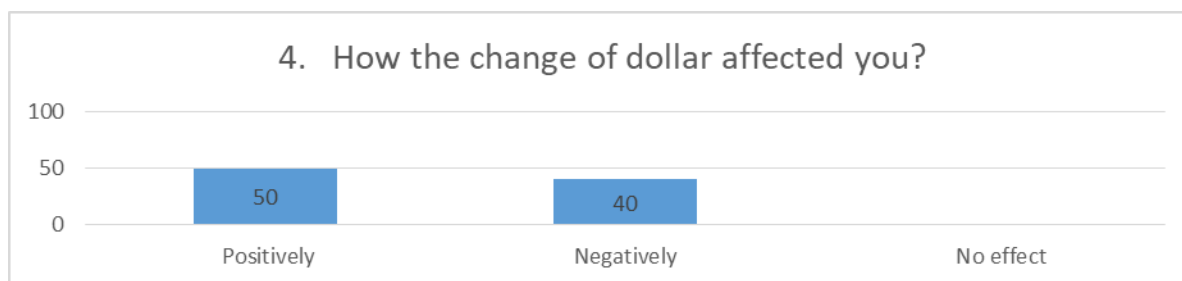
Imaginea 1 arată că 10% dintre respondenți au spus că cea mai mare problemă din Liban este costul ridicat al vieții. 10% dintre respondenți au spus că cea mai mare problemă din Liban sunt oportunitățile de angajare. 10% dintre respondenți au spus că cea mai mare problemă din Liban sunt prețurile mari. 10% dintre respondenți au spus că cea mai mare problemă din Liban este electricitatea. 10% dintre respondenți au spus că cea mai mare problemă din Liban este rata de schimb a lirei față de dolar. 40% dintre respondenți au spus că cea mai mare problemă din Liban este reprezentată de toate cele de mai sus, iar 40% au răspuns altele

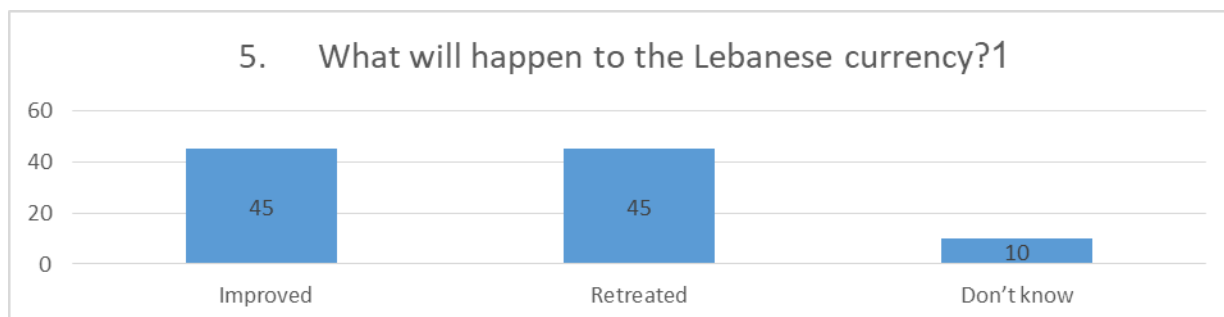
Imaginea 2 arată că 65% dintre respondenți au spus că dolarul va crește. 25% dintre respondenți au spus că dolarul va scădea, iar restul au spus că nu știu despre modificările acestuia.

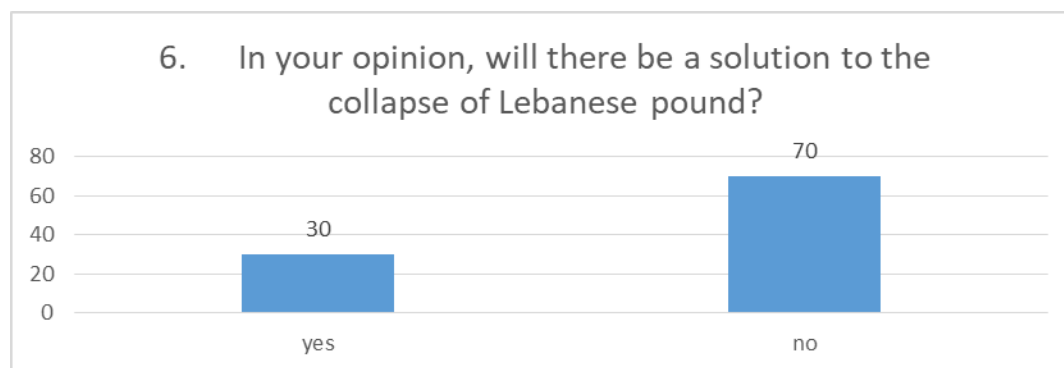
Imaginea 3 arată că 80% dintre respondenți nu sunt interesați să investească în Liban, în timp ce restul au spus că se gândesc.

Imaginea 4 arată că 50% dintre respondenți au fost afectați pozitiv de schimbarea dolarului. 40% dintre respondenți au fost afectați negativ de schimbarea dolarului.

Imaginea 5 – 45% dintre respondenți au spus că moneda libaneză va crește. 45% dintre respondenți au spus că moneda libaneză va scădea, iar restul nu știu ce se va întâmpla cu moneda.

Imaginea 6 arată că 30% dintre respondenți cred că există o soluție la împiedicarea prăbușirii lirei libaneze și 70% dintre respondenți au spus că nu există o soluție.

Concluzie

În concluzie, economia libaneză suferă, prin urmare, guvernul trebuie să implementeze soluții cât mai curând posibil, deoarece, în cazul în care nu vor fi identificate soluții, criza economică va continua și va genera pierderi uriașe în sectorul industrial, trimițând companiile în faliment și crescând rata șomajului. Prin urmare, din moment ce aproape toate sectoarele sunt legate și ceea ce se întâmplă cu unul îl poate afecta pe celălalt, Bursa de Valori din Beirut va fi cu siguranță unul dintre cele mai afectate sectoare din Liban, deoarece include companii din sectoare diverse:

În primul rând, afectează balanța de plăți și generează crize valutare. Economia poate întâmpina dificultăți, inclusiv cu privire la achitarea datoriei externe, lipsa bunurilor importate, devalorizarea monedei și contracția economică.

A doua criză este cea a finanțelor publice. Cheltuielile în schimbare în funcție de inflație se intensifică. Pentru 2020 deficitul bugetar a fost de peste 5 miliarde USD. Finanțarea deficitelor reprezintă într-adevăr o provocare.

A treia criză este cea a sistemului bancar. În ciuda controalelor laxo și ineficiente de capital și bancare puse în aplicare, sectorul se confruntă cu retragerea depozitelor. Cu toate acestea, BDL este constrâns de rezervele sale limitate în USD și de temerile că o supraoferta de LBP ar duce la o slăbire suplimentară a monedei.

A patra criză este generată de consecințele pandemiei de COVID-19, care a dus la creșterea ratei șomajului dă naștere la probleme sociale și afectează sectorul educațional.

A cincea criză este cauzată de războiul din Gaza și al ciocnirilor la granițele libaneze care se extind zi de zi și pun mai multă presiune și mai multe consecințe negative asupra economiei.

În plus:

- • Economia va avea parte de o recesiune gravă.
- • Manipularea monedei are un impact semnificativ asupra economiei - direct asupra importurilor și exporturilor.
- • Cursul valutar se va slăbi brusc.
- • Controalele asupra capitalului și bancare se vor intensifica. Băncile vor continua să raționalizeze retragerile depozitelor și transferurile externe.
- • Societatea va fi din ce în ce mai afectată.
- • Va avea loc o schimbare politică de mari dimensiuni din care actualele partide politice nu vor ieși nevătămate.
- • Sprijinul financiar internațional va fi cu mult sub ceea ce este necesar pentru a ajuta economia.

Recomandările de mai jos ar trebui implementate în paralel, mai degrabă decât treptat.

1. Stabilirea un comitet director de urgență economică împuternicit să conceapă, să negocieze și să implementeze programul. În paralel, crearea unor mecanisme participative pentru a discuta cu societatea civilă pachetul de politici și pentru a împuternici cetățenii să monitorizeze implementarea acestuia.

2. Creditorilor ar trebui să li se ofere un set de concesi, rate reduse ale dobânzii și scadențe prelungite.

3. Este necesar un program amplu de guvernanta și reformă de reglementare pentru a schimba mentalități de identificare permanentă a câștigurilor proprii. Se recomandă adoptarea unei "reguli fiscale" obligatorii și credibile care să limiteze dimensiunea viitoarelor deficite bugetare.

4. Soluționarea problemei legate de datoria sectorului privat. Proiectul actual de lege privind falimentul și restructurarea ar trebui adoptat cu promptitudine.

5. Repararea bilanțului BDL. BDL este un mare creditor al guvernului și are o poziție valutară netă estimată la 30 de miliarde USD, ceea ce o face vulnerabilă la devalorizări. Până nu se rezolvă acest lucru, este greu să vezi că încrederea în LBP revine.

6. Redresarea sectorului bancar, o condiție prealabilă pentru revigorarea economiei. Restructurarea și diminuarea datoriei publice. În paralel, împrumuturile externe și activele statului ar putea fi utilizate pentru recapitalizarea sectorului financiar (a se vedea mai jos).

7. Necesitatea existenței unei societăți pașnice prin acordarea unei atenții sporite justiției sociale. Trebuie adoptate măsuri de siguranță pentru a lupta împotriva sărăciei și pentru a sprijini sănătatea și educația.

8. Regândirea combinației FX/politica monetară. Se recomandă un aranjament mai flexibil al cursului de schimb, centrat pe o LBP mai slabă. Cu toate acestea, va fi periculos să se acorde libertate monedei.

9. Asigurarea unui mecanism multianual de stabilizare și reformă structurală. Se estimează nevoia unui fond de 30 de miliarde de dolari pe trei ani. Cu toate acestea, în mod realist, va necesita un program FMI de protecție.

Deci, guvernul libanez se va lupta cu insecuritatea politică ridicată cauzată de războiul civil din Siria. Eșecul parlamentului de a alege un nou președinte și amânarea repetată a alegerilor parlamentare va însemna instabilitate politică de lungă durată. Atâta timp cât războiul sirian va continua, economia Libanului orientată spre servicii va avea rezultate modeste, deși deficitele mari fiscale și de cont curent vor scădea. Reformele economice vor fi amânate de preocupările de securitate și de rivalitatea politică.

Bibliografie

- http://www.ukessays.com/essays/economics/currency-manipulation-and-its-effects-on_international-trade-economics-essay.php
- <http://www.google.com.lb/search?q=example of increase in inflation and currency valuation in china>.
- https://www.researchgate.net/publication/325722815_Monetary_Policy_and_Economic_Growth_in_Lebanon
- http://www.charbelnahas.org/textes/Economie_et_politiques_economiques/wps4332.pdf
- <https://www.lecommercedulevant.com/article/30033-devaluation-of-the-lebanese-pound-the-calm-before-the-storm>
- <http://www.lebanonembassyus.org/the-economy.html>
- <https://quickonomics.com/different-types-of-money/>
- <https://beirut-today.com/2020/06/22/how-do-we-prevent-the-total-collapse-of-the-lebanese-pound/>
- <https://corporatefinanceinstitute.com/>
- https://www.researchgate.net/publication/235941181_The_Impact_of_Dollarization_on_the_Efficiency_of_Monetary_in_Lebanon_Exchange_rate_pass-through
- <https://theconversation.com/how-beiruts-port-explosion-exacerbates-lebanons-economic-crisis-144040>
- <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/lebanon/214-pulling-lebanon-out-pit>
- <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/lebanon/214-pulling-lebanon-out-pit>
- <https://www.worldbank.org/en/country/lebanon/publication/economic-update-october-2020>
- <https://edition.cnn.com/2020/08/06/economy/lebanon-economy-beirut-blast-imf/index.html>
- <https://www.thenationalnews.com/business/economy/inflation-in-lebanon-soars-to-120-in-august-as-crisis-continues-1.1081610>
- <https://www.nbcnews.com/news/world/we-re-road-collapse-inside-lebanon-s-crippling-economic-crisis-n1234005>
- <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/lebanon/219-how-europe-can-help-lebanon-overcome-its-economic-implosion>
- <https://carnegie-mec.org/2020/01/06/lebanon-s-economic-crisis-ten-point-action-plan-for-avoiding-lost-decade-pub-80704>
- <https://www.abc.net.au/news/2020-08-06/lebanon-in-economic-political-crisis-before-beirut-explosion/12525920>
- <https://www.aub.edu.lb/ifi/news/Pages/20200217-lebanon-outlook-2020.aspx>
- <https://www.hrw.org/news/2020/01/14/lebanon-little-action-corruption-economic-crisis>
- https://www.chathamhouse.org/2020/02/lebanon-paying-cost-its-dysfunctional_politics?gclid=Cj0KCQiA3YABhCnARIsAKYDH7uXiBZIRahXYo3SNlv18Pdao8QJm9UYNNzs32L4vZAejHhgHRSQlaAgnzEALw_wcB
- <https://reliefweb.int/report/lebanon/beirut-port-explosion-impact-key-economic-and-food-security-indicators-august-2020>
- <https://www.nytimes.com/2020/05/10/world/middleeast/lebanon-economic-crisis.html>
- <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-24/lebanon-s-dollar-peg-gives-way-to-currency-chaos-after-default>
- <https://www.forbes.com/sites/tatianakoffman/2020/07/09/lebanons-currency-crisis-paves-the-way-to-a-new-future/>
- https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/lebanon-currency-economy-crisis/2020/06/26/9e2c62ea-b712-11ea-9a1d-d3db1cbe07ce_story.html
- <https://www.forbes.com/sites/tatianakoffman/2020/07/09/lebanons-currency-crisis-paves-the-way-to-a-new-future/>
- <https://www.reuters.com/article/us-lebanon-crisis-pound/collapsing-lebanese-pound-hits-new-lows-food-imports-reduced-idUSKBN23X1KZ>

5. ORIENTUL MIJLOCIU

Drumul către progress: Iranul și Pakistanul ocolesc sancțiunile SUA

Dr. Mohamad AL-MOKDAD (Liban)

Pe complexa tablă de șah geopolitică a Asiei de Sud și Orientului Mijlociu, proiectul gazoductului Iran-Pakistan este dovada încercării neîncetate de a asigura securitatea energetică și cooperarea regională, în mijlocul provocărilor generate de sancțiunile internaționale. Acest articol analizează implicațiile multiple ale acestui proiect ambițios, explorând modul în care ar putea crea condiții nu doar pentru suficiență energetică, ci și pentru o relație diplomatică mai puternică între Iran și Pakistan, totul în timp ce navighează în apele perfide ale sancțiunilor impuse de SUA. Conducta de gaz Iran-Pakistan, cunoscută și sub numele de *Peace Pipeline*, este concepută pentru a transporta gaze naturale din rezervele Iranului aflate în zăcămintul Pars-Sud către Pakistanul avid de energie. Proiectul, conceput în anii '90, s-a confruntat cu numeroase eșecuri și din cauza tensiunilor geopolitice din jurul programului nuclear al Iranului și a sancțiunilor SUA. În ciuda acestor provocări, conducta reprezintă speranța cooperării economice și energetice în regiune.

Sursa: https://www.stiripesurse.ro/masurile-luate-de-pakistan-dupa-atacul-cu-rachete-efectuat-de-iran_3202339.html

Pentru Pakistan, conducta este mai mult decât un simplu proiect de infrastructură; este un colac de salvare. Economia Pakistanului, afectată de lipsa de energie, are mult de câștigat din furnizarea de energie fiabilă și accesibilă pe care o promite conducta. Energia obținută ar putea alimenta sectorul industrial al Pakistanului, ar putea atenua deficitul de energie și ar putea stimula creșterea economică, oferind o sursă de energie stabilă atât pentru întreprinderi, cât și pentru gospodării. Dincolo de dimensiunea economică, proiectul conductei este o oportunitate diplomatică, menită aprofundeze legăturile dintre Iran și Pakistan. Într-o perioadă în care alianțele geopolitice sunt o constantă, colaborarea în cadrul unui astfel de proiect strategic ar putea reprezenta o piatră de temelie pentru un parteneriat mai puternic pe mai multe paliere. Simbolizează un angajament reciproc pentru a depăși provocările comune, inclusiv sancțiunile economice și instabilitatea regională.

Marea problemă rămân sancțiunile SUA asupra Iranului, care vizează în primul rând înfrânarea ambițiilor sale nucleare, care au efecte de amploare asupra relațiilor sale economice. Aceste sancțiuni

reprezintă un obstacol pentru finalizarea și funcționarea conductei. Totuși, proiectul este un studiu de caz în căutarea suveranității și solidarității regionale în fața presiunilor externe. Succesul gazoductului Iran-Pakistan depinde de finețea diplomatică a ambelor națiuni și cum reușesc să ocolească regimul de sancțiuni. Demersul presupune angajarea în dialoguri diplomatice cu SUA pentru derogări sau scutiri și identificarea unor mecanisme alternative de finanțare care nu sunt supuse sancțiunilor. În plus, se necesită un dialog mai amplu cu privire la importanța securității energetice și a stabilității regionale, care transcende intereselor bilaterale ale Iranului și Pakistanului. Proiectul conductei, dacă va avea succes, ar putea reprezenta un model de cooperare regională, creând un precedent pentru modul în care națiunile pot coopera pentru asigurarea securității energetice în timp ce navighează în peisajul complex al politicii internaționale. El evidențiază necesitatea unei abordări echilibrate care să respecte interesele naționale și normele internaționale.

Subtilitățile relațiilor internaționale ajung în prim-plan atunci când sunt analizate implicațiile mai largi ale proiectului conductei. În timp ce sancțiunile SUA reprezintă un obstacol semnificativ, alte puteri globale urmăresc finalizarea proiectului. China, un aliat apropiat al Pakistanului și un partener strategic al Iranului, consideră conducta parte a Inițiativei *Belt and Road*, urmărind să intensifice legăturile și să consolideze securitatea energetică în Asia. Uniunea Europeană și obiectivul său de diversificare a surselor energetice și stabilizare a Orientului Mijlociu, ar putea juca, de asemenea, un rol important în evitarea sancțiunilor pentru a sprijini indirect acest proiect. Într-o epocă din ce în ce mai definită de imperativul dezvoltării durabile, construcția gazoductului Iran-Pakistan este prietenoasă cu mediul. Proiectul oferă o alternativă mai curată decât cărbunile și petrolul, reducând amprenta de carbon a producției de energie din Pakistan. Cu toate acestea, necesită, de asemenea, evaluări amănunțite ale impactului asupra mediului pentru a atenua efectele nocive asupra ecosistemelor "de pe traseu". Inovațiile tehnologice, protecția mediului ar putea oferi garanții astfel încât proiectul să se alinieze cu obiectivelor globale de sustenabilitate.

Potențialele beneficii socio-economice ale conductei depășesc mult sfera securității energetice. Prin catalizarea creșterii industriale, s-ar putea crea mii de locuri de muncă, s-ar putea dezvolta comunități și s-ar putea stimula sectoare precum producția, agricultura și serviciile. În plus, aprovizionarea constantă cu energie, ar putea îmbunătăți în mod semnificativ standardele de viață, serviciile medicale și educația în Pakistan, atâta timp cât serviciile de bază există. Proiectul gazoductului Iran-Pakistan ar putea crea, de asemenea, un precedent pentru viitoarele proiecte energetice transfrontaliere din regiune. Oferă un cadru pentru: depășirea obstacolelor geopolitice prin diplomatie, parteneriate strategice și o viziune comună pentru dezvoltare și prosperitate. Astfel de proiecte ar putea deveni piloni ai unei noi ordini regionale caracterizate prin co-dependență și cooperare, mai degrabă decât prin competiție și conflict.

Pentru Iran și Pakistan, conducta reprezintă un model de autonomie strategică - o declarație a dreptului lor de a încheia parteneriate economice și de securitate energetică bazate pe propriile interese naționale. Pe măsură ce se adâncesc în complexitatea sancțiunilor internaționale și a dinamicii regionale, succesul sau eșecul lor va transmite un mesaj puternic despre fezabilitatea unor astfel de inițiative autonome într-o ordine mondială unipolară. Proiectul gazoductului Iran-Pakistan, cu potențialul său de a transforma peisajul energetic al Pakistanului și de a crea legături mai strânse cu Iranul, este o narațiune a rezilienței și a cooperării strategice. Pe măsură ce ambele țări progresează, cheia pentru deblocarea potențialului acestei conducte constă în agilitatea diplomatică, soluționarea inovatoare a problemelor și obținerea de avantaje reciproce. Astfel, își asigură propriul progres și oferă oportunități altora din regiune, demonstrând că unitatea și cooperarea au sorți de izbândă, chiar și în cele mai dificile circumstanțe.

6. INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

Inteligența artificială în afaceri: strategii, provocări și perspective

Dr. Ibrahim K. ALLOUCH (Liban)

Abstract

Implementarea inteligenței artificiale (IA) în afaceri reprezintă o schimbare esențială în peisajul comerțului contemporan, presupunând atât oportunități fără precedent, cât și provocări. Această lucrare își propune să analizeze natura pulridimensională a implementării IA în procesele de afaceri, implicațiile acesteia, obstacolele întâlnite în timpul implementării sale și ce are în vedere să modeleze. Folosind o metodologie complexă, studiul se adâncește într-o bază bibliografică bogată, de actualitate, completată de studii de caz cu exemple din sectoare diverse, pentru a oferi o înțelegere nuanțată a rolului în plină dezvoltare al IA. Această abordare facilitează o analiză aprofundată a implementării IA în diversele domenii ale mediului de afaceri, de la adoptarea deciziilor strategice până la îmbunătățirea serviciului clienți și eficiența operațională.

Descoperiri importante evidențiază rolul de instrument al inteligenței artificiale în perfecționarea proceselor de luare a deciziilor, personalizarea angajamentului clienților și optimizarea metodologiilor operaționale. Aceste progrese nu sunt lipsite de provocări. Lucrarea evidențiază provocări majore, cum ar fi dileme etice, preocupări privind confidențialitatea datelor și potențialul de migrație a forței de muncă. În ciuda acestor obstacole, cercetarea elucidează capacitatea IA de a conferi un avantaj competitiv, caracterizat prin eficiență și inovație.

Implicațiile integrării IA depășesc limitele operaționalizării imediate, incluzând considerații etice mai largi, imperativul recalificării forței de muncă și redefinirea dinamicii competitive în era digitală. Pe măsură ce întreprinderile încă testează acest teren complex, lucrarea de față își propune să demonstreze că adoptarea unei strategii privind utilizarea inteligenței artificiale este primordială, necesitând o abordare echilibrată care armonizează progresul tehnologic cu responsabilitatea etică și valori centrate pe om. Acest studiu contribuie la înțelegerea utilității IA în afaceri, oferind informații esențiale pentru factorii de decizie, liderii în afaceri și oamenii de știință care analizează schimbările peisajului afacerilor în era IA.

Cuvinte cheie: inteligență artificială (IA), transformare digitală, etica IA, analiză predictivă, avantaj competitiv, transformarea forței de muncă.

Introducere

Integrarea inteligenței artificiale în afaceri reprezintă o schimbare esențială în peisajul comerțului contemporan, presupunând atât oportunități fără precedent, cât și provocări. Această lucrare își propune să analizeze natura pulridimensională a implementării IA în procesele de afaceri, implicațiile acesteia, obstacolele întâlnite în timpul implementării sale și ce are în vedere să modeleze. Folosind o metodologie complexă, studiul se adâncește într-o bază bibliografică bogată, de actualitate, completată de studii de caz cu exemple din sectoare diverse, pentru a oferi o înțelegere nuanțată a rolului în plină dezvoltare al IA. Această abordare facilitează o analiză aprofundată a implementării IA în diversele domenii ale mediului de afaceri, de la adoptarea deciziilor strategice până la îmbunătățirea serviciului clienți și eficiența operațională. (Davenport, Guha, Grewal, & Bressgott, 2020).

Descoperiri importante evidențiază rolul de instrument al inteligenței artificiale în perfecționarea proceselor de luare a deciziilor, personalizarea angajamentului clienților și optimizarea metodologiilor operaționale. Aceste progrese nu sunt lipsite de provocări. Lucrarea evidențiază provocări majore, cum ar fi dileme etice, preocupări privind confidențialitatea datelor și potențialul de migrație a forței de muncă (Bughin et al., 2018). Implicațiile descoperirii acestor informații sunt semnificative, indicând o schimbare către un mediu de afaceri mai automatizat și bazat pe date, care necesită o reevaluare a modelelor de afaceri tradiționale și a strategiilor forței de muncă. (Kaplan & Haenlein, 2019). Acest studiu contribuie la dialogul continuu privind IA în afaceri, subliniind necesitatea unei abordări echilibrate care să valorifice potențialul IA în timp ce îi diminuează riscurile. Pe măsură ce întreprinderile testează procesul complex de integrare a IA, această lucrare evidențiază importanța considerentelor etice, adaptarea forței de muncă și cultivarea unui avantaj competitiv în era digitală.

Tehnologiile bazate pe inteligență artificială au evoluat semnificativ, trecând de la curiozitate academică la o piatră de temelie a inovației moderne în afaceri. Apariția IA poate fi observată până la mijlocul secolului al XX-lea, când pionieri precum Alan Turing au început să teoretizeze și să pună la îndoială capacitatea mașinilor de a gândi și de a învăța ca oamenii. Această perioadă a marcat începutul IA ca disciplină academică formală, conferința de la Dartmouth din 1956 fiind adesea citată ca locul unde a apărut oficial (McCorduck, 2004). Inițial, cercetarea IA a fost dominată de IA simbolică sau "vechea IA", concentrându-se pe sisteme bazate pe reguli care imitau procesele gândirii umane prin raționament logic.

În deceniile care au urmat s-a remarcat apariția învățării automate (ÎA), un domeniu subsidiar IA care evită programarea explicită în favoarea algoritmilor care permit computerelor să învețe și să ia decizii bazate pe date. Această schimbare a fost propulsată de progresele în puterea de calcul și stocarea datelor, permițând procesarea unor seturi mari de date esențiale pentru antrenarea modelelor ÎA (Jordan & Mitchell, 2015). Apariția învățării aprofundate, o caracteristică suplimentară a ÎA care implică rețele neuronale cu mai multe straturi, a fost esențială în realizarea unor progrese în domenii precum recunoașterea imaginilor și a vorbirii, procesarea limbajului natural și vehiculele autonome (LeCun, Bengio și Hinton 2015).

Sursa: <https://accept-romania.ro/cum-poate-inteligenta-artificiala-sa-imbunatateasca-calitatea-continutului-generat-automat/>

Astăzi, tehnologiile IA sunt omniprezente, alimentând motoarele de căutare, algoritmii rețelor sociale, chatbot-urile de servicii pentru clienți și instrumentele sofisticate de analiză a datelor. Integrarea inteligenței artificiale în afaceri a permis companiilor să optimizeze operațiunile, să îmbunătățească experiența clienților și să facă previziuni cu ajutorul unor volume mari de date, încurajând inovația și avantajul competitiv (Davenport & Ronanki, 2018). Evoluția tehnologiilor IA de la construcții teoretice la instrumente practice de afaceri atrag atenția asupra ritmului rapid al transformării digitale. Pe măsură ce IA continuă să evolueze, prezintă atât oportunități, cât și provocări pentru mediul de afaceri, necesitând cercetare și adaptare continuă pentru a-și valorifica pe deplin potențialul.

Importanța inteligenței artificiale în lumea afacerilor a crescut exponențial în ultimii ani, remodelând în mod fundamental industriile și redefinind peisajele competitive. Tehnologiile IA, prin capacitatea lor de a procesa și analiza cantități mari de date la viteze fără precedent, au devenit un motor esențial pentru inovație, eficiență și avantaj strategic în economia modernă. Această transformare este evidentă în diferite sectoare, inclusiv în finanțe, asistență medicală, comerț cu amănuntul și producție, unde aplicațiile IA variază de la sisteme automate de servicii pentru clienți, la analiză predictivă și optimizarea lanțului de aprovizionare (Davenport & Ronanki, 2018).

Unul dintre factorii cheie care marchează importanța inteligenței artificiale în afaceri este capacitatea sa de a îmbunătăți procesele de luare a deciziilor. Prin valorificarea învățării automate și a analizei datelor, companiile pot obține informații despre comportamentul clienților, tendințele pieței și eficiența operațională, permițând decizii mai informate și strategice (Brynjolfsson & McAfee, 2017). În plus, automatizarea bazată pe inteligență artificială a revoluționat operațiunile în afaceri, reducând costurile, îmbunătățind precizia și permițând angajaților să se concentreze pe sarcini mai complexe și mai creative.

IA joacă, de asemenea, un rol esențial în îmbunătățirea experienței clienților, oferind recomandări și servicii personalizate prin algoritmi sofisticati care analizează datele individuale ale clienților. Acest nivel de personalizare nu numai că satisface clienții, ci stimulează și loialitatea față de o anumită marcă și stimulează creșterea veniturilor (Huang & Rust, 2018). Apariția inteligenței artificiale a stimulat inovația, companiile utilizând tehnologiile inteligenței artificiale pentru a dezvolta noi produse și servicii care să răspundă nevoilor în evoluție ale consumatorilor. Capacitățile de predicție ale inteligenței artificiale permit companiilor să anticipeze schimbările pieței și să se adapteze rapid, asigurând rezistența și durabilitatea într-un mediu economic foarte dinamic (Agrawal, Gans și Goldfarb, 2019). În ciuda nenumăratelor beneficii, integrarea IA în afaceri pune probleme de ordin etic și social, inclusiv confidențialitatea datelor, securitatea și eventualitatea schimbării locurilor de muncă. Aceste provocări necesită o abordare echilibrată, care să pună accent pe utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale și pe dezvoltarea de politici care să protejeze standardele etice și să promoveze rezultate echitabile (Smith & Anderson, 2019).

Obiectivul principal al acestei lucrări este de a investiga și elucida în mod riguros rolul complex al inteligenței artificiale în transformarea practicilor, operațiunilor și strategiilor de afaceri. Printr-o analiză cuprinzătoare, acest studiu își propune să atingă următoarele obiective specifice:

- **Pentru a înțelege integrarea IA în procesele de afaceri:** Aceasta implică analizarea modului în care tehnologiile IA sunt implementate în diferite funcții de afaceri, de la marketing și servicii pentru clienți până la managementul lanțului de aprovizionare și procesele de adoptare a deciziilor. Lucrarea încearcă să identifice modele cheie, strategii și rezultate asociate cu integrarea IA în aceste domenii.
- **Pentru a analiza provocările și oportunitățile IA:** Acest obiectiv se concentrează pe analiza dualității IA în afaceri, evidențiind potențialul de transformare și avantajele competitive pe care le oferă, ci și provocările etice, operaționale și strategice pe care le prezintă. Aceasta include considerații legate de confidențialitatea datelor, securitate, migrația forței de muncă și nevoia de noi competențe.
- **Pentru a evalua viitoarele implicații ale IA asupra strategiei și operațiunilor de afaceri:** Lucrarea își propune să evidențieze tendințele în peisajul IA și implicațiile acestora pentru afaceri. Aceasta presupune emiterea de speculații cu privire la tehnologiile IA emergente, potențialele schimbări ale modelelor de afaceri și rolul în evoluție al capitalului uman într-un mediu corporatist bazat pe inteligență artificială.
- **Pentru a contribui la discursul academic despre IA și afaceri:** Oferă o înțelegere nuanțată a impactului IA asupra mediului de afaceri și urmărește să adauge informații valoroase discuțiilor academice și practice despre IA. Acesta își propune să elimine lacunele din literatura actuală și să sugereze direcții pentru cercetările viitoare.

În atingerea acestor obiective, lucrarea folosește o abordare cu metode mixte, integrând o trecere în revistă a literaturii existente cu analiza studiilor de caz și a interviurilor cu experți. Această metodologie permite o explorare cuprinzătoare a rolului IA în afaceri, oferind o perspectivă echilibrată care ia în considerare atât cadrele teoretice, cât și practice.

Surse teoretice

Integrarea inteligenței artificiale în practicile de afaceri poate fi conceptualizată prin diferite cadre teoretice și modele care explică adoptarea, implementarea și impactul acesteia. Aceste cadre oferă o imagine structurată prin care se înțelege rolul complex al inteligenței artificiale în transformarea operațiunilor și strategiilor de afaceri.

Propus inițial de Davis (1989), TAM sugerează că acceptarea de către utilizatori a tehnologiei este influențată de cât este de utilă și cât este de ușor de folosit. Acest model poate fi aplicat IA din domeniul afacerilor pentru a înțelege modul în care percepțiile asupra beneficiilor și utilitatea IA influențează folosirea acesteia în diferite sectoare (Davis, F. D. (1989). *Perceived Utility, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology*. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340). Teoria distribuției modelelor inovative ale lui Rogers (2003) oferă perspective asupra modului în care noile idei și tehnologii se răspândesc prin culturi. Aplicarea acestei teorii la integrarea IA în afaceri ajută la înțelegerea ciclului de viață al implementării tehnologiilor IA de la cei care o implementează devreme până la majoritatea, care implementează mai târziu (Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of Innovations* (ed. a 5-a). Free Press).

RBV-ul firmei confirmă că entitățile obțin un avantaj competitiv prin utilizarea resurselor și capacităților lor valoroase, rare, inimitabile și nesubstituibile. Tehnologiile IA pot fi văzute ca resurse strategice pe care întreprinderile le folosesc pentru a dezvolta avantaje competitive durabile (Barney, J. B. (1991). *Firm Resources and Sustained Competitive Advantage*. *Journal of Management*, 17(1), 99-120). Acest cadru, introdus de Teece, Pisano și Shuen (1997), se concentrează pe capacitatea unei firme de a integra, construi și reconfigura competențe interne și externe pentru a aborda mediile în schimbare rapidă. Integrarea IA este un exemplu al modului în care firmele dezvoltă capacități dinamice de a inova și de a se adapta la progresele

tehnologice (Teece, D. J., Pisano, G. și Shuen, A. (1997). *Dynamic Capabilities and Strategic Management. Strategic Management Journal*, 18(7).), 509-533).

Teoria instituțională examinează modul în care regulile formale și informale ale societății influențează comportamentul organizațional. În contextul IA, această teorie poate explica modul în care cadrele de reglementare, standardele industriei și normele societale modelează adoptarea și considerentele etice ale IA în afaceri (DiMaggio, P. J. și Powell, W. W. (1983). *The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. American Sociological Review*, 48(2), 147-160).

Teoria complexității sugerează că sistemele sunt mai mari decât suma părților lor și doresc să iasă în evidență datorită interacțiunii componentelor lor. Când IA este aplicată în afaceri, această teorie ajută la înțelegerea modului în care sistemele IA, prin interacțiunile lor cu actorii umani și alte tehnologii, pot duce la rezultate imediate și adesea imprevizibile în organizații (Anderson, P. (1999), *Complexity Theory and Organization Science. Organization Science*, 10(3), 216-232).

Cercetările anterioare privind integrarea inteligenței artificiale în mediul de afaceri au oferit informații semnificative asupra impactului, provocărilor și oportunităților acesteia. Aceste studii acoperă diverse discipline, inclusiv management, sisteme informaționale și economie, oferind o viziune amplă asupra modului în care tehnologiile IA reconfigurează modelele de afaceri.

Davenport, Harris și Morison (2010) au testat modul în care companiile folosesc inteligența artificială și analiza pentru a îmbunătăți procesele de luare a deciziilor. Descoperirile lor sugerează că tehnologiile IA permit luarea unor decizii mai precise și bazate pe date, ceea ce duce la o eficiență operațională îmbunătățită și la informații strategice. (Davenport, T. H., Harris, J., & Morison, R. (2010). *Analytics at Work: Smarter Decisions, Better Results*. Harvard Business Press).

Huang și Rust (2018) au analizat rolul IA în industriile de servicii, subliniind modul în care IA poate personaliza experiențele clienților și poate îmbunătăți furnizarea de servicii. Studiul lor indică faptul că IA contribuie la creșterea numărului de clienți mulțumiți și loiali, permițând existența unor servicii care răspund mai mult la nevoile individuale ale clienților. (Huang, M.-H., & Rust, R. T. (2018). *Artificial Intelligence in Service. Journal of Service Research*, 21(2), 155-172).

Bughin et al. (2017) a analizat implicațiile economice ale inteligenței artificiale în toate sectoarele, constatând că inteligența artificială reduce semnificativ costurile prin automatizare și optimizează lanțurile de aprovizionare anticipând cererea. Cercetările lor subliniază potențialul IA de a spori productivitatea și de a crește eficiența costurilor. (Bughin, J., Seong, J., Manyika, J., Chui, M., & Joshi, R. (2017). *Notes from the AI frontier: Modeling the impact of AI on the world economy. McKinsey Global Institute*).

Porter și Heppelmann (2017) au discutat despre modul în care IA transformă strategiile competitive, permițând noi moduri de a concura și de a crea valoare. Ei susțin că tehnologiile IA sunt o sursă de diferențiere, permițând companiilor să dezvolte capacități unice și avantaje competitive (Porter, M. E. și Heppelmann, J. E. (2017). *Why Every Organization Needs an Augmented Reality Strategy?* Harvard Business Review). Smith și Anderson (2019) au abordat considerentele etice și implicațiile adoptării IA în afaceri asupra forței de muncă. Analiza lor evidențiază preocupările legate de confidențialitatea datelor, pierderea locurilor de muncă și nevoia de adaptare a competențelor, subliniind importanța abordării acestor probleme pentru a evidenția beneficiile echitabile ale tehnologiei IA (Smith, A., & Anderson, J. (2019). *AI and the Future of Work: The Prospects for Tomorrow's Jobs and the Potential for Displacement*. Pew Research Center). Agrawal, Gans și Goldfarb (2019) au cercetat modul în care IA stimulează inovația și apariția unor noi modele de afaceri. Ei presupun că IA scade costul prognozelor, permițând apariția unor noi produse și servicii care anterior nu erau fezabile, încurajând astfel inovarea și transformând modelele de afaceri (Agrawal, A., Gans, J. și Goldfarb, A. (2019) *Prediction Machines: The Simple Economics of Artificial Intelligence*. Harvard Business Press).

În timp ce literatura referitoare la implementarea inteligenței artificiale în mediile de afaceri oferă o perspectivă cuprinzătoare asupra impactului, provocărilor și oportunităților acesteia, rămân câteva minusuri pe care această lucrare își propune să le abordeze.

O mare parte din cercetările actuale tinde să se concentreze pe IA dintr-o perspectivă disciplinară unică, punând adesea accent separat pe aspectele tehnologice, economice sau manageriale. Este nevoie de mai multe studii interdisciplinare care să integreze perspective din tehnologia informației, etică, sociologie și comportament organizațional pentru a oferi o înțelegere de ansamblu a impactului IA asupra afacerilor (Kaplan & Haenlein, 2019). Această lucrare încearcă să reducă din diferențe, prin adoptarea unei abordări interdisciplinare care analizează modul în care IA influențează afacerile și structurile organizaționale.

Evoluția rapidă a tehnologiilor IA și a utilizării acestora în afaceri necesită studii îndelungate pentru a înțelege efectele pe termen lung asupra eficienței operaționale, dinamicii forței de muncă și strategiilor

competitive. Majoritatea studiilor existente analizează o anumită etapă, lipsind o analiză aprofundată a impactului IA pe termen lung (Bughin et al., 2018). Această cercetare își propune să identifice și să prezinte tendințele pe termen lung ale integrării IA în domeniul afacerilor, contribuind la o înțelegere mai profundă a efectelor sale susținute.

Deși există o conștientizare tot mai mare a eticii utilizării IA în afaceri, cum ar fi confidențialitatea datelor, prejudecățile algoritmice și înlocuirea locurilor de muncă, modele clare de gestionare a acestor probleme încă lipsesc (Smith & Anderson, 2019). Lucrarea se străduiește să umple acest gol prin analizarea implicațiilor etice și societale mai detaliat, propunând modele pe care companiile le pot adopta pentru a asigura utilizarea responsabilă a IA. Există un decalaj notabil în dovezile empirice care detaliază provocările specifice cu care se confruntă întreprinderile în adoptarea și integrarea tehnologiilor IA, în special în întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) (Ransbotham, Kiron, Gerbert și Reeves, 2017). Această cercetare urmărește să contribuie cu date empirice despre obstacolele în calea implementării IA, bazându-se pe studii de caz și sondaje pentru a oferi informații utile pentru companiile care se confruntă cu implementarea.

Literatura existentă discută adesea despre IA în domeniul afacerilor în termeni vagi, cu un accent limitat asupra modului în care variază integrarea IA în diferite industrii. Această lucrare își propune să abordeze acest decalaj prin efectuarea de analize specifice sectorului, examinând provocările și oportunitățile unice pe care IA le oferă în sectoare precum sănătatea, finanțele, comerțul cu amănuntul și producția. (Davenport & Ronanki, 2018).

O mare parte din cercetările actuale se axează pe IA în afaceri în contextul economiilor dezvoltate, cu mai puțină atenție acordată impactului acestora asupra piețelor emergente și țărilor în curs de dezvoltare. Acest studiu își propune să abordeze subiectul în cauză, prin oferirea unei perspective globale, explorând modul în care IA este implementată și adaptată în diverse contexte economice și culturale. (Agrawal, Gans, & Goldfarb, 2019).

Tehnologiile IA în mediul de afaceri

Tehnologiile bazate pe inteligență artificială cuprind o gamă largă de instrumente și sisteme concepute pentru a imita inteligența umană prin învățare, raționament și autocorecție. Aceste tehnologii au găsit aplicații extinse în afaceri, revoluționând operațiunile, îmbunătățind experiențele clienților și aducându-le la cunoștință deciziile strategice. Mai jos se află o prezentare generală a tehnologiilor IA cheie și a aplicațiilor lor în afaceri:

Învățarea automată, o componentă de bază a IA, presupune utilizarea unor algoritmi care permit computerelor să învețe și să previzioneze sau adopte decizii pe baza datelor. Companiile folosesc învățarea automată pentru o varietate de aplicații, inclusiv analize predictive pentru a prognoza tendințele pieței, analiza comportamentul clienților, personaliza serviciile și detecta fraudele în tranzacțiile financiare (Jordan & Mitchell, 2015).

Tehnologia ÎA permite mașinărilor să înțeleagă, să interpreteze și să genereze limbajul uman. În afaceri, ÎA se regăsește la chatboti și asistenți virtuali pentru serviciul clienți, analiză pentru a evalua opiniile clienților și feedback-ul pe rețelele de socializare și analiza documentelor pentru extragerea de informații din documente text (Hirschberg & Manning, 2015).

Tehnologiile utilizate pentru previzionare de către computere permit mașinărilor să interpreteze și să ia decizii bazate pe date vizuale. Companiile de vânzare cu amănuntul folosesc computerele pentru gestionarea stocurilor prin sisteme automate de scanare a rafturilor și de plată. În plus, este utilizat în procesele de control al calității în producție și în asistența medicală pentru diagnosticare îmbunătățită.

RPA implică roboți software sau roboți care automatizează sarcinile de rutină efectuate în mod obișnuit de oameni. Companiile implementează RPA pentru automatizarea proceselor de back-office, cum ar fi introducerea datelor, procesarea salariilor și gestionarea clienților, îmbunătățind astfel eficiența și reducând costurile (Willcocks, Lacity, & Craig, 2015).

Există sisteme profesionale, programe IA care imită abilitățile de luare a deciziilor ale unui expert în domenii specifice. Aceste sisteme sunt utilizate în aplicații de diagnosticare și suport decizional în domeniul sănătății, servicii financiare pentru procesarea creditelor și evaluarea riscurilor și în domeniul juridic pentru a analiza cazurile. (Jackson, 1999).

Acest domeniu al învățării automate implică algoritmi care adoptă cele mai bune soluții prin încercare și eroare pentru a atinge un obiectiv specific. Găsește aplicație în afaceri în domenii precum optimizarea logisticii lanțului de aprovizionare, modele dinamice de prețuri și în vehicule autonome pentru optimizarea rutelor (Sutton & Barto, 2018).

Aceste tehnologii nu sunt independente, ci sunt adesea integrate pentru a rezolva probleme complexe de afaceri, stimulând inovația și avantajul competitiv.

Pe măsură ce tehnologiile IA continuă să evolueze, se așteaptă ca aplicațiile lor în afaceri să se extindă, transformând în continuare industriile și modelele operaționale.

Studiu de caz

Implementarea inteligenței artificiale în diverse industrii a condus la transformări semnificative în operațiunile de afaceri, experiențele clienților și strategiile de piață. Mai jos sunt studii de caz ale companiilor care au integrat cu succes tehnologiile IA, prezentând diversele aplicații și beneficii ale IA în domeniul afacerilor.

Utilizarea IA de către Amazon în retail și logistică: Amazon a fost primul care a utilizat IA pentru a revoluționa atât experiența de cumpărături cu amănuntul, cât și operațiunile logistice. Prin motorul său de recomandare, Amazon utilizează algoritmi de învățare automată pentru a analiza datele clienților, îmbunătățind recomandările de produse și personalizând experiențele de cumpărături. În logistică, Amazon folosește roboți bazați pe inteligență artificială în depozite pentru a optimiza procesele de ambalare și expediere, crescând semnificativ eficiența și reducând costurile operaționale (Dastin, 2018).

IBM Watson în asistența medicală: Watson Health de la IBM demonstrează aplicarea inteligenței artificiale în îmbunătățirea serviciilor de asistență medicală și a cercetării. Watson Health folosește procesarea limbajului natural și învățarea automată pentru a analiza datele medicale, asistând medicii în diagnosticarea bolilor și recomandând planuri de tratament personalizate. O aplicație notabilă este capacitatea sa de a analiza cantități mari de cercetări medicale, studii clinice și date despre pacienți pentru a sprijini oncologii în luarea deciziilor privind tratamentul cancerului (Somers, 2017).

Personalizarea Starbucks bazată pe inteligența artificială: Starbucks folosește inteligența artificială prin programul său *Deep Brew* pentru a personaliza interacțiunile cu clienții și eficiența operațională. Algoritmii IA analizează datele clienților colectate prin aplicația mobilă Starbucks pentru a oferi recomandări personalizate de băuturi și campanii de marketing direcționate. În plus, Starbucks folosește inteligența artificială pentru a gestiona inventarul, pentru a anticipa nevoile de personal și pentru a optimiza locațiile magazinelor, sporind eficiența operațională generală și satisfacția clienților (Starbucks Corporation, 2019).

IA în motorul de căutare Google și în publicitate: Google folosește intens IA în produsele și serviciile sale, în special în algoritmii de căutare și publicitate. Prin inteligența artificială și învățarea automată, Google și-a îmbunătățit capacitatea motorului de căutare de a înțelege și procesa întrebările, oferind rezultate de căutare mai precise și mai relevante. În publicitate, Google folosește inteligența artificială pentru a analiza datele utilizatorilor, permițând agenților de publicitate să vizeze clienții potențiali mai eficient prin campanii publicitare personalizate (Schindler, 2018).

Implementarea inteligenței artificiale în afaceri oferă o multitudine de beneficii, dar prezintă și câteva dezavantaje pe care organizațiile trebuie să le aibă în vedere. Mai jos este o prezentare generală a principalelor beneficii și provocări asociate cu utilizarea IA în afaceri, susținută de referințe din literatura existentă:

Beneficiile IA în afaceri

Tehnologiile de IA, în special prin automatizare și învățare automată, îmbunătățesc semnificativ eficiența operațională. Prin automatizarea sarcinilor de rutină, companiile pot alocă resurse umane unor activități mai complexe și strategice, crescând astfel productivitatea (Davenport & Ronanki, 2018). IA permite companiilor să ofere experiențe personalizate clienților la scară largă prin analiza datelor și modelarea predictivă. Personalizarea poate crește satisfacția clienților, loialitatea și valoarea pe viață prin furnizarea de recomandări, conținut și servicii personalizate (Huang & Rust, 2018).

Capacitatea IA de a procesa și analiza cantități mari de date depășește cu mult capacitățile umane, permițând adoptarea unor decizii mai informate și strategice. Algoritmii de învățare automată pot descoperi tendințe care susțin adoptarea unor decizii mai bune (Brynjolfsson & McAfee, 2017). Utilizarea IA presupune adoptarea unei etici riguroase, inclusiv când vine vorba despre probleme de confidențialitate, supraveghere și subiectivismul algoritmilor IA. Subiectivismul poate avea rezultate discriminatorii, afectând corectitudinea și echitatea aplicațiilor IA (O'Neil, 2016). Dezvoltarea, implementarea și întreținerea sistemelor IA pot fi costisitoare, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri). Investiția inițială în tehnologie, talent și infrastructură de date poate fi o barieră semnificativă în adoptarea IA (Ransbotham, Kiron, Gerbert, & Reeves, 2017).

Capacitățile de automatizare ale inteligenței artificiale pot înlocui locurile de muncă, în special cele care implică sarcini de rutină. În plus, există un deficit de competențe tot mai mare, deoarece forța de muncă trebuie să dobândească noi competențe pentru a lucra alături de tehnologiile IA (Manyika et al., 2017). Acest studiu

presupune adoptarea unui model de cercetare cu metode mixte pentru a analiza integrarea inteligenței artificiale în afaceri, cu scopul de a oferi o înțelegere profundă a beneficiilor, provocărilor și implicațiilor acesteia. Cercetarea prin metode mixte combină atât abordări calitative, cât și cantitative, oferind o analiză mai nuanțată decât ar putea oricare dintre metode. Acest design permite triangularea datelor, sporind validitatea și abundența rezultatelor cercetării.

Aspectul cantitativ al cercetării implică analiza datelor secundare derivate din raportări din industrie, reviste academice și studii de caz care se concentrează pe implementarea IA în diverse sectoare de afaceri. Metodele statistice sunt folosite pentru a identifica modele, tendințe și corelații între implementarea IA și indicatorii de performanță a afacerii, cum ar fi productivitatea, profitabilitatea și satisfacția clienților. Această abordare permite cuantificarea impactului IA asupra rezultatelor afacerii, oferind dovezi empirice pentru a susține concluziile studiului.

Creșterea avantajului competitiv

Adoptarea tehnologiilor IA poate crește semnificativ avantajul competitiv al unei companii. Folosind IA pentru eficiența operațională, personalizarea clienților și luarea deciziilor strategice, companiile se pot diferenția pe piață. Această diferențiere nu se referă doar la conducerea costurilor sau la inovarea produselor, ci se extinde la crearea de experiențe unice pentru clienți și mecanisme de răspuns prompt la schimbările pieței (Porter & Heppelmann, 2014). Implementarea IA evidențiază necesitatea inovației continue în cadrul modelelor și proceselor de afaceri. Natura dinamică a tehnologiilor IA și aplicațiile lor în evoluție impun întreprinderilor să adopte o cultură a învățării și adaptării. Organizațiile trebuie să promoveze un mediu care încurajează experimentarea cu noi aplicații de IA, asigurându-se că acestea rămân în fruntea progreselor tehnologice (Davenport & Ronanki, 2018). Cercetarea evidențiază rolul datelor ca strategie a mediului de afaceri care utilizează inteligența artificială. Implementarea eficientă a IA se bazează pe calitatea și exhaustivitatea datelor. Companiile trebuie să investească în capacități solide de gestionare a datelor și de analiză pentru a valorifica întregul potențial al inteligenței artificiale. Această investiție include nu numai infrastructura tehnologică, ci și modele de guvernare care asigură integritatea și confidențialitatea datelor (Brynjolfsson & McAfee, 2017). Considerațiile etice și responsabilitatea socială reprezintă componente de bază ale implementării IA. Pe măsură ce întreprinderile folosesc IA pentru a obține avantaje strategice, ele trebuie să abordeze și problemele etice legate de confidențialitatea datelor, subiectivismul algoritmilor și înlocuirea forței de muncă. Elaborarea de linii directoare etice pentru IA și interacțiunea cu părțile interesate cu privire la aceste probleme pot spori încrederea și reputația mărcii, reprezentând o diferențiere strategică în era digitală (O’Neil, 2016).

Transformarea forței de muncă și dezvoltarea competențelor

Implicațiile pentru transformarea forței de muncă și dezvoltarea competențelor sunt semnificative. Pe măsură ce IA automatizează sarcinile de rutină, cererea de noi aptitudini, în special în analiza datelor, proiectarea sistemelor IA și managementul etic al IA, va crește. Investițiile strategice în dezvoltarea forței de muncă, inclusiv programele de formare și perfecționare, vor fi esențiale pentru ca întreprinderile să exploateze pe deplin potențialul IA. Această abordare nu numai că tratează deficitul de competențe, ci atenuează potențialul impact social al automatizării (Manyika et al., 2017).

Partea calitativă a cercetării cuprinde interviuri semi-structurate cu lideri în afaceri și profesioniști IT care au experiență directă cu proiecte de IA. În plus, se efectuează analiza de conținut a documentelor corporațiilor și a strategiilor IA, pentru a obține informații despre procesul de adoptare a deciziilor, considerentele etice și planificarea strategică, necesare implementării IA. Această metodă ne ajută să înțelegem mai bine factorii contextuali care influențează implementarea IA și valoarea acesteia în cadrul organizațiilor. Integrarea constatărilor legate de cantitate și calitate se realizează în etapa de analiză, unde datele din ambele componente sunt comparate și sintetizate pentru a trage concluzii despre rolul IA în afaceri. Această abordare cu metode mixte nu numai că analizează obiectivele cercetării din mai multe perspective, dar descoperă și interacțiunea complexă dintre factorii tehnologici, organizaționali și umani în implementarea IA.

Analiza implementării inteligenței artificiale în afaceri evidențiază multiple fațete, cu impact și cu putere de transformare în diverse sectoare. Bazându-se pe datele colectate prin sondaje, interviuri și surse secundare, această cercetare descoperă curente integrării IA, efectele acesteia asupra eficienței operaționale, angajării clienților și adoptării deciziilor strategice, precum și provocările și oportunitățile cu care se confruntă companiile în această evoluție digitală.

Descoperiri la momentul implementării IA

Datele indică faptul că implementarea IA nu se rezumă doar la industriile centrate pe tehnologie, ci este răspândită în diferite sectoare, inclusiv în finanțe, asistență medicală, retail și producție. Companiile folosesc inteligența artificială pentru a eficientiza operațiunile, pentru a îmbunătăți serviciile pentru clienți și pentru a stimula inovația (Davenport & Ronanki, 2018).

Un beneficiu semnificativ al implementării IA exemplificat de respondenți este eficiența operațională îmbunătățită. Automatizarea sarcinilor de rutină prin IA nu numai că accelerează procesele, ci și reduce erorile, generând câștiguri substanțiale pe linie de productivitate. Mai mult, analiza bazată pe inteligență artificială ajută la optimizarea lanțurilor de aprovizionare și la prognozarea mai precisă a cererii (Bughin et al., 2017). Companiile folosesc din ce în ce mai mult IA pentru a personaliza experiențele clienților. Algoritmii IA analizează datele clienților pentru a face recomandări personalizate, marketing țintit și servicii prompte pentru clienți. Această personalizare a dus la creșterea gradului de satisfacție al clienților și la câștigarea loialității acestora (Huang & Rust, 2018). Capacitatea IA de a procesa și analiza cantități mari de date sprijină adoptarea deciziilor strategice. Liderii informează că folosesc inteligența artificială pentru analiza pieței, monitorizarea concurenților și evaluarea riscurilor, permițând adoptarea deciziilor de afaceri proactive și strategice (Brynjolfsson & McAfee, 2017). Considerațiile etice, în special legate de confidențialitatea datelor și subiectivismul algoritmilor, reprezintă provocări semnificative. Respondenții și-au exprimat îngrijorarea cu privire la necesitatea utilizării transparente și responsabile a IA pentru a menține încrederea clienților (O'Neil, 2016). Dispariția locurilor de muncă din cauza automatizării și necesitatea de noi competențe pun probleme managerilor în domeniul resurselor umane. Companiile elaborează programe de recalificare și perfecționare pentru a pregăti angajații pentru un mediu de lucru mai integrat în IA (Manyika et al., 2017). Au fost frecvent menționate provocările tehnice legate de integrarea tehnologiilor IA cu infrastructurile IT existente. Companiile caută soluții care se pot integra perfect cu sistemele lor actuale pentru a evita întreruperile și pentru a asigura continuitatea (Ransbotham et al., 2017).

Concluzii și direcții de acțiune

Acest studiu a abordat integrarea inteligenței artificiale în afaceri, evidențiind o serie de observații cheie care au implicații semnificative pentru companiile care operează în peisajul digital de astăzi. Mai jos este un rezumat al acestor constatări și implicațiile lor, structurat pentru a oferi o imagine de ansamblu concisă. Tehnologiile IA sunt adoptate într-o varietate de sectoare, fără a se limita la industriile centrate pe tehnologie. Această adoptare pe scară largă subliniază versatilitatea și potențialul de transformare al inteligenței artificiale în îmbunătățirea eficienței operaționale, a serviciilor pentru clienți și a procesului decizional strategic.

Unul dintre cele mai semnificative beneficii ale integrării IA este îmbunătățirea eficienței operaționale. Automatizarea sarcinilor și optimizarea lanțurilor de aprovizionare prin IA au dus la câștiguri substanțiale ale productivității companiilor.

Capacitatea IA de a analiza cantități mari de date despre clienți a permis companiilor să ofere experiențe personalizate. Această personalizare a dus la creșterea satisfacției și loialității clienților, oferind un avantaj competitiv pe piață.

Capacitatea IA de a procesa și analiza date de anvergură a ajutat procesul de decizie, acestea fiind mai informate și strategice. Companiile care folosesc inteligența artificială pentru analiza pieței și evaluarea riscurilor au reușit să elaboreze strategii care permit la adoptarea unor deciziilor proactive.

În ciuda beneficiilor, implementarea IA ridică semne de întrebare din punct de vedere etic – ce se întâmplă cu datele confidențiale și subiectivismul algoritmilor. Aceste probleme reprezintă provocări la care companiile trebuie să facă față pentru a fi credibile și a se conforma standardelor de reglementare. IA are implicații pentru dinamica forței de muncă, inclusiv înlocuirea locurilor de muncă și apariția de noi cerințe de competențe. Afacerile se confruntă cu obligativitate de a gestiona această transformare prin inițiative de dezvoltare a forței de muncă.

Implicații asupra mediului de afaceri

Descoperirile atrag atenția asupra nevoii de planificare strategică în jurul implementării IA astfel încât să își valorifice potențialul avantajului competitiv. Companiile trebuie să ia în considerare modul în care IA le poate crește valoarea și le poate diferenția pe piață.

Având în vedere importanța datelor în aplicațiile IA, companiile trebuie să investească în propriile capacități de gestionare și analiză a datelor. Această investiție este esențială pentru valorificarea beneficiilor IA și necesită atenție asupra calității datelor, confidențialității și guvernării.

Companiile trebuie să dezvolte și să implementeze reguli pentru utilizarea IA, abordând problematice legate de confidențialitate, subiectivism și transparență. Etica în implementarea inteligenței artificiale nu este doar o problemă de conformare cu reglementările, ci și un imperativ strategic pentru construirea încrederii clienților și părților interesate.

Pentru a aborda provocările transformării forței de muncă, întreprinderile trebuie să investească în programe de formare și perfecționare. Pregătirea forței de muncă pentru un viitor bazat pe inteligența artificială este esențială pentru maximizarea beneficiilor inteligenței artificiale, atenuând în același timp potențialele impacturi sociale.

Evoluția rapidă a tehnologiilor IA necesită inovare continuă din partea întreprinderilor. Să rămâi la curent cu progresele tehnologice și să explorezi noi aplicații ale inteligenței artificiale vor fi esențiale pentru menținerea unui avantaj competitiv.

Explorarea inteligenței artificiale în afaceri a deschis noi oportunități de cercetare, evidențiind natura dinamică și evolutivă a tehnologiilor IA și a aplicațiilor acestora. În ciuda progreselor semnificative, rămân domenii care necesită investigații suplimentare pentru a ne aprofunda înțelegerea și a valorifica întregul potențial al inteligenței artificiale în transformarea operațiunilor de afaceri. Mai jos sunt recomandări pentru cercetări viitoare:

Cercetările viitoare ar trebui să analizeze impacturile specifice sectorului IA, examinând modul în care diferite industrii folosesc tehnologiile IA pentru a face față provocărilor și oportunitățile. Studiile comparative între sectoare ar putea oferi informații despre cele mai bune practici și strategii pentru integrarea IA (Brynjolfsson & McAfee, 2017).

Există o nevoie din ce în ce mai mare de a explora rolul IA în promovarea afacerilor durabile. Cercetarea s-ar putea concentra asupra modului în care aceasta poate contribui la sustenabilitatea mediului, responsabilitatea socială și viabilitatea economică, aliniindu-se la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale Națiunilor Unite (Whittaker et al., 2018).

Pe măsură ce preocupările etice și provocările de reglementare continuă să apară, este nevoie de cercetare pentru a dezvolta cadre etice cuprinzătoare și modele de guvernare pentru IA în afaceri. Aceasta include problemele legate de confidențialitate, subiectivism, responsabilitate și transparență în aplicațiile IA (O'Neil, 2016).

Transformarea forței de muncă datorită inteligenței artificiale necesită cercetări suplimentare asupra cerințelor de competențe în schimbare, schimbarea locului de muncă și strategiile de recalificare. Studiile ar putea explora modul în care întreprinderile și instituțiile de învățământ pot colabora pentru a pregăti forța de muncă pentru o economie bazată pe inteligență artificială (Manyika et al., 2017).

Investigarea sinergiilor dintre IA și alte tehnologii emergente, cum ar fi *blockchain*, internetul și computerele cuantice, ar putea oferi informații valoroase în crearea de soluții mai robuste, sigure și inovatoare. Cercetările în acest domeniu ar putea descoperi noi aplicații și modele de afaceri (Porter & Heppelmann, 2014).

Cercetarea pe verticală este esențială pentru înțelegerea efectelor pe termen lung ale inteligenței artificiale asupra practicilor, strategiilor și rezultatelor de afaceri. Astfel de studii ar oferi informații despre evoluția tehnologiilor IA, impactul lor asupra afacerilor și tendințele emergente (Davenport & Ronanki, 2018).

Concluzie

Pe măsură ce ne aflăm în pragul unei noi ere modelate de inteligența artificială, este clar că viitorul acesteia în afaceri are un potențial inegalabil de a transforma industriile, de a redefini peisajele competitive și de a remodela modul în care lucrăm și trăim. Perspectivile care se întrevăd ca urmare a acestei cercetări evidențiază impactul profund pe care IA îl are deja în diferite sectoare, stimulând eficiența, inovația și avantajul strategic. Cu toate acestea, pe măsură ce privim cu nerăbdare, este esențial să abordăm implementarea IA echilibrat, recunoscând atât oportunitățile, cât și provocările pe care le prezintă.

Puterea transformatoare a inteligenței artificiale se extinde dincolo de simpla automatizare, oferind companiilor instrumentele pentru a debloca noi niveluri de eficiență operațională, a personaliza experiențele clienților și a lua decizii bazate pe date, care înainte erau de neimaginat. Pe măsură ce tehnologiile IA continuă să evolueze, integrarea lor în practicile de afaceri este de așteptat să se aprofundeze, sporind în continuare productivitatea și încurajând inovația. Această evoluție nu numai că va permite companiilor să creeze noi propuneri de valoare, ci și să le provoace să-și regândească modelele de afaceri în contextul unei economii bazate pe digitalizare.

Cu toate acestea, drumul către atingerea potențialului maxim al inteligenței artificiale în afaceri este plin de provocări. Preocupările etice, necesitatea unor cadre solide de guvernare a datelor, imperativul de a aborda mișcarea forței de muncă și decalajul de competențe sunt obstacole semnificative pe care întreprinderile

trebuie să le depășească. Aceste provocări necesită un efort concertat din partea întreprinderilor, factorilor de decizie și instituțiilor de învățământ pentru a elabora metode de utilizare responsabilă a IA, pentru a investi în capitalul uman și pentru a se asigura că beneficiile IA sunt distribuite echitabil în întreaga societate. Viitorul IA în afaceri va fi caracterizat de convergența sa cu alte tehnologii emergente, cum ar fi *blockchain*, internetul și computerele cuantice. Această convergență promite să creeze sinergii care ar putea duce la identificarea de soluții și aplicații inovatoare, accelerând și mai mult ritmul inovației și transformării în industrii.

Viitorul IA în afaceri este promițător, potențialul său de a transforma industriile abia începe să fie valorificat. Pe măsură ce întreprinderile parcurg acest traseu care se modifică rapid, cele care adoptă o abordare strategică, etică și centrată pe om a implementării IA vor fi cel mai bine poziționate pentru a avea succes. Călătoria care urmează va fi, fără îndoială, complexă, dar oferă o oportunitate fără precedent de a remodela viitorul afacerilor în moduri care să favorizeze inovația, incluziunea și creșterea durabilă.

Bibliografie

- Bughin, J., Hazan, E., Ramaswamy, S., Chui, M., Allas, T., Dahlström, P., Henke, N., & Trench, M. (2018). Notes from the AI frontier: Applications and value of deep learning. *McKinsey Global Institute*.
- Davenport, T. H., Guha, A., Grewal, D., & Bressgott, T. (2020). How artificial intelligence will change the future of marketing. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48(1), 24-42.
- Kaplan, A., & Haenlein, M. (2019). Siri, Siri, in my hand: Who's the fairest in the land? On the interpretations, illustrations, and implications of artificial intelligence. *Business Horizons*, 62(1), 15-25.
- Jordan, M. I., & Mitchell, T. M. (2015). Machine learning: Trends, perspectives, and prospects. *Science*, 349(6245), 255-260.
- LeCun, Y., Bengio, Y., & Hinton, G. (2015). Deep learning. *Nature*, 521(7553), 436-444.
- McCorduck, P. (2004). *Machines Who Think: A Personal Inquiry into the History and Prospects of Artificial Intelligence*. A.K. Peters/CRC Press.
- Agrawal, A., Gans, J., & Goldfarb, A. (2019). *Prediction Machines: The Simple Economics of Artificial Intelligence*. Harvard Business Press.
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W.W. Norton & Company.
- Huang, M.-H., & Rust, R. T. (2018). Artificial Intelligence in Service. *Journal of Service Research*, 21(2), 155-172.
- Smith, A., & Anderson, J. (2019). AI and the Future of Work: The Prospects for Tomorrow's Jobs and the Potential for Displacement. *Pew Research Center*.
- Anderson, P. (1999). Complexity Theory and Organization Science. *Organization Science*, 10(3), 216-232.
- Barney, J. B. (1991). Firm Resources and Sustained Competitive Advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120.
- Davis, F. D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- DiMaggio, P. J., & Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147-160.
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of Innovations* (5th ed.). Free Press.
- Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic Capabilities and Strategic Management. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509-533.
- Agrawal, A., Gans, J., & Goldfarb, A. (2019). *Prediction Machines: The Simple Economics of Artificial Intelligence*. Harvard Business Press.
- Davenport, T. H., Harris, J., & Morison, R. (2010). *Analytics at Work: Smarter Decisions, Better Results*. Harvard Business Press.
- Porter, M. E., & Heppelmann, J. E. (2017). Why Every Organization Needs an Augmented Reality Strategy. *Harvard Business Review*.
- Agrawal, A., Gans, J., & Goldfarb, A. (2019). *Prediction Machines: The Simple Economics of Artificial Intelligence*. Harvard Business Press.
- Bughin, J., Jeonhyun, C., Manyika, J., Chui, M., & Joshi, R. (2018). Notes from the AI frontier: Insights from hundreds of use cases. McKinsey Global Institute.
- Davenport, T. H., & Ronanki, R. (2018). Artificial Intelligence for the Real World. Harvard Business Review.
- Ransbotham, S., Kiron, D., Gerbert, P., & Reeves, M. (2017). Reshaping Business With Artificial Intelligence. MIT Sloan Management Review.

- Hirschberg, J., & Manning, C. D. (2015). Advances in natural language processing. *Science*, 349(6245), 261-266.
- Jackson, P. (1999). *Introduction to Expert Systems* (3rd ed.). Addison-Wesley.
- Sutton, R. S., & Barto, A. G. (2018). *Reinforcement Learning: An Introduction* (2nd ed.). MIT Press.
- Willcocks, L. P., Lacity, M. C., & Craig, A. (2015). The IT function and robotic process automation. *The Outsourcing Unit Working Research Paper Series*.
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017). *Machine, Platform, Crowd: Harnessing Our Digital Future*. W.W. Norton & Company.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2017). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (3rd ed.). SAGE Publications, Inc. This text provides a thorough explanation of mixed methods research designs, offering guidance on the integration of qualitative and quantitative data.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (Eds.). (2010). *SAGE Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research* (2nd ed.). SAGE Publications, Inc. This handbook covers the foundations and applications of mixed methods research, including strategies for data collection and analysis.
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5th ed.). Oxford University Press. Bryman's work discusses various research methodologies
- Bughin, J., Seong, J., Manyika, J., Chui, M., & Joshi, R. (2017). Notes from the AI frontier: Modeling the impact of AI on the world economy. *McKinsey Global Institute*.
- Manyika, J., Chui, M., Miremadi, M., Bughin, J., George, K., Willmott, P., & Dewhurst, M. (2017). A Future That Works: Automation, Employment, and Productivity. *McKinsey Global Institute*.
- Porter, M. E., & Heppelmann, J. E. (2014). How Smart, Connected Products Are Transforming Competition. *Harvard Business Review*.
- O'Neil, C. (2016). *Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy*. Crown.

6. INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

Dincolo de programare: Zorii deciziilor autonome în domeniul inteligenței artificiale și în contextul învățării automate

Ali Kheireddine (Liban)

Introducere

Începutul secolului al XXI-lea a adus progrese tehnologice care au modificat drastic modul în care interacționăm cu mașinăriile. Mult timp, computerele și smartphone-urile au funcționat strict în limitele în care au fost programate - executând cu meticulozitate și strictețe sarcinile stabilite în mod explicit de dezvoltatori. Cu toate acestea, suntem în pragul unei perioade de transformări în care inteligența artificială (IA) și învățarea automată (ÎA) revoluționează însăși computerul. Acest articol își propune să demitizeze aceste tehnologii, explicând semnificația lor în termeni simpli și explorând modul în care ele reprezintă o schimbare de paradigmă, de la tradiționalul calcul, la sistemele autonome de luare a deciziilor, asemănătoare raționamentului uman.

De la cod la gândire independentă

1. Era codurilor

La început, fiecare acțiune efectuată de un computer sau smartphone a fost rezultatul direct al unui cod de dezvoltator. Acest cod a funcționat ca un set precis de instrucțiuni pe care hardware-ul trebuia să le execute, fără a lăsa loc "gândirii independente" sau abaterii. Fie că a fost rezolvarea unei probleme de matematică sau afișarea textului pe un ecran, procesul a fost în întregime determinist, bazat pe directivele explicite furnizate de software.

2. Apariția învățării automate și a inteligenței artificiale

Momentul decisiv în această evoluție este apariția învățării automate și a inteligenței artificiale esențială pentru viitorul computerului. Spre deosebire de programarea tradițională, inginerii ML programează computerele să învețe din date, luând decizii și îmbunătățindu-se în timp, precum oamenii. Această trecere de la codarea directă la "instruirea" computerelor – cum să învețe și să acționeze pe cont propriu reprezintă

Sursa: <https://cursdeguvernare.ro/laboratoare-de-cercetare-in-domeniul-inteligenței-artificiale-investitie-a-universitatii-tehnice-din-cluj-napoca-avizata-de-guvern.html>

punctul culminant al revoluției.

Simplificarea procesului de învățare automată și a inteligenței artificiale

1. Cum învață mașinăriile?

În esență, învățarea automată implică expunerea computerelor la cantități mari de date, permițându-le să recunoască tipare, să facă predicții și să decidă pe baza observațiilor anterioare. Acest proces este analog învățării umane, în care expunerea la informații și experiențe noi modelează luarea deciziilor. Prin alimentarea mașinăriilor cu diverse seturi de date, de la imagini și texte până la simulări complexe, le permitem să învețe și să se adapteze.

2. Algoritmii: creierul inteligenței artificiale

Algoritmii din IA sunt asemănători regulilor din subconștientul uman utilizate de indivizi pentru a lua decizii. Acestea sunt formule matematice complexe și structuri logice care ghidează procesul de învățare al mașinării, ajutând-o să analizeze datele, să identifice modele și să facă predicții. Complexitatea acestor algoritmi și capacitatea mașinării de a procesa și de a învăța din date, pregătesc terenul pentru sistemele IA care pot lua decizii similare raționamentului uman.

3. Puterea datelor și a algoritmilor

Simbioza dintre seturi vaste de date și algoritmi complicați este ceea ce alimentează capacitățile IA. Această combinație permite sistemelor de IA să se perfecționeze permanent, pe măsură ce sunt expuse la mai multe date, îmbunătățindu-și algoritmii și procesele de luare a deciziilor. Această metodă de învățare iterativă este ceea ce permite IA să evolueze și să se adapteze la noi sarcini și provocări, precum procesul de învățare umană.

Impactul inteligenței artificiale și a învățării automate

1. Revoluționarea industriilor

IA și învățarea automată nu sunt doar concepte academice, ci revoluționează diverse industrii. De la medicină, unde algoritmii IA ajută la diagnosticarea bolilor și la prezicerea rezultatelor pacienților, până la finanțe, unde detectează activități frauduloase și automatizează tranzacțiile, impactul este semnificativ. Această revoluție se extinde la aplicațiile de zi cu zi, cum ar fi recomandări personalizate privind serviciile de streaming și asistenții vocali care înțeleg și răspund la comenzile noastre.

2. Viitorul procesului decizional

Țelul suprem al IA și al învățării automate este de a crea sisteme care pot lua decizii la fel de precis și etic precum oamenii. Învățând din seturi vaste de date și aplicând algoritmi complecși, sistemele IA sunt tot mai aproape de acest obiectiv. Dar, nu presupun înlocuirea procesului decizional uman, ci amplificarea acestuia, oferind instrumente care pot analiza datele la o scară și cu o viteză de neatinț pentru oameni.

Concluzie

Trecerea de la software-ul cu implementare de coduri la mașinării autonome autodidacte reprezintă o etapă cheie în evoluția tehnologiei. Inteligența artificială și învățarea automată reprezintă tranziția către sisteme capabile să gândească și să adopte decizii independente, imitând procesul de învățare umană. Această revoluție nu se rezumă doar la a face mașinile mai inteligente; este vorba despre utilizarea acestor tehnologii pentru a ne spori capacitățile, a lua decizii mai bune și a rezolva probleme complexe mai eficient. Pe măsură ce continuăm să explorăm potențialul IA și al învățării automate, ne îndreptăm către un viitor în care tehnologia și inteligența umană converg, generând posibilități fără precedent de inovare și creștere.

Biografiile autorilor

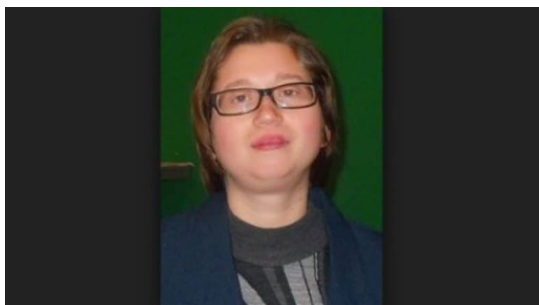
Juri FERRARIO (San Marino)

În 2001, Juri a fondat Ibusiness International, o companie inovatoare specializată în externalizare, software și servicii web. Prin abilitățile sale excepționale de comunicare și conducerea vizionară, Juri a propulsat Ibusiness International devenind un jucător proeminent pe piețele din America Latină și Europa. Abilitățile excepționale de comunicare ale lui Juri Ferrario sunt extrem de apreciate, profilul său de LinkedIn fiind unul dintre cele mai vizitate și respectate din comunitatea de afaceri. Prin elocvența și capacitatea sa de a elabora concepte complexe, Juri a câștigat laude și recunoaștere din partea experților din industrie. Mai mult, gândirea strategică a lui Juri au fost recunoscute prin proiecte de mare profil, cum ar fi promovarea "Made in Italy" pentru La Lega Della Terra. Realizările remarcabile ale lui Juri Ferrario, combinate cu pregătirea sa educațională și abilitățile excepționale de comunicare și cea managerială, îl poziționează ca un lider vizionar și personalitate influentă apreciată.

Mona AGRIGOROAIEI

A absolvit Științe Politice - Bachelor si Master Marketing politic și comunicare la Universitatea „Al.Ioan Cuza” din Iași. În 2023 a absolvit și un al doilea master „Security and Diplomacy” la SNSPA, București. A urmat un internship la „Centrul pentru prevenirea conflictelor și Early Warning” pe durata studiilor la SNSPA. Este specializată în cercetarea academică și explorarea temelor din domeniul politici și securității Balcanilor de Vest, publicând mai multe analize în presa din această zonă în diverse gazete din Albania, Kosovo, Macedonia de Nord. Totodată a publicat doua cărți cu poezii în limba albaneză la Pristina, Kosovo în 2014 și 2022.

Dr. ing. Constantin REBEDEA

Deține un master în domeniul "Științelor militare și informații" la Academia Națională de Informații "Mihai Viteazul", din București, un master în "Științe politice" la Școala Națională de Studii Politice și Administrative, este absolvent al Colegiului Național de Apărare, Colegiului Național de Informații și al Colegiului European de Securitate și Apărare. Deține titlul științific de doctor în domeniul "Management" și a obținut titlul de "Inginer diplomat" la Universitatea Națională de Știință și Tehnologie POLITEHNICA București, ulterior devenind cadru didactic asociat. Este expert ARACIS, verficator profesional pentru standarde ocupaționale și autorul lucrării: "Sistemul instituțional de protecție a mediului" și a mai multor articole științifice, publicate în reviste și în volumele unor manifestări științifice indexate, relevante pentru realizările profesionale proprii.

Ca distincție onorifică, Președintele României i-a conferit "Ordinul Meritul pentru Învățămant în grad de Ofițer".

Dr. ing. Cristian-Marcel FELEA

A absolvit studii de inginerie la Universitatea din Petroșani (fostul Institut de Mine) și studii de masterat și de doctorat în mine, petrol și gaze. A mai absolvit și studii postuniversitare la Universitatea de Apărare "Carol I" și Academia de Poliție "Al.I.Cuza", fiind ofițer SRI în rezervă.

Este editorialist la RepublikaNEWS Ploiești și colaborator al Contributors – HotNEWS.

Georgios KOUKAKIS (Grecia)

Georgios KOUKAKIS este absolvent al Academiei Militare Elene (2002), al Colegiului de Război al Armatei Elene (2020) și al Colegiului Suprem de Război Elen (2023), cu o pregătire profesională și academică puternică în domeniul securității și apărării, al relațiilor internaționale. Deține un Master în Relații Internaționale în "Guvernare, Dezvoltare și Securitate în Marea Mediterană" de la Departamentul de Studii Mediteraneene al Universității din Marea Egee (Rhodos, Grecia) și este cercetător principal în "Centrul pentru Analize Strategice Internaționale", (KEDISA), membru al "Institutului Elen de Studii Strategice" (HEL.I.S.S.), cercetător asociat al "Institutului HERMES pentru Afaceri Internaționale, Securitate și Geoeconomie", membru "ALLILON" (Rețeaua Globală a Grecilor) și Prietenii Greciei pentru Solidaritate în Domeniul Profesional). A participat ca speaker la mai multe seminarii/conferințe privind relațiile internaționale în domeniile politicii externe, securității și apărării. Interesele sale de cercetare includ securitatea națională, marea strategie, afacerile UE, politica externă elenă, diplomația militară, dreptul mării (UNCLOS), diplomația culturală și organizațiile internaționale și regionale (NATO, ONU, UE, OIC, EfM etc.). Este coautorul cărții "Securitate națională: mituri și realitate" (în greacă), care a fost publicată în aprilie 2023.

Dr. Ibrahim K. ALLOUCH (Liban)

Licențiat în Administrarea Afacerilor, iulie 2022, la Universitatea Libaneză, Nabatieh; a absolvit un master în Științe, Contabilitate și Audit, iulie 2010, Universitatea Libaneză, Beirut; a absolvit un master de cercetare în contabilitate și audit, august 2015, Universitatea Islamică Libaneză, Khaldeh; a absolvit studii doctorale în Administrarea Afacerilor (Mar. 2017 – Sep. 2022) Universitatea Jinan, Liban. Este contabil și auditor, cu peste zece ani de experiență teoretică și practică în Contabilitate și Managementul Afacerilor. Începând din februarie 2009 până în prezent lucrează în Ministerul Afacerilor Sociale, din Nabatieh, Liban, gestionând activitățile contabile, pentru a asigura conformitatea cu principiile, politicile contabile și audituri externe. Începând din 2012, predă la Universitatea Libaneză, din Nabatieh.

Oluwasogo Joseph DAIRO (Nigeria)

Este un foarte bun profesionist în domeniul analizei de informații OSINT și asigură condiții de muncă sigure în documentare și gestionarea informațiilor.

Este o persoană concentrată, plină de resurse, cu multe calități și orientată spre obținerea de rezultate de calitate.

Face dovada unor excelente abilități de comunicare, atât scrisă cât și verbală. Este membru afiliat al Organizației Mondiale pentru Siguranță, SUA.

Dr. Hussein NABULSI (Liban)

Este licențiat în Administrarea Afacerilor - Management și Marketing. la Universitatea Libaneză (1999). A obținut o diplomă de licență în Administrarea Afacerilor - Contabilitate și Finanțe, la Universitatea Libaneză (1996) Proiect senior: Distribuție buget familial. A absolvit un Master în Management, la Universitatea Americană de Cultură și Educație din Liban (2008) cu teza de masterat: Debitul libanez și efectul său asupra economiei. A absolvit studii doctorale în Managementul Economiei Naționale, la Universitatea Tehnică Națională Ucraineană Centrală, din Kirovograd, Ucraina (2018) cu teza de doctorat: Mecanismul de parteneriat public-privat (PPP) în sfera socială. Experiență profesională: Director de campus la AUCE - Nabatieh (din toamna 2018); Lector la Universitatea Libaneză-Facultatea de Afaceri și

Științe Economice (2023); Profesor și șef departament de afaceri la AUCE (2008-2018); Membru al Consiliului Universității AUCE din 2019; Contabil și membru în Consiliul de Administrație al CMSL (Case Mutuelle Sanitaire Libanais) (1996-1999); Director General în CMSL (2000-2011); Fondator și director general al companiei BAT (Business Aided Technology) 2012-2014); Instructor (din 2002 până în prezent) prin contracte anuale cu Ministerul Educației (Institutul Tehnic Nabatieh) predând cursuri administrative.

Ali KHEIREDDINE (Liban)

Este expert în inteligență artificială (AI) și dezvoltare web, deținând un master în INGINERIA SISTEMELOR INFORMAȚIONALE de la Universitatea Libaneză. Cu o înțelegere profundă a complexităților AI și un interes puternic pentru inovațiile de pionierat în învățarea automată, Ali Kheireddine a contribuit în mod semnificativ la progresul acestor domenii atât prin cercetarea academică, cât și prin aplicații practice. Eforturile sale sunt dedicate îmbunătățirii sistemelor autonome de adoptare a deciziilor, cu scopul de a depăși provocările tehnologice actuale. Perspectivele profunde ale lui Ali Kheireddine cu privire la dezvoltarea AI subliniază angajamentul său față de excelență și o abordare progresivă de a naviga prin cerințele în evoluție ale erei digitale.

Dr. Mohammad AL-MOKDAD (Liban)

Doctorat în Geopolitică (2021 - Prezent) PSG IKI - Franța, Doctorat în Relații Internaționale și Diplomatie CEDS - Franța, (2021 – Prezent), Master în Politici Sociale (2019 - 2021), Universitatea Libaneză Studii Strategice și Diplomatice, (2017 - 2019), Studii Militare, la Colegiul Militar. Cunoaște limbile arabă, engleză, franceză și italiană. Este absolvent al numeroase cursuri militare, de diplomatie, ordine publică și securitate în Liban și în străinătate.

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

Este inginer de aviație și pe timpul studiilor doctorale a fost admis în cadrul Proiectului SmartSPODAS - "Rețea transnațională de management integrat al cercetării doctorale și postdoctorale inteligente în domeniile "Științe militare", "Securitate și informații" și "Ordine publică și siguranță națională" - Program de formare continuă a cercetătorilor de elită - "SmartSPODAS", în acest context participând la diverse activități de cercetare, printre acestea fiind și cele organizate de CRISMART în Suedia. Pe parcursul primei părți a carierei a îndeplinit diverse funcții de execuție și conducere în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene, iar în cea de a doua parte a carierei a îndeplinit funcții de execuție și de conducere în cadrul Ministerului Apărării Naționale. A participat la diverse activități de cooperare la nivel național și internațional, dobândind experiență profesională în domeniul relațiilor internaționale și geopoliticii. A desfășurat activități didactice în mediul universitar (studii de licență și postuniversitare).

PULSUL GEOSTRATEGIC

EDITORI

Pompilia VLĂDESCU
Stelian TEODORESCU

Începând cu Decembrie 2010 PULSUL GEOSTRATEGIC este înregistrat în catalogul internațional INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST. Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acord. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei. Opiniile și ideile exprimate în conținutul articolelor reprezintă punctul de vedere al autorilor.

SCANEAZĂ
PENTRU A ACCESA:
pulsulgeostrategic.ro

RIEAS Research Institute for
European and American Studies

STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE

